

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRETMEN VE
ÖĞRENCİLERİNİN MEDYA OKURYAZARLIĞINA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Emine SUR

NİĞDE-2012

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRETMEN VE
ÖĞRENCİLERİNİN MEDYA OKURYAZARLIĞINA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Emine SUR

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Emre ÜNAL

2012-NİĞDE

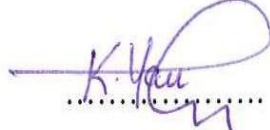
ONAY SAYFASI

Yrd. Doç. Dr. Emre ÜNAL danışmanlığında **Emine SUR** tarafından hazırlanan “**İlköğretim İkinci Kademe Öğretmen ve Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri**” adlı bu çalışma Jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Öğretimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

04/07/2012

JÜRİ:

Üye (Danışman) :Yrd. Doç. Dr. Emre ÜNAL

Üye :Doç. Dr. Kubilay YAZICI

Üye :Yrd. Doç. Dr. Ayfer ŞAHİN

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun tarih ve
..... sayılı kararı ile onaylanmıştır. /07/2012

Prof. Dr. Selen DOĞAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİNİN MEDYA OKURYAZARLIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

SUR, Emine

Yüksek Lisans, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Emre ÜNAL

Temmuz- 2012

19. yüzyıl tüm dünyada önemli değişiklik ve gelişmelerin yaşandığı bir dönem olarak anılmaktadır. Bu yüzyılda matbaa keşfedilmiş ve kitle iletişim araçlarından ilki olan gazeteler ortaya çıkmıştır. Teknolojik gelişmeler bu keşifleri hızlandırmış ilerleyen zamanlarda radyo, televizyon, internet de toplum hayatında yerini almıştır.

Zamanla gelişen ve yaygınlaşan bu kitle iletişim araçlarındaki ses ve görüntüler insanları etkilemekte, hayatlarını şekillendirmektedir. Özellikle de çocuklar, kitle iletişim araçlarından daha fazla etkilenmekte ve yönlendirici etkisine daha fazla maruz kalmaktadır. Kitle iletişim araçlarının birey üzerindeki etkisinin fark edilmesiyle beraber bu olumsuz etkiyi ortadan kaldırmak ve kitle iletişim araçlarının yönlendirici gücünü en aza indirmek amacıyla dünyada medya okuryazarlığı çalışmaları başlamıştır. Türkiye de dünyadaki gelişmeleri takip etmekte ve yeni gelişmelere ayak uydurmaktadır.

Medya okuryazarlığının öneminin fark edilmesiyle birlikte Radyo ve Televizyon Üst Kurulu öncülüğünde çeşitli çalışmalar başlatılmıştır. İlk defa 2004 yılında (Şiddeti Önleme Platformu toplantıları, toplumsal alanda, ailede ve kitle iletişim araçlarında şiddetin önlenmesi ve bu konudaki toplumsal duyarlılığı artırma amacıyla Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Güldal AKŞİT koordinatörlüğünde düzenlenmiştir.) Şiddeti Önleme Platformu'nda dile getirilen medya okuryazarlığı;

2006-2007 eğitim-öğretim yılında seçilen pilot okullarda, 2007-2008 eğitim-öğretim yılında ise müfredatta seçmeli ders olarak yer almıştır.

Bu çalışmada, ülkemizde geçmişi çok yeni olan medya okuryazarlığı dersine ilişkin mevcut durumu ortaya koymak ve ihtiyaçları saptamak amacıyla medya okuryazarlığı dersi veren öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda öğretmenlerin medya okuryazarlığı dersine ilişkin hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları, medya okuryazarlığı dersinin içerik olarak yeterli fakat etkinlik olarak yetersiz olduğu, bu dersi aldıktan sonra öğrencilerin medya bakış açılarında önemli değişikliklerin yaşandığı gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğrencilerin medya okuryazarlığı düzeyini belirlemek amacıyla “Medya Okuryazarlığı Düzey Ölçeği” ve medya okuryazarlığı tutumunu belirlemek amacıyla “Medya Okuryazarlığı Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Öğrencilere ait bilgiler araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ile edinilmiştir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin; medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutum düzeyi ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında pozitif, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıflar ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında manidar fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin babalarının ve annelerinin öğrenim düzeyi ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında manidar fark olmadığı belirlenmiştir.

Ayrıca ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin günlük gazete okuma durumları ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında manidar fark olduğu, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin radyo dinleme sıklıkları ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında manidar fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medya, Medya Okuryazarlığı, Medya Eğitimi

ABSTRACT
THE OPINIOUS OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS AND STUDENTS
IN MEDIA LITERACY

SUR, Emine

Master of Art, Turkish Language Teaching Department

Thesis Advisor: Assistant Professor Emre Ünal

July- 2012

19th century is a time which had changes all over the world. By reason of the printing press was discovered in this century and newspapers which was the first of the mass media have emerged. Technological developments have accelerated those discoveries , later on, radio, television, the internet came into our lives,too.

The powerful sounds and images which developed and become widespread in process of time in those mass medias affect the people and shape the lives of the people. Especially, children are affected too much by the mass media and exposed to the effect of its directives more . After the realization of the impact of mass media on the individual,media literacy studies began around the world on the purpose of eliminating this effect and breaking the power of directive of the mass medias.

Turkey also follow developments in the world and keeps up with new developments.But,comparing our media literacy studies to other countries';it is seen that we follow those studies almost fifty years behind.

With the realization of the importance of media literacy lately , various studies have been initiated under the leadership of RTÜK . Firstly,media literacy was expressed in The Platform of Violence Preventinng in 2004.In 2006-2007,it took place at curriculums as a subject in some pilot schools.The media literacy took place at curriculums as a optional subject in 2007-2008.

In this study,I interviewed with the teachers who teaches media literacy in order to determine the needs for media literacy. As a result of the interviews,we see that there was a need in -service training for teachers ,media literacy course had sufficient content but it was not sufficient for activities.And also we see that students have significant changes for perspective of media literacy.

It was carried out ' Media Literacy Level Scale "and" Media Literacy Attitude Scale " in order to determine the level of media leteracy and attitudes of the students. The essential information of the students was obtained by "Personal Information Form ".

At the result of the research;it was seen that there was positive,low level and significant relationship between media literacy and attitude level of media literacy for students. It was observed that there was no significant difference between the attitudes of media literacy and the level of the media literacy for secondary school students among classes. It was determined that there were no differences between education level of fathers and mothers of secondary school students and their attitudes of media literacy.

On the other hand,it was seen that there was significant difference between reading a daily newspaper and attitudes to the media literacy course for secondary school students.

Key Words: Media, Media Literacy, Media Education

ÖN SÖZ

Yaşadığımız çağda kitle iletişim araçları hızlı bir şekilde gelişmekte ve günlük hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Kitle iletişim araçlarının toplumda hızla yer edinmesiyle medya toplum hayatındaki etkisini artırmıştır. Medya elinde bulundurduğu güç sayesinde toplumda yaşayan bireylerin hayata bakış açısını etkilemekte, boş zaman etkinliklerini belirleyebilmekte ve üzerlerinde duygusal etki oluşturabilmektedir.

Medya, toplumu olumlu yönlerden etkilediği gibi gerekli bilinç kazandırılmadığı takdirde olumsuz yönden de etkileyebilmektedir. Medyanın olumsuz etkisine en fazla toplumun savunmasız kesimini oluşturan çocuklar maruz kalmaktadır. Özellikle çocukların şiddete yönelmesinde medyanın önemli bir payının olduğu düşünülmektedir.

Medyanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak ve gençlerin medyaya eleştirel bir gözle bakabilmelerini sağlamak amacıyla 2004 yılında yapılan Şiddeti Önleme Platformu'nda RTÜK medya okuryazarlığı dersinin ilköğretim okullarında okutulmasını önermiştir. 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren medya okuryazarlığı dersi müfredata girmiştir. Bu çalışmada medya okuryazarlığı dersi alan ilköğretim ikinci kademe öğrenci ve öğretmenlerinin bu derse ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Tez çalışmamda bana yol gösteren ve beni her zaman destekleyen, tezim esnasında yaşadığım sorunlarda beni çözüm üretmeye yönlendiren danışmanım Yrd. Doç. Dr. Emre ÜNAL'a şükranlarımı sunarım. Desteğini bir an olsun esirgemeyen, hep yanımda olan ve çalışmalarım konusunda beni daima yüreklendiren annem Hatice SUR'a ve babam Abütter SUR'a; tezin her aşamasında yanımda olup beni motive eden Seher HÜYÜK ve Çiğdem KOÇ'a sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Temmuz 2012

Emine SUR

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖN SÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1. GİRİŞ	1
1.1. İLETİŞİM.....	2
1.2. KİTLE İLETİŞİMİ.....	4
1.3. MEDYA	7
1.3.1. TELEVİZYON.....	14
1.3.2. İNTERNET	21
1.4. MEDYA OKURYAZARLIĞI (MEDYA EĞİTİMİ/MEDYA YETKİNLİĞİ)	26

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİNE İLİŞKİN TÜRKİYE’DE GERÇEKLEŞTİRİLEN UYGULAMALAR.....	41
2.1.1. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Tarafından Yapılan Çalışmalar	41
2.1.2. Radyo Televizyon Üst Kurulu ve Milli eğitim Bakanlığı İş Birliği ile Medya Okuryazarlığı Alanında Yapılan Çalışmalar.....	47
2.2. MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİYLE İLGİLİ DÜNYADA YAPILAN UYGULAMALAR	57

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı	61
3.2. Araştırmanın Önemi.....	61
3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	62
3.4. Problem Cümlesi.....	62
3.5. Alt Problemler.....	62
3.6. Araştırmanın Yöntemi.....	63
3.7. Çalışma Grubu	63
3.8. Veri Toplama Araçları	65
3.8.1. Medya Okur-Yazarlığı Düzey Belirleme Ölçeğine İlişkin Yapı Geçerliliği ve Güvenilirlik Çalışması.....	67

3.9. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi.....	71
--	----

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Problem Cümlesine İlişkin Bulgular.....	73
4.2. Araştırmanın İlk Alt Problemine İlişkin Bulgular	74
4.3. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	75
4.4. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	76
4.5. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	77
4.6. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	78
4.7. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	79
4.8. Araştırmanın Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	80

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar	94
5.1.1. Öğrencilere Uygulanan Medya Okuryazarlığı Düzey ve Tutum Ölçeklerinin İstatistiksel İşlemlerle Değerlendirilmesiyle Ortaya Çıkan Sonuçlar	94
5.1.2. Öğretmenlerle Yapılan Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Görüşmelerden Ortaya Çıkan Sonuçlar	95
5.2. Öneriler	96
KAYNAKÇA.....	98
EKLER.....	106
ÖZGEÇMİŞ	118

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Çalışma Grubuna Giren Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı.....	63
Tablo 2: Çalışma Grubuna Giren Öğretmenlerle İlgili Kişisel Bilgileri.....	64
Tablo 3: Öğretmenlerle Yapılan Görüşmelere Ait Bilgiler	64
Tablo 4: Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Sonuçlar	68
Tablo 5: Medya Okuryazarlığına Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Sonuçlar.....	70
Tablo 6: Medya Okuryazarlığına Dersine İlişkin Tutum ile Medya Okuryazarlığı Düzeyleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Tablosu	73
Tablo 7: İlköğretim İkinci Kademe Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Tutumları ve Medya Okur-Yazarlığı Düzeyleri Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Durumlarını Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Tablosu.....	74
Tablo 8: İlköğretim İkinci Kademe Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Tutumları ve Medya Okur-Yazarlığı Düzeyleri Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Durumlarını Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Tablosu.....	75
Tablo 9: İlköğretim İkinci Kademe Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Tutumları ve Medya Okur-Yazarlığı Düzeyleri Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Durumlarını Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Tablosu.....	76
Tablo 10: İlköğretim İkinci Kademe Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Tutumları ve Medya Okur-Yazarlığı Düzeyleri Bir Günde Televizyon Seyretme Zamanlarına Göre Durumlarını Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Tablosu	77
Tablo 11: İlköğretim İkinci Kademe Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Tutumları ve Medya Okur-Yazarlığı Düzeyleri Günlük Gazete Okuma Durumlarına Göre Durumlarını Gösteren Bağımsız t Testi Tablosu.....	78
Tablo 12: İlköğretim İkinci Kademe Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Tutumları ve Medya Okur-Yazarlığı Düzeyleri Radyo Dinleme Sıklıklarına Göre Durumlarını Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Tablosu.....	79

KISALTMALAR LİSTESİ

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu	RTÜK
Millî Eğitim Bakanlığı	MEB
Türk Dil Kurumu	TDK
Aktarma	Akt.
ve benzeri/ ve benzerleri	vb.

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Dil, insanların iletişim kurmalarında en yetkin araç olarak kullanılmaktadır. Günümüz gelişmeleri göz önünde bulundurulduğunda teknolojinin gelişmesiyle beraber birçok iletişim sisteminin ortaya çıktığı ve insanlık yararına sunulduğu görülmektedir. Gelişen teknolojinin etkisiyle iletişimin ifade ettiği anlamın genişlemesine rağmen dil, iletişimi gerçekleştiren en önemli araç olma özelliğini hep korumuştur.

İletişim sistemlerindeki gelişmeler insan hayatını olumlu yönde etkileymiş gibi görünse de dikkatsiz kullanıldığı takdirde ve gerekli bilinç kazandırılmadığında olumsuz yönde de etkileyebilmektedir. Teknolojik gelişmelerin ve yeni iletişim sistemlerinin insan hayatını olumlu yönde etkileyebilmesi için bu araçların ihtiyaçlara cevap verecek biçimde kullanılması gerekmektedir. Bunun için de eğitim vazgeçilmez bir unsur olarak yer almaktadır. Eğitimin temelini dil ve dil becerileri oluşturmaktadır. Dil becerilerine bakıldığında dört temel dil becerisinin olduğu görülmektedir.

Günümüz gelişmeleri göz önünde bulundurulduğunda okuma ve okuma öğretiminin yeniden sorgulanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Özellikle teknolojik gelişmelerin etkisiyle dil becerilerinden biri olan okuma kavramının ifade ettiği anlam büyümüş ve başka kelimelerle birleşerek yeni kavramların doğmasını sağlamıştır. Teknolojik gelişmelerle alanyazıya görsel okuryazarlık, teknolojik okuryazarlık, medya okuryazarlığı gibi kavramlar eklenmiştir. Alanyazıya yeni eklenen bu kavramların en önemlisi ve en kapsamlısı medya okuryazarlığıdır.

Medya okuryazarlığı, 21. yüzyıl eğitim sisteminde mutlaka kavratılması gereken bir okuryazarlık alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukları ve gençleri hayata hazırlayan bir sistem olan eğitim sistemi de yeni gelişmelere ayak uydurmuş, bunun sonucu olarak da medya okuryazarlığı dersi müfredatta yerini almıştır.

1.1. İLETİŞİM

Latince kökenli “communication” sözcüğünün karşılığı olan iletişim kavramının iki yüze yakın tanımı yapılmıştır (Bilsin, 2007:16). Araştırmacılar iletişim kavramını tanımlarken iletişime farklı açılardan bakmış ve iletişimin farklı boyutlarını vurgulamayı ihmal etmemişlerdir. Berelson ve Steiner (1964) iletişimi bilginin, fikirlerin, duyguların, becerilerin, vb.nin simgeler kullanılarak iletilmesi olarak tanımlarken, Berlund (1968) iletişimi anlam arama çabası, insanların başlattığı, kendisini çevresinde yönlendirecek ve değişen gereksinimlerini karşılayacak şekilde uyarıları ayırt etme ve örgütlemeye çalıştığı yaratıcı bir edim olarak tanımlar (Akt: Mutlu, 2004:139).

Koçak (1988) iletişimi bireyleri etkilemek ya da saptanmış bir amacı gerçekleştirmek için bilgi sağlamak ve bu bilgilerin, duyguların, gereksinimlerin, niyetlerin, düşüncelerin vb. yazı, işaret, konuşma hatta mimik ve hareketler aracılığı ile sesli ya da sesiz aktarıldığı bir süreç olarak tanımlar (Akt: Deryakulu, 1992:788-789). Birey iletişimde bulunurken belirli bir amacı gerçekleştirmeye çalışır ve bu amacı gerçekleştirmek için yazı, işaret, konuşma gibi değişik araçlardan faydalanır.

Theodorsan’a (1969) göre iletişim, esas olarak simgeler aracılığı ile bir kişiden ya da gruptan diğerine (veya diğerlerine) bilginin, fikirlerin tutumların veya duyguların iletimidir (Akt: Mutlu, 2004:139). İletişimin en önemli amacı; bilginin, fikirlerin, duyguların kişilere veya gruplara aktarılmasıdır. TDK (2005) iletişimi duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon olarak tanımlar.

Mutlu (1998) iletişimi, katılanların bilgi yaratıp, karşılıklı bir anlama ulaşmak amacıyla bu bilgiyi birbirleriyle paylaştıkları bir süreç olarak tanımlar (Akt: Taşkiran, 2007:9). İletişim iki kişinin bilgiyi paylaştığı bir süreçtir. İletişim tek yönlü değildir, iki yönlüdür ve alıcıyla verici arasında gerçekleşir. Cüceloğlu (2006) da bu nedenle iletişimi iki birim arasında birbiriyle ilişkili mesaj alışverişi olarak değerlendirmektedir (Akt: Sadriu,2009:10).

Oskay (1982) iletişimi birey ile birey (ya da bireyler) arasında yapılan bir anlam yüklü simgeler gönderimi, alımı, işlenimi, yeniden gönderimi, yeniden alımı ve yeniden işlenimi vb. süreç olarak tanımlarken; Kaya (1985) iletişimi kültürün insan topluluklarına dağıtımı olarak tanımlar (Akt: Yumlu, 1994:11-12). İletişim, geniş topluluklara kültürü tanıtır ve kültürün yayılmasını sağlar.

Defleur ve Everette'ye (1991) göre iletişim, bir topluluğun, bu topluluğu oluşturan bireylerin ve bu bireyler arasındaki karışıklığın var olduğu bir süreçtir (Akt: Salman-Günalp, 2006:73).

Genel olarak iletişim, çeşitli araç veya simgeler kullanılarak duygu, düşünce, fikir ve isteklerin kişiye, kişilere, gruba veya gruplara aktarılması olarak tanımlanabilir. İletişim süreci içerisinde dört ge yer almaktadır. Bu geler iletişimci, ileti, mesajın gönderildiği araç, alıcı ya da izleyicidir (Yumlu, 1994:12).

- *İletişimci (communicator): Kaynak, değişik biyo-psikolojik ve bilişsel süreçlerde ürettiği iletileri simgeler aracılığı ile gönderen kişi ya da kişilerdir.*
- *İleti (mesaj): Kaynaktan uyarıcıya gönderilen uyarı ya da bir düşüncedir.*
- *Mesajın gönderildiği araç (channel): Kanalın, iletinin gönderilmesinde kullanılan araçtır. Yani kaynak ile ileti alma durumunda bulunan kişiye birleştiren bir bağdır.*
- *Alıcı ya da izleyici (audience) : İletinin ileilmek istendiği kişi ya da gruplardır (URL1). Bu ögelerden bir ve birkaçının eksik olması iletişimin eksik gerçekleştirilmesine neden olacaktır.*

İletişim, insanlık tarihinin başlangıcıyla ortaya çıkmış ve ortaya çıktığı andan itibaren yaşamın her anında kendini hissettirmiştir. Çünkü sosyal bir varlık olan insanın sosyalleşebilmesi, ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, kendisini ifade edebilmesi,

duygu ve düşüncelerini aktarabilmesi için çevresindeki diğer insanlarla iletişim kurması gerekmektedir.

Her çağda zorunlu bir ihtiyaç olarak görülen iletişim, çeşitli araçların yardımıyla gerçekleştirilmektedir. Bu araçların başında sözlü iletişimi gerçekleştiren konuşma ve yazılı iletişimi gerçekleştiren yazı gelmektedir. Çağımızda teknolojiye meydana gelen değişimler iletişimi de etkilemiş, iletişimi gerçekleştiren araçlara telefon, televizyon, internet gibi araçları eklemiştir. Bu araçların etkisiyle günümüzde iletişim kavramının ifade ettiği anlam değişmiş ve boyutları büyümüştür.

1.2. KİTLE İLETİŞİMİ

Harol D. Lasswell 1940'ların başında siyasal erk ve propaganda üstüne yaptığı çalışmalarda ilk kez "kitle iletişim" terimini kullanmıştır (Mutlu, 2004:177). McQuail (1987) kitle kavramını çalışan insanların dayanışması gücü olarak tanımlar ve niteliklerini şu şekilde sıralar:

- a) Kitle, kalabalık ve kamudan daha büyüktür.
- b) Kitle, fazlasıyla dağınıktır; üyeler birbirini tanımaz, aynı zamanda izleyicileri bir araya getiren kişi de üyeleri tanımaz.
- c) Kitle belirli amaçlar için bir araya gelip birlikte eylemde bulunabilme yeteneğinden yoksundur.
- d) Değişen sınırlar içinde kitleyi oluşturan birimler değişik yapılar gösterir.
- e) Kitle, kendi başına eylemde bulunamaz, aksine kitle üzerinde eylemde bulunulur (Akt: Yumlu, 1994:17).

McQuail'in (1987) de ifade ettiği üzere kitle; kalabalık, dağınık, birlikte eylemde bulunabilme yeteneğinden yoksun insan topluluğudur. Çeşitli teknolojik araçların geliştirilmesiyle (televizyon, bilgisayar, radyo vb.) kalabalık, birbirinden haberdar olmayan, kendi başına eylemde bulunamayan gruplara ileti dağıtılmaya

başlanmıştır. Kitle iletişim, teknolojinin gelişmesiyle toplum hayatında yerini alan yeni bir iletişim şeklidir.

Kitle ve iletişim kavramlarının birleşmesiyle oluşan kitle iletişim kavramı bu alanda araştırma yapan araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Erdoğan ve Alemdar (2005) kitle kavramını sayısı belli olmayan insan çokluğu olarak tanımlarken; kitle iletişimi sayısı bilinmeyen izleyici, okuyucu ve kullanıcı anlamında tanımlar; kültür bazında kitle iletişim ise kültürü tüketenler, üretim için gereksinimi üretenlerdir (Akt: Taşkiran, 2007:16). Kitle kavramının farklı bir boyutu olan kitle iletişim, geniş izleyici, okuyucu ve kullanıcı alanını ifade eder.

Basın yayın sanayisindeki gelişmeler, radyo ve televizyon gibi sesli ve görüntülü basının yaygınlaşması, teknolojideki hızlı gelişmelerin klasik basın kavramıyla ifade edilemeyecek boyuta ulaşması, bu gelişmelerin tümünü kapsayacak bir kavrama ihtiyaç göstermesi sonucu kitle iletişim bütün bunları içeren bir kavram olarak kullanılmaktadır (Bütün, 2010:12). Kitle iletişim ihtiyaç sonucu ortaya çıkmış bir kavramdır ve teknolojik gelişmeler bu kavramın ortaya çıkmasında en büyük etkendir.

Janowitz, kitle iletişimi uzmanlaşmış grupların geniş, heterojen ve farklılaşmış izleyicilere, sembolik içerik yaymak üzere teknolojik aygıtları (basın, radyo, film vs.) hizmete soktuğu kurum ve teknikler olarak tanımlarken; Oskay (1998) kitle iletişimi, var olan toplumdaki egemenlik ilişkilerinin taşıyıcısı olması ve toplumsal sistemin etkinliğinden yana bir kültür olması nedeniyle kitle iletişimi “kısıtlayıcı, gerçekliği mistife edici, sınırlı” bir iletişim olarak tanımlar (Akt: Taşkiran, 2007:16-17). Kitle iletişim kimi zaman gerçeği yansıtmayan ve gerçeği olduğundan farklı gösteren bir iletişim şekli olarak görülebilir.

Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesi, iletişim kavramını kitle iletişime dönüştürmüştür. İletişim sınırlı sayıda insanın kısa mesafelerde birbiriyle doğrudan duygu, düşünce ve tutumlarının paylaşımı; kitle iletişim çeşitli araçlar yardımıyla geniş ve heterojen gruplara dolaylı yollarla geniş mesafelerde ileti

dağıtılmasıdır. Teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkmış araçlar yardımıyla geniş kitlelere ileti dağıtılmasını sağlayan araçlar da kitle iletişim araçları olarak tanımlanabilir.

Tokgöz (1983) kitle iletişim araçlarını şu şekilde sıralamaktadır: Radyo, televizyon, video, basın, kaset, plak, sinema, dergi, kitap, tiyatro, afiş, el ilanı, duvar yazısı, siyasal miting, konser, telefon, telgraf, teleks, telefoto, faksimile, foto, link sistemleri, kablolu televizyon, iletişim uyduları, ev bilgisayarları (Akt: Yumlu, 1994:22).

Mutlu (2004:177-178) kitle iletişimin başlıca özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- *Kitle iletişimin izlerkitleesi görece genişdir;*
- *İzlerkitle çeşitli toplumsal kümelerden gelen, değişik ve çeşitli niteliklere sahip insanlardan oluşan ayrı türden bir topluluktur;*
- *İzlerkitle kimliksiz bir topluluktur, yani izlerkitle üyesi ve iletişimci genellikle birbirlerini kişisel olarak tanımazlar;*
- *Kitle iletişim kamusaldir, yani içeriği herkese açıktır;*
- *Kitle iletişim araçları kaynaktan uzakta bulunan, birbirlerinden de ayrı olarak konumlanmış çok sayıda insanla aynı anda ilişki kurabilir;*
- *Kitle iletişim karmaşık biçimsel kurumları gerektirir;*
- *İletişimciyle izlerkitle arasındaki ilişki izlerkitlenin kişisel tanışıklığı olmayan, profesyonel iletişimci rolündeki kişiler aracılığıyla kurulur;*
- *İletişim geri döndürülemezcesine tek yönlüdür ve izlerkitlenin anında yanıt verme olasılığını fiilen dışlamaktadır, böylelikle iletişim sisteminde göndericiyle alıcı arasında kesin bir kutuplaşma söz konusudur;*
- *Kitle iletişim araçlarının ürünleri hem fiziksel anlamda, hem de bireye maliyetinin oldukça az olması nedeniyle parasal anlamda halkın çoğunluğu için kolayca elde edilebilirler.*

Kitle iletişim araçlarının ortaya çıkması hayatımızda önemli değişikliklerin yaşanmasına neden olmuştur; çünkü bu araçlar yardımıyla dünyanın bir köşesinde

yaşanan gelişmeden kısa süre içerisinde herkesin haberi olmaktadır. Postman'ın (2010) da belirttiği üzere kitle iletişim araçlarında yaşanan gelişmeler dünyayı global bir köye çevirmiştir. Nasıl bir köyde yaşanan gelişmeden tüm köy halkı kısa sürede haberdar oluyorsa dünya da büyük bir köy gibi, kitle iletişim araçları sayesinde herhangi bir yerde yaşanan gelişmeden herkesin haberi olmaktadır.

Shapiro'ya (1999) göre dünyanın global bir köye dönüşmesi bilgi ve enformasyonun artmasını sağlamakla beraber doğru bilgiye ulaşmak gittikçe zorlaşmış, iletişim kanallarındaki niceliksel artışa karşılık niteliksel bir düşüş yaşanmıştır (Akt: Treske, 2006:11).

Geniş bilgi içeren bu araçlarda yer alan her bilginin doğruluğu kesinlik taşımamaktadır. Oysaki kitle iletişim araçları yirmi dört saat boyunca yaptığı yayımlarla toplumda yaşayan bireyleri etkisi altına almakta, zaman zaman çeşitli konularda yönlendirmekte, yapılan seçimleri, alınan kararları etkilemektedir. Bu nedenle kitle iletişim araçları günümüzde yasama, yürütme, yargıdan sonra dördüncü kuvvet olarak kabul edilebilir.

1.3. MEDYA

Medya Latince kökenli bir sözcüktür ve halka, kamuoyuna ait olan anlamında kullanılan medium, mediae sözcüğünden gelmektedir (Bülbül, 2000:1). Bülbül (2010) medyayı yazı, ses ya da görüntü aracılığıyla iletişim kurmayı sağlayan yazılı basın (gazete, dergi) elektronik basın (radyo, televizyon, sinema, ve film) ile sinevizyon, mültivizyon, hypermedia, internet, bilgisayar, video, kitap, tele-foto, radyo-foto, lifaks, frekans planlaması, telefon, teleks, faks, telekomünikasyon uydusu vb. kitle iletişim araçlarının bütünü olarak tanımlamaktadır. Medya; bütün kitle iletişim araçlarını kapsayan, geniş bir alandır.

Medya endüstrisi; kitap, gazete, dergi, film, radyo, televizyon, bilgisayar, CD, kaset, fotoğraf, video, ilan tahtaları, internet gibi her geçen gün daha da uzayan

bir listeden oluşmaktadır (Efe-Özad, 2006:57). Medyanın kapsamına kitle iletişim araçlarının yanı sıra; kitap, film ve ilan tahtaları da girmektedir.

Aytaç ve Bal'a (1996) göre ülke genelinde veya bölgesel olarak yayın yapan günlük, haftalık gazeteler, televizyonlar, radyolar, haber-magazin dergileri, hobi amaçlı çıkan magazinler ve politik, ekonomik, sosyal içerikli dergilerin bütünü 'medya' içerisinde sayılmakla birlikte radyo ve televizyonlardaki program yapımcıları, haber programcıları, disk jokeyleri 'talk-showcu'lar ve hatta reklamlarda rol alan kişiler bile genellikle basının mutfağında yer alan kimseler olarak medya kapsamının içinde sayılırlar (Akt: Aytaç ve Bilir, 2010:33). Medya kavramı, sadece kitle iletişim araçlarıyla sınırlanmış bir kavram değildir, kitle iletişim araçlarından halka ulaşan kişiler de medya kapsamının içine girmektedir.

Özdemir'in (1998) aktarımıyla Daniel Katz, Graeme Burton ve Denis McQuail'e göre medyanın beş temel işlevi vardır (Bütün, 2010:1). Bu işlevler şunlardır:

1.Bilgilendirme: *İçinde yaşanılan toplumda ve dünyada olup bitenler hakkında enformasyon sağlayarak bireylerin bir vizyon oluşturmasını sağlamaktadır.*

2.Kültürel Devamlılık: *Kültürel geçmiş, gelenek, görenek ve inanç benzeri toplumsal değerleri aktarma yoluyla, geçmiş kuşaklara bağlantı kurulmasını ve kültürel devamlılığı sağlamaktadır.*

3.Toplumsallaştırma: *Medya bireyin topluma ve dünyaya bakış açısını belirleyerek ve ortak algılama kalıpları oluşturarak bireyi toplumsallaştırmaktadır.*

4.Kamuoyu yaratma: *Medya, toplumsal konularda bilgi vererek, dikkatleri çekmekte ve farklı alanlarda kamuoyu yaratmaktadır.*

5.Eğlendirme: Müzik yarışma, dizi filmler benzeri çeşitli programlar aracılığı ile toplumun iyi vakit geçirmesini sağlamaya yönelik yayınlar yaparak halkın eğlenmesini sağlamaktadır.

Postman'a (2010) göre medya, eğlendirme işlevini ön plana çıkarmış ve diğer işlevlerini geri plana itmiştir. Günümüz insanları kendine eğlenceli gelen programlarla ilgilenmekte ve eğlenceli olmayan şeylerin ilginç gelmeyeceğini düşünmektedir. Bu sebeple diziler, filmler, reklamlar, yarışma programları, spor programları ve televizyon ekranlarından bizlere yansıtılan en dramatik olaylar dahi eğlence kültürüyle harmanlanmaktadır. Oysaki medyanın en önemli görevi halkı bilgilendirmek, kamuoyu oluşturmak ve oluşan kamuoyunu doğru yönlendirmektir.

Thoman (2003) medya mesajının oluşma sürecini ve medyanın dayandığı temelleri şu şekilde sıralamıştır:

- a) Tüm medya mesajları yapılandırılmıştır.
- b) Yapılandırılan medya mesajları kendi kuralları olan yaratıcı bir dil kullanır.
- c) Farklı kişiler aynı medya mesajını başka türlü yaşarlar.
- d) Medya temelinde kazanç amaçlı bir sektördür.
- e) Medyaya değerler ve farklı bakış açıları yerleştirilmiştir (Akt: Altun, 2008).

Thoman medya mesajının oluşma sürecini ve medyanın dayandığı temelleri sınıflandırırken birinci maddede medya mesajlarının kurgulandığını söylemiştir. Gerçekten uzak, kurgulanmış mesajların geldiği bir dünya da gerçek bir dünya değildir.

Potter'a (2001) göre de bizler biri medya dünyası (kurgulanan mesajlara ulaştığımız, kitle iletişim araçları ile donatılmış sanal dünya) diğeri de gerçek dünya(dostlarımız, tanıdıklarımız, çevremizdeki insanlarla bir araya gelip iletişim kurduğumuz ve fikir alışverişinde bulunduğumuz dünya) olmak üzere iki farklı dünyada yaşamaktayız (Akt: Kutoğlu, 2006:62).

Günlük zaman diliminin önemli bir bölümü medya araçlarıyla geçirilmesi toplumda yaşayan bireyleri, gerçek dünyayı ve sanal dünyayı birbirine karıştıran kişiler haline dönüştürmektedir. Medya dünyası gerçek dünyadan aldığı iletileri yeniden şekillendirip kamuoyuna o şekilde aktarır. Medyayı gerçek olarak algılayan birey medyaya güvenmekte ve medyadan aldığı mesajların, ulaştığı bilgilerin doğru olduğuna inanmaktadır. Bu durum günümüzde ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Genç-yaşlı herkese farklı ölçüde ulaşan medya, sadece bilgilendirmekle kalmayıp eğlendirmekte ve bireyin değer yargılarını, tavırlarını, inançlarını değişik oranda etkilemekte, yeniden şekillendirip değiştirmektedir (Özad, 2006:56). Her yaşta insana hitap eden medya, bireyi kolayca etkisi altına almaktadır. Birey, bazen medyanın etkisi altında kaldığını fark ederken ve medyadan bilinçli olarak etkilenirken bazen de fark etmeden medyanın etkisi altına girmektedir.

Samuelson da (2003) bireylerin çoğu zaman, kitle iletişim araçlarındaki haberlerin, reklamların, mesajların kılık-kıyafet, yaşam tarzı, siyasi görüş gibi tercihlerine olan etkisinin farkında olmadıklarını, hatta medyada gördükleri şekliyle davrandıklarında, konuştuklarında ve yaşadıklarında kendilerini mutlu hissettiklerini ifade etmektedir (Akt: Karaman ve Karataş, 2009:800).

Araştırmacıların da ifade ettiği üzere medyanın günümüzde bireyleri etkilediği kabul gören bir gerçektir. Medyanın bireylerin tavırlarını, inançlarını, değer yargılarını etkilemesi kişiler üzerinde bir denetiminin olduğunu bize göstermektedir.

Medya bireyleri etkilerken aynı zamanda topluma da yön vermektedir. Topluma yön veren bir güç olarak karşımıza çıkan medya yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü kuvvet olarak kabul edilmekte ve ülkemizde ve dünya üzerinde zaman zaman kendisinden önce gelen diğer üç kuvvet üzerinde dahi etkili olabilmektedir (Şeylan, 2008:9).

Medyanın ülkemizde önemli bir güç olduğu birçok araştırmacı, yazar ve gazeteci tarafından da kabul edilmiş bir gerçektir. Bir dönem Türkiye'nin en büyük medya patronu olan Simavi, 1988 yılında Hürriyet gazetesinin 40. Kuruluş yıldönümü münasebetiyle yaptığı bir konuşmada Türkiye'de birinci gücün kaynağının asker olmadığını, basın olduğunu ve askerinin ikinci güç olduğunu belirtmiştir (Akt: Demir, 2006:197).

Dünyada ve ülkemizde önemli bir güç olan medyanın işleyişine baktığımız zaman büyük yatırıma ve sermayeye dayandığını görmekteyiz ve 19. yüzyıldan itibaren büyük yatırım, yüksek maliyet, hükümet politikaları, enflasyon nedeniyle medya kurumlarının başka medya kurumlarını satın alarak veya büyük hisseler alarak yönetimde söz sahibi olmaları yoluyla medyada "tekelleşme" ye yöneldikleri görülmektedir (Taşkiran, 2007:35).

Taşkıran (2007) ile aynı fikirde olan Demir (2006) Türkiye de medyanın içinde bulunduğu durumu şu cümlelerle ifade etmiştir:

"1980 ve 90'lı yıllarda, Türk medyasında tekelleşme eğilimleri başlamış, medya birkaç medya patronunun elinde toplanmış bunun sonucunda da medya gerçek işlevini yerine getirmede sıkıntılar yaşamıştır. Tekelleşmeden kaynaklanan sorunlar nedeniyle basın mensupları özgürce fikirlerini açıklayamamış ve tekel patronlarının emrine girme tehlikesiyle karşılaşmışlardır. Bu durum bilhassa 1980'lerden sonra büyük sermayenin basın alanına girmesiyle kaçınılmaz bir hal almıştır. Çok büyük yatırımlar isteyen özel televizyonlar da holding ve bankaların desteğiyle yayına girmiş, böylece medya alanı büyük sermayenin, daha da vahimi bir-iki büyük grubun kontrolüne geçmiştir. Bu büyük gruplar medyayı kendi ticari amaçları için kullanmaktan çekinmemişler, bunun için siyasi iktidarlarla da zaman zaman çok farklı ilişkilere girmişlerdir.

Farklı araştırmacıların da ifade ettiği üzere medya kaynakları günümüzde birkaç medya patronunun elinde toplanmış ve çok seslilik neredeyse ortadan kalkmış

durumdadır. Medya patronları yeri geldikçe kendi çıkarlarını korumak amacıyla iktidarla işbirliğine de girmekten çekinmemiş ve bu işbirliği neticesinde ellerinde bulunan yayın organlarını onların istekleri doğrultusunda kullanmışlardır.

Medya patronları zaman zaman ellerinde bulundurdukları medya araçlarına kendi istek ve düşüncelerine göre yayın yaptırmaktan da çekinmemişlerdir. Bir başka deyişle, üzerinde düşünülecek dünya, bu dünya hakkında düşünülebilecek düşünme biçimleri, çıkar sahibi bireyler ve gruplar tarafından tayin edilmekte ve kitleler devamlı olarak yönlendirilmektedir (Kocadaş, 2005:8).

Medyada yer alan haberler, medya dünyasının kurgu bir dünya olduğunu tüm gerçekliğiyle ortaya koymaktadır; çünkü aynı haber farklı kanallarda farklı şekillerde kamuoyuna aksettirilebilmektedir. Bir kanalda veya gazete yayınlanan haber başka bir kanalda farklı şekilde işlenebilmektedir.

Arar (2006) dört kanalda ve gazetede hazırlanan “1 Mayıs” ile ilgili haberleri değerlendirmiş ve kanalların ve gazetelerin hepsinde farklı noktalara vurgu yapıldığını belirtmiştir. Bilinçli bir vatandaş olmak ve demokratik bir toplum yapısına sahip olabilmek için medyanın üzerimizdeki etkilerinin farkında olmamız ve medyadan ulaştığımız her iletiyi eleştiri süzgecinden geçirerek değerlendirmemiz gerekmektedir.

Ülkemizde önemli bir güç olan medyanın insanlar üzerindeki etkisi yaşa, cinsiyete, eğitim durumuna vb. göre değişebilmektedir. Yaygın bir görüş medyanın çocuklar üzerinde daha fazla etki oluşturduğu yönündedir.

Pek çok endüstrileşmiş ülkede, araştırmalar sürekli olarak çocukların televizyon seyretmek için ya da aslında uyku dışındaki herhangi bir faaliyet için okula ayırdıkları zamandan daha fazla zaman ayırdıklarını göstermektedir; çünkü filmler, dergiler, bilgisayar oyunları ve popüler müzik gibi medya araçlarıyla çocuklar boş zamanlarının neredeyse tamamını geçirmektedir (RTÜK, 2007b).

Günlük zaman dilimlerinin önemli bir bölümünü medya ile etkileşim içinde geçiren çocuklar, medyadan giderek daha fazla etkilenmektedir.

Medyanın çocuklar üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla pek çok araştırma yapılmıştır. Inter Media Surveys çocukların hayatında önemli yer tutan medyanın, olumlu ve olumsuz taraflarını ortaya koymak amacıyla yaptığı araştırmada şu sonuçlara ulaşmıştır: Eğlence medyasının, gençlerin kimlikleri ve tarzları üzerindeki etkisi; aile, okul, din ve toplum gibi geleneksel etki kaynaklarının gittikçe azalması; toplumsal ve sosyal başarılar ve sosyal başarılar yerine bireysel ve kişisel başarıların öneminin vurgulanması; değer yargılarını oluşturan ‘doğru’ ve ‘yanlış’ın birbirine karışması; gerçeğe yükselen beklentiler arasındaki boşluğun artması; tahammülsüzlük ve apati gibi zararlı ve gerçekçi olmayan stereotiplerin vurgulanması; gençlerin düşünme ve üretme çabalarının yerini medya takibinin alması (Gigli, 2004; Akt: Cesur ve Peker, 2007).

Inter Media Surveys’in yaptığı araştırmanın sonuçları oldukça çarpıcıdır. Zamanının önemli bir bölümünü medya araçları karşısında tüketen çocuk, zamanını boş yere harcamasının yanı sıra psikolojik açıdan da ciddi zararlar görmektedir.

4. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi’nde, en çok 5-15 yaş arasındaki çocukların risk altında olduğu, çünkü en çok ilgilenilmesi gereken yaşta televizyon ve internetle tanıştıkları, anne ve babaların da çocuğun risk altında olduğunun farkında olmadığı, anne ve babaların çocuğunu bu tür tehlikelerden koruma yollarını bilmedikleri belirtilmiştir (Kurt ve Kürüm, 2010:23). Aileler, çocuklarını dışarıdan gelen tehlikelere karşı korumalarına ve her türlü önlemi almalarına karşın bazen evdeki asıl tehlikenin farkına varamamaktadır. Medyaya karşı çocuklarını koruma yollarını bilmemektedirler.

Özellikle çocukların hayatında medya önemli bir yer tutmakta, sosyalleşmelerinde aile ve okuldan daha fazla etkili olabilmektedir (RTÜK, 2007b). Eskiden çocukların hayatı öğrendiği, bilgiyi edindiği kaynaklar aile, okul ve arkadaş çevresiyle sınırlıydı. Oysa günümüzde kitle iletişim araçlarının gelişip medya

kavramının hayatımıza girmesiyle çocuklar hayatı medya araçlarından (sanal dünyadan) öğrenmeye başlamıştır. Sanal dünya çocukları olumlu yönden etkilediği gibi gerekli önlemler alınmadığı ve çocuklar bilinçlendirilmediği takdirde olumsuz yönden de etkileyebilmektedir.

Kellner ve Share (2005) de medyanın gerçek ile bağlantısı olmayan yapılandırılmış ve belli bir amaca hizmet eden mesajları iletmesinin çocuklar üzerindeki olumsuz etkisinin ciddi boyutlarda olduğunu ifade etmektedir (Akt: İnan ve Bayındır, 2009). Yapılan araştırmalar ve değerlendirmeler bu zararları tüm yönleriyle ortaya koymuştur. Medya araçları ortadan kaldırılamayacağına ve yasaklamalar getirmenin kesin çözüm sağlamayacağına göre medya karşısında savunmasız durumda bulunan çocukların küçük yaşlardan itibaren eğitilmesine önem verilmelidir.

1.3.1.TELEVİZYON

Televizyon; bilgi kutusu, aptal kutusu, sihirli pencere, gizemli kutu gibi farklı kavramlarla ifade edilmektedir. Herkesin kendi bakış açısına göre değerlendirdiği televizyon daha çok yetişkinlere yönelik bir kitle iletişim aracı, güçlü bir bilgi aktarma, etkili bir öğrenme, dünyaların, kültürlerin ve insanların bir araya getirilmesi için hizmet veren, görüntüyü çocuğun ayağına getiren, evrene açılma isteğine uygun düşen, aynı anda göze ve kulağa hitap eden, ışık hızıyla yayılan, şimdiki zamanı merkezine alan elektronik bir araçtır (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007).

Kitle iletişim araçlarının gelişme aşamaları ve bireylere ulaşabilirlikleri göz önüne alındığında hiçbiri televizyonun gücüne özellikle de, kısa bir zamanda erişememiştir (Kocadaş, 2005:6). İlk düzenli yayını 1936 yılında gerçekleştiren televizyon kısa sürede tüm dünyaya yayılmış ve televizyon kanalları hızla çeşitlenerek yapılan yayınların sayısı da artmıştır.

Televizyona olan ilginin günümüze kadar artarak devam ettiğini kaydeden uzmanlar, bu durumu çeşitli nedenlere bağlamaktadırlar. Ertürk ve Gül'e (2006) göre televizyon yayınlarının renkli görüntü, uzaktan kumanda, uydu ve kablolu yayıncılık, üstün ses ve görüntü kalitesi gibi, teknolojik yeniliklerle sürekli iyileştirilmesi; serbestleşme döneminde çeşitlenen kanallar ve rekabet içindeki program endüstrilerinin geliştirdikleri değişik program formatları, televizyonun kısa süre içerisinde yaygınlaşmasını sağlamıştır.

Postman (1994) da en önemli medya aracının televizyon olduğunu düşünmektedir ve bunu şu cümlelerle ifade etmektedir: "Diğer kitle iletişim araçlarından yararlanırken ağırlıklı olarak yine televizyonun yönlendiriciliği söz konusu olmaktadır. Hangi filmlerin görülmesi gerektiğini, hangi kitapların okunup, hangi radyo programlarının dinleneceğini bize yine televizyon söylemektedir. Başka bir deyişle televizyon, sadece dünyaya ilişkin bilgiyi değil, aynı zamanda bilme yollarına ilişkin bilgiyi de yönlendiren bir "üst araç" statüsüne yükselmiştir." (Akt: Yıldırım-Ankaralıgil, 2009:36-37). Görsel işitsel sunuş olanağının bir arada olması, izleyicinin zahmetsiz haber alımı ve ulaşılabilirliği, maliyet düşüklüğü televizyonu popüler kılan faktörler arasında yer almaktadır.

Diğer kitle iletişim araçlarıyla kıyasladığımız zaman televizyonun hayatımıza daha çabuk girdiğini ve daha hızlı yerleştiğini görmekteyiz. Radyonun sadece kulağa, gazetenin sadece göze hitap etmesi, internetin ise ülkemizde her eve girmemesi, yaklaşık on yıllık bir geçmişi olması gibi sebeplerle televizyon diğer kitle iletişim araçlarına göre daha popüler bir medya aracıdır. Hem eğlendirme hem de eğitim işlevini, insanları hiçbir zahmete sokmadan gerçekleştiren televizyon; iş yaparken, kitap okurken, seyahat ederken dahi izlenebilme özelliğine sahip olması nedeniyle kitleleri kendine bağlamaktadır (Özkan, 2004).

4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Yasası kapsamında RTÜK'ten 2012 yılının Mayıs ayında elde edilen verilere göre Türkiye'de kablo ortamından yayın yapan televizyon kanal sayısı 101, uydu ortamından yayın yapan televizyon kanal sayısı

202 tanedir. Ülkemizde televizyon kanalı sayısının bu kadar fazla olması televizyonun popüler bir kitle iletişim aracı olduğunu bize göstermektedir.

Hızla yayılan ve diğer kitle iletişim araçlarına göre daha fazla kullanılan televizyonun çekimine Türkiye de kapılmış ve Türk toplumu kısa süre içinde televizyon bağımlısı bir toplum haline gelmiştir. UNESCO tarafından yapılan bir araştırmaya göre Türkiye, ABD'den sonra en çok televizyon izlenen ikinci ülke konumundadır ve daha da önemlisi 95 kişiye bir kahvehane, 65 bin kişiye bir kütüphane düşen Türkiye'de İnsanlar Televizyon Okuyor, Kitap seyrediyor! (URL3). 2004 de TV izleme konusundaki başarılarımızı istikrarlı bir şekilde devam ettirerek hatta ikincilikten birinciliğe terfi ettiğimizi görmekteyiz (Tutal-Cheviron, 2006:146).

Yapılan bilimsel araştırmalarda, Türkiye'deki televizyon izlenme oranının günde ortalama 4-5 saat olduğunu göstermekte, bir kişi yılın %19'unu televizyon izleyerek geçirmektedir; kişinin yılın %33'ünü uyuyarak, %33'ünü çalışarak, %14'ünü de bu etkinliklerin dışında kalan etkinliklerle geçirdiği göz önüne alındığında bu oranın oldukça büyük olduğu ortaya çıkmaktadır (RTÜK, 2007a). RTÜK tarafında gerçekleştirilen Türkiye'deki televizyon izleme oranını gösteren araştırma sonucunda Türkiye'de yaşayan insanların zamanlarının önemli bölümünü televizyon karşısından geçirdiği ortaya çıkmaktadır.

Çocuklar yılda yaklaşık olarak 900 saatini okulda, 1500 saatini ise ekran karşısında geçirmekte ve çocukların %82'si televizyon izleme, istediği programı seçme ve istediği kadar ekran başında kalma kararlarını kendilerinin verdiğini söylemektedir (URL4).

Aral ve Aktaş (1997) da araştırmasında benzer bir sonuca ulaşmış, çocukların yaptıkları günlük etkinliklerde televizyon seyretmeye diğer etkinliklerden daha fazla zaman ayırdığını belirlemiştir.

Yapılan araştırmalarda göstermektedir ki çocuklar okul dışında kalan zamanlarının önemli bir bölümünü televizyon karşısında geçirmektedir. Saatlerini

televizyon karşısında geçiren çocuk ister istemez televizyonun etkisi altında kalmaktadır. Bu etki bazen olumlu olurken bazen de olumsuz olabilmektedir.

Televizyonun çocuklar üzerindeki olumlu etkilerinin gözlemlendiği çalışmaların sayısı daha az olmakla beraber olumsuz etkilerinin görüldüğü çalışmaların sayısı daha fazladır. Televizyonun çocuk üzerindeki olumsuz etkileri; fiziksel saldırganlığın artması, şiddete başvurma, şiddete karşı duyarsız olma, okuma zevkinde azalma, ders çalışmaya karşı isteksizlik, dikkatini yoğunlaştıramama, kendini ifade edememe, kendini izlediği kahramanın yerine koyarak gerçeklerden uzaklaşma, hayal gücü ve yaratıcılığın kısıtlanması, sosyal ilişkilerin zayıflaması, göz ve uyku bozukluğu olarak belirlenmiştir (Ertürk ve Gül, 2006:18).

Bunların yanı sıra televizyon; çocukların duyarsızlaşmasına, şiddet içeren saldırgan davranışlarda bulunmalarına, yoğunlaşma sorunları yaşamalarına, sağlıksız beslenme alışkanlıkları edinmelerine, dünya ile ilgili gerçek dışı düşüncelere sahip olmalarına, bilinçsiz bir tüketici olmalarına, yanlış kişileri model almalarına, hayal güçlerinin, okuma ve yazma becerilerinin zayıflamasına neden olabilir.

Bennet'e (2000) göre televizyon, sadece haber kalitesindeki genel düşünün sorumlusu olarak suçlanmakla kalmayıp, politikaya dair genel cehaletten suç ve şiddete, akşam sofrasındaki muhabbet yokluğuna varıncaya dek tüm toplumsal hastalıklardan sorumlu tutulmaktadır (Akt: Kocadaş, 2005:8). Evlerde televizyonun sürekli açık tutulması, aile bireyleri arasındaki muhabbetin yok olmasına, suç ve şiddetin de artmasına neden olmuştur.

Cerdan'a (1992) göre televizyon, bireylerin "aptallaşmasına", "köleleşmesine", "seçimlerde şartlanmasına" ve "yeryüzünün Amerikalılaşmasına" sebep olmuştur (Akt: Kocadaş, 2005:9). Çocuklar model alacağı kişileri seçerken televizyondan faydalanmakta çoğu zaman saç modeli, giyinme şekli, hayatıyla ilgili aldığı önemli kararları televizyonun etkisiyle belirlemektedir.

Televizyonda yayınlanan programlardaki şiddet düzeyini belirlemek amacıyla yapılan araştırmaların sonuçları da çarpıcıdır. Ayrancı ve arkadaşları (2005) Türkiye’de çocukların en çok televizyon seyrettikleri saatlerde gösterilen filmlerdeki şiddet düzeyini araştıran bir çalışmada; beş özel televizyon kanalında hafta içi 16.00-21.30 ve hafta sonu 9.00-21.00 saatleri arasında yayınlanan 80 filmde 5600 saniyenin izlenmesi sonucu, bu filmlerdeki şiddet oranının %33,1 olduğu; toplam sürenin %13,8’ini fiziksel şiddet (vurma, yaralama, öldürme), %10,9’unu sözel şiddet, %8,4’ünü ise psikolojik şiddetin oluşturduğunu belirlemiştir (Akt: Uysal, 2006:122).

Televizyonun gençler üzerindeki olumsuz etkisinin başında, gençleri şiddete yönlendirmesi gelmektedir, çünkü gün içerisinde 4-5 saatini televizyon karşısında geçiren çocuk şiddet içeren görüntülerin önemli bir bölümünü izlemektedir. Özellikle çocukların gerçek ile kurguyu ayırt edememesi, bu görüntüleri gerçek olarak algılamasına, psikolojik olarak etkilenmesine ve şiddet içeren davranışlara yönelmesine neden olmaktadır.

Televizyonda yayınlanan programlarda yer alan şiddet içerikli görüntülerin zararları konusunda teorik görüşler de ortaya konulmuştur. Televizyondaki şiddetin etkileri konusunda ortaya konulan ve en bilineni teorik görüş Bandura’nın sosyal öğrenme teorisidir (Adak, 2004:30).

Bandura ve arkadaşları (1963) gerek çocuk gerekse yetişkinlerin medyadan tavır, duygusal tepkide bulunma ve yeni davranışlar öğrendikleri konusunda bizi uyarmaktadır ve bunu ispatlamak için çocuklara şiddet içeren filmler gösterip sonrasında onları bir odada hacıyatmazla (bobodoll) bırakarak yaptığı deneyin sonucunda, filmi izleyen çocukların hacıyatmaza karşı benzer davranış biçimi içinde olduklarını tespit etmiştir (Akt: Efe-Özad, 2006:59). Bandura’nın yapmış olduğu deneyde olduğu gibi özellikle çocuklar, medya dünyasından gelen iletileri gerçek olarak algılamakta ve medyada gördüklerini kendi yaşamlarında taklit etmektedir.

Amerika'daki psikiyatri hekimlerini çatısı altında birleştiren ve 120 yıllık geçmişi olan Amerika Psikiyatri Derneği'nin web sitesinde yer alan ve medyadaki şiddetin etkilerini anlatan yazısı şöyle başlamaktadır. “Tartışma bitmiştir. Son otuz yılı aşkın bir süreçte kitle iletişim üzerine yapılan araştırmalardaki ezici bir bulgu, medyadaki şiddet sahnelerine maruz kalmanın, çocuklarda şiddet sahnelerini artırdığı olmuştur.” (RTÜK, 2006:18).

Türkiye Psikiyatri derneğinin şiddet içerikli medyanın etkilerine ilişkin değerlendirmesini şu şekilde ifade etmiştir:

“...televizyon programlarında açık şiddete, günlük yaşamda yer aldığından daha yüksek oranda yer verilmesinin, genel olarak bireylerin ruhsal yönden daha çok travmayla karşılaşmasına yol açmakta olduğu da bilinmektedir. Öte yandan, televizyonun izleyenlere davranış kalıpları oluşturunca etkisi, toplumda bazı davranışların yaygınlaşmasına yol açabilmektedir. Bu durumun, şiddet içeren programların çocukların da televizyon izleyebildiği saatlerde yayımlanmasıyla, çocuklar üzerinde daha da zararlı etkilere yol açacağı kolayca anlaşılabilir. Aynı şekilde, yoğun cinsel ilişki sahneleri içeren programları çocukların izlemesiyle doğacak zarar da tahmin edilebilir. Bu bağlamda, şiddet ve yoğun cinsel ilişki içeren programların, öncelikle çocuklar olmak üzere, izleyiciler üzerinde olumsuz etkileri olduğu kanısındayız.” (RTÜK, 2006:19).

İzleyicileri ekrana toplamak için fazlaca kullanılan şiddet, çocukların üzerinde telafisi mümkün olmayan etkiler oluşturabilmektedir. Televizyonun çocuklar üzerindeki olumsuz etkisi onları sadece şiddet içeren davranışlara yönlendirmesiyle sınırlı değildir. Postman'ın (1995) da ifade ettiği üzere televizyon aracılığı ile çocuklar yetişkin dünyasına ait parasal, toplumsal ve cinsel ilişkilere, kavga, çatışma ve şiddet olaylarına, hastalık ve ölümle ilgili sırlara maruz kalmakta,

bu durum ise çocukluğun yok oluşu anlamına gelmektedir (Akt: Cesur ve Peker, 2007:108).

Televizyonda yayınlanan programlar daha çok yetişkin dünyasına uygun olarak hazırlanmaktadır. Çocukların boş zamanlarının önemli bir kısmını televizyon karşısında geçirmesi yetişkinlere uygun olarak hazırlanan programları da izlemelerine neden olmaktadır. Bu durum çocukların psikolojisinin olumsuz etkilenmesine, zararlı alışkanlıklara özenmelerine, erkenden büyümelerine neden olmaktadır.

Aslında televizyonun çocuklara verdiği en büyük zarar onları erkenden büyüterek hayatlarından oyunu uzaklaştırmasıdır. Bundan yaklaşık on sene öncesine kadar sokakları dolduran neşeli çocuk sesleri günümüzde kaybolmuş ve yerini derin bir sessizliğe bırakmıştır. Hayatı oyunlarla öğrenen ve arkadaş çevresi içinde sosyalleşen çocukların yerini bugün televizyon bağımlısı çocuklar almıştır. Oysa çocuklar bu yaşlarda televizyona bağlanmak yerine arkadaş çevresiyle vakit geçirmeli, oyunlar oynamalı, hayatı ve insanları birebir tanımalıdır.

Gerbner ve arkadaşlarının yaptığı çalışmalar da göstermiştir ki gerçek dünyaya ilişkin gerçek verilerle, televizyonun kurnaca dünyasındaki verilerin karşılaştırılması sonucu, televizyon dünyasının gerçek dünyayı çarpıtarak yansıttığı ortaya çıkmıştır (Mutlu, 1991:84).

Çocukların gerçek dünyayı televizyondan öğrenmesi de gerçek dünyayı yanlış tanımasına neden olmaktadır. Öncelikle çocukların gerçek dünyayı yanlış tanımalarını engellemek için televizyona olan bakış açılarının değiştirilmesi gereklidir. Bu amaçla çocukların şiddet ve gerilim içerikli yayınların gerçek olmadığını, televizyonda yayınlanan diğer programlar gibi kurgu olduğunun farkına varmaları sağlanmalıdır.

Televizyon çocukların yaşamında olumsuz etkilere yol açmakla birlikte doğru kullanıldığı zaman katkılar da sunabilmektedir. Televizyonun çocuk üzerindeki

olumlu etkileri konuşma ve ifade etme gelişiminin hızlanması, müzik dinleme zevkinin gelişmesi, yeni bilgilerin öğrenilmesi ve algılama yeteneğinin hızlanması, şiddetten arınma, hayal gücü ve yaratıcılığın gelişmesi, dünyayı tanıma ve anlama becerisinin artmasıdır (Ertürk ve Gül, 2006:18). Bunun yanı sıra televizyonun eğitimde kullanılması ile çocuklar daha kolay öğrenmekte dil gelişimleri hızlanmakta, sözcük hazineleri genişlemektedir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007:8).

Araştırmalar televizyon programlarında olumlu sosyal değeri olan davranışların çocukların olumlu sosyal tepki düzeylerinde artışa yol açtığını ortaya koymuştur (Can, 1996:96; Akt: Kutoğlu, 2006:68). Her kesimden insanı özellikle çocukları etkileyen, günümüzün en önemli medya aracı olan televizyonda yayınlanan programlarda, doğru modellerle doğru davranışlar sunulursa izleyiciler bu davranışları örnek alır ve izleyiciler televizyondan olumlu yönde etkilenmiş olur. Bu konuda yapımcılara büyük görevler düşmektedir.

Günümüzde televizyon yaşamımızın vazgeçilmezleri arasında yerini aldığına ve ortadan kalkmayacağına, hatta teknolojik gelişmelerle daha da şekillenip yaygınlaşacağına göre, bu gerçeğin kabullenilmesi ve çocuklara uyumlu bir yayıncılık anlayışı ile izleme alışkanlıklarının kazandırılması gerekmektedir (Ertürk ve Gül, 2006:2).

Televizyonun çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirip olumlu etkilerini artırmak için, çocuklara televizyon izlemeyi öğretmeliyiz. Televizyon izlemeyi öğrenen birey televizyonda gördüklerini eleştiri süzgecinden geçirir ve bu medya aracının üzerindeki olumsuz etkilerinin farkında olur.

1.3.2. İNTERNET

İnternet İngilizce Interconnected Networks'un (kendi aralarında bağlantılı ağlar) kısaltmasıdır (URL5).

İnternet, dünya çapında birçok bilgisayar ağını özel donanımlar aracılığıyla birbirine bağlayan çok büyük bir bilgi ağıdır (Odabaşı, Kabakçı ve Çoklar, 2007).

İnternet, birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır ve insanların her geçen gün gittikçe artan “üretilen bilgiyi saklama, paylaşma ve ona kolayca ulaşma” istekleri sonrasında ortaya çıkmış bir teknolojidir (Cömert ve Kayıran, 2010:16).

Altun (2005) interneti dünyada kullanılan bütün bilgisayarların belirli bir bağlantı aracılığıyla birlikteliğini ifade eden iletişim sistemi olarak tanımlamıştır (Akt: Korkmaz, 2010:14). Daha ayrıntılı ve teknik olarak interneti Gökçöl (2001) “Dünyanın dört bir yanındaki bilgisayar ağlarının birbirine bağlı olduğu, genişliği dünya çapında, sürekli büyüyen bir iletişim ağı ve üretilen bilginin dolaşım sistemi” şeklinde tanımlar (Akt: Odabaşı, Kabakçı ve Çoklar, 2007:4).

İnternet, birden fazla haberleşme ağının, birlikte meydana getirdikleri bir iletişim ortamıdır. Temel amaç iletişim olduğu için, ağı meydana getiren bilgisayarların arasında bağlantı kurmak gerekmektedir. Bunun sağlanması için de ortak bir dil kullanılmaktadır: TCP/IP yani İnternet Protokolü. TCP/IP uyumlu olması koşulu ile, dünyanın herhangi bir yerindeki bilgisayar ağı İnternet'e katılabileceği gibi, haberleşme menzili elverdiği nispette uzaydaki bir bilgisayardan da İnternet'e bağlanmak mümkündür. Bu alt yapının yani İnternet'in bir sahibi yoktur, onu işleten, denetleyen merkezi bir otorite söz konusu değildir (İnternet ve Hukuk Forumu, 2000:4 Akt: Ersöz ve Meral, 2006:149).

Yüzyılın mucizesi olarak nitelendirilen internet bütün kitle iletişim araçlarını bünyesinde barındırmaktadır. Televizyon kanallarına, radyoya, gazetelere internet ortamında ulaşmak mümkündür. Kullanım alanının geniş olmasının etkisi ile internet ortaya çıktığı andan itibaren hızla yayılmış, kullanıcı sayısı gün geçtikçe artmıştır. Türkiye’de 1998-2011 arasında internet kullanım oranı yüzde 7 bin 778 oranında artmıştır (URL6).

İnternetin bu kadar hızlı yayılmasının temelinde, hayatımızı kolaylaştırması yatmaktadır. Çünkü internet sayesinde saniyeler içerisinde aranan bilgiye ulaşılabilen, kilometrelerce uzakta bulunan kişilerle görüntülü sohbet edilmekte, eğitim için kullanılabilen, ekonomi, kültür, eğlence gibi birçok etkinlik internet ortamında gerçekleştirilebilmektedir. İnternetin başlıca kullanım amaçlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. *Dünyanın en büyük kütüphanelerinde araştırma yapılabilir,*
2. *Farklı ülkelerde yapılan bilimsel çalışmalar incelenebilir,*
3. *Başka ülkelerde yaşayan insanlarla kolay ve çok kısa zamanda iletişim kurulabilir,*
4. *İnternet üzerinden eğitim veren eğitim kurumuna kayıt yapılabilir ve okuyup mezun olunabilir,*
5. *Farklı mekânlardaki insanlarla sohbet edilebilir,*
6. *Filmlerin tanıtım görüntülerini izleyip, film seçebilir, bileti de satın alınabilir,*
7. *Alış-veriş yapılabilir, rezervasyon yaptırılabilir,*
8. *Anket yapılabilir, yapılan anketler cevaplandırılabilir,*
9. *Kişisel web sayfası hazırlanabilir, yapılan çalışmalar bu sayfada yayınlanabilir (Gündoğdu, 2006).*

İnternet ve bilgisayar oyunları çocuk ve gençlerin bilgiye ulaşmalarını, araştırma yapmalarını, problem çözme, yaratıcılık, kritik düşünme gibi becerilerini desteklemektedir (Cömert ve Kayıran, 2010:167). İnternetin kullanım alanları göz önünde bulundurulduğu zaman bilinçli kullanıldığı takdirde kullanıcıya büyük

faydalar sağladığı görülmektedir. Gelişen teknolojiyle beraber kendini yenileyen eğitim sistemi bilgisayardan ve internetten faydalanmayı zorunlu kılmaktadır.

Khan (1997) eğitimde internetin kullanılmasının faydalarını şu cümlelerle ifade etmiştir: “Metin, grafik, ses, video, animasyon gibi çeşitli çoklu ortam elemanları birleşerek, öğrenme ortamı zenginleşmiştir bunun yanı sıra öğrencilere istedikleri zaman internete bağlı bir bilgisayar aracılığı ile herhangi bir zaman diliminde tekrar etme ders notlarına ulaşma olanağı sağladığı gibi, her öğrenciye kendi öğrenme hızına göre bir öğrenim ortamı sunarak bireysel öğrenme olanağı sunmuştur (Akt: Gündoğdu, 2006:31).

Hayatın her alanında kullanılabilen, yaşamı kolaylaştıran, dünyanın bir köşesinde yaşanan gelişmeden kısa süre içerisinde haberdar olunmasını sağlayan internet yanlış kullanıldığı takdirde ciddi sorunlara neden olmaktadır. Kullanımının giderek yaygınlaşması sınırsız ve kontrolsüz her türlü bilgiye ulaşılması olumlu yönlerinin yanında bazı sorunları da beraberinde getirmiştir.

İnsan sosyal bir varlıktır. Doğduğu andan itibaren çevresiyle sosyalleşme eğilimi içine girer. Bireyler sosyalleşme ihtiyaçlarını gerçek dünya yerine sanal dünyada karşılamaya kalkarlarsa çeşitli fiziksel, sosyal, psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalırlar. Bu eğilimi gösteren, toplumun en savunmasız kesimi olan çocuklar olursa sonuçlar daha da ağır olur.

Kıran ve Esen (2007) ülkemizdeki eğitim sisteminin tam anlamı ile yerleşmemiş olması, aile ilgisizliği, akran baskısı ve iletişimsizlik gibi nedenlerin bireyleri yalnızlaştırdığını ve bireyler sanal âlemi bir kurtarıcı olarak görerek bilgisayarın başında saatlerce zaman geçirdiğini belirtmektedir (Akt: Korkmaz, 2010:3). Çağımızın iletişim aracı olan internet, sınırsız ve kontrolsüz kullanıldığı zaman çağımızın hastalığı olan internet bağımlılığını da beraberinde getirmektedir.

İnternet bağımlılığı konusunda araştırma yapan bilim adamlarından Holman ve arkadaşlarınca (2005) yapılan çalışmada yaygın internet kullanan ve bilgisayar

oyunları ile zamanını geçiren çocukların sosyal gelişimlerinin önemli ölçüde gerilediği, bu çocukların özgüvenlerinin düşük, sosyal kaygı düzeylerinin ve saldırgan davranışlarının yüksek olduğunu bulmuştur, Colwell ve Payne (2000) özgüven ve bilgisayar oyunları oynama sıklığı arasında olumsuz ilişki olduğunu belirlemiştir, Andersen ve Bushman (2001), bilgisayar oyunlarının çocuk ve gençlerde saldırganlığa neden olduğunu bildirmektedir (Akt: Cömert ve Kayıran, 2010:167).

Bazı çalışmalarda internet kullanım süresi arttıkça çocuk ve gençlerde yalnızlık, sosyal izolasyon, agresyon, gibi duygusal ve davranışsal sorunların daha fazla görüldüğü, genel sağlık düzeylerinin düştüğü ve depresif septomların görülme sıklığının arttığı belirlenmiştir (Ata, Akpınar ve Kelleci, 2011:474). İnternette oyun oynama, araştırma ve alışveriş için geçirilen zaman arttıkça depresif belirtilerin arttığını (Morgan ve Cotten, 2003), internet kullanıcılarının daha problemliler olduklarını (Simkova ve Cincera, 2004), sosyal, sözel ve akademik işlevlerinin olumsuz etkilendiğini (Beard, 2002) belirten araştırmalarda bulunmaktadır (Akt: Korkmaz, 2010:49).

Bilgisayar bağımlılığı bilişsel ve psikolojik gelişimi olumsuz yönde etkilediği gibi fiziksel gelişimi de olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle bilgisayar önünde uzun süreler harcanması gelişim çağındaki çocuklarda duruş ve oturuş pozisyonlarına bağlı olarak iskelet-kas sisteminde hasarlara, görme problemlerine, elektromanyetik radyasyon problemlerine, yaratıcı ve zihinsel gelişim risklerine, dil becerilerinde gerilemeye ve bazı çocuklarda epilepsi nöbetlerine (Dertouzos, 2005), ayrıca okumaya dayalı akademik başarıda düşmeye, beyin gelişiminde problemlere (Healy, 1998), sosyal gelişimde olumsuzluklara da neden olabilmektedir (Wartella ve ark., 2002; Akt: Aktaş-Arnas, 2005:60). Bilgisayar karşısında saatlerce kalmak kişilerin özellikle de çocukların sosyal gelişimlerinin gerilemesine, sosyal kaygı düzeylerinin düşmesine ve saldırganlık içeren davranışların artmasına neden olmaktadır.

İnternette vakit geçiren çocuklar çok çeşitli risk ve güvenlik tehditleriyle karşı karşıya bulunmaktadır. World Tracker tarafından sunulan ve internet kullanıcılarının arama motorlarında sorguladıkları anahtar sözcüklerin listelendiği rapora göre en çok arama yapılan (11.704.052 arama) 200 anahtar sözcüğün 82'si (15.237.846) pornografi ile ilişkilidir ve web sitelerinin %12si pornografiktir (Akt: Canbek ve Sağıroğlu, 2007:34). İstatistiklerde de görüldüğü gibi pornografik içeriğe sahip web sitelerinin sayısı oldukça fazladır ve özellikle de çocukların bu tür sitelere erişme olasılıkları yüksektir.

Sohbet odalarında tanışılan yabancı kişiler özellikle çocuklar için bir tehdittir. Merak edilerek veya sohbet amaçlı erişilen sohbet odalarında bazı erişkinler çocukları kandırmaya çalışmakta ve maalesef çocuklar bu tür sitelerde tacize uğrayabilmektedir. Web sayfalarında gezinirken çocukların yasak sitelere, pornografi, uyuşturucu, alkol, çeşitli silahlar, bomba yapımı içeren sitelere erişmesi ve bu siteleri incelemesi de mümkündür.

Bilgisayar ve internet doğru kullanıldığı zaman çocukların kısa süre içerisinde bilgiye ulaşmasını sağlamakta, boş zamanların değerlendirilmesine yardımcı olmakta bireylere sohbet imkânı sunmaktadır. Yanlış kullanıldığı takdirde çocukların psikolojisinde telafisi mümkün olmayan yaralar açabilmektedir. Başta ailede olmak üzere okullarda verilecek medya okuryazarlığı dersi ile çocukların interneti nasıl kullanmaları gerektiği konusunda eğitilmeleri amaçlanmaktadır.

1.4. MEDYA OKURYAZARLIĞI (MEDYA EĞİTİMİ/MEDYA YETKİNLİĞİ)

Kellner ve Share (2005) okuryazarlık kavramını, çeşitli metin ve sanat yapılarını okuma, yorumlama, üretme bilgi ve becerisi ile bir kültür ve topluma tam anlamıyla katılabilme kapasitesi ve entelektüel becerileri kazanmak olarak tanımlar (Akt: Kıncal ve Kartal, 2009:321). Okuryazarlık birden fazla beceriyi içeren bir kavramdır. Okuryazarlık için birinci adım okumadır. Okumadan sonra; okuduğunu

anlama, yorumlama, entelektüel beceriler ve topluma katılabilme kapasitesi okuryazarlığın diğer basamaklarını oluşturmaktadır.

Organisation for Economic Cooperation and Development okuryazarlık kavramını bireylerde yaşam boyu öğrenme bilincini oluşturma, bu bilinci geliştirme, daha etkin öğrenme için bireylerin yeni beceriler kazanmalarını sağlamak olarak tanımlarken, Gee; (2000) okuryazarlık kavramını okuma, yazma ve rakamsal ifadeleri anlayabilme becerisi olarak tanımlar (Akt: Kurt ve Kürüm, 2010:21). Okuryazarlık; okuma, yazma, rakamsal ifadeleri kazandırma becerisi olmasının yanı sıra yaşam boyu öğrenme becerisini de kazandırabilmektir.

Hagood'un (2000) ifadesiyle okuryazarlık bireylerin tekil bir etkileşim aracılığıyla yazılı metinlerin anlamını kolaylaştıran bir psikolojik, özel bir uygulama alanıdır (Akt: Altun, 2008:27).

Tanımlardan da yola çıkarak okuryazarlık; harfleri mantıksal bir bütün içerisinde birleştirebilme ve anlam çıkarabilme, rakamsal ifadeleri anlayabilme becerisi olarak tanımlanabilir. Teknolojide meydana gelen yeniliklerle, çeşitli kitle iletişim araçlarının ortaya çıkması ve gelişmesiyle birlikte okuryazarlık kavramının ifade ettiği anlam büyümüş ve kapsamı genişlemiştir.

Snavely ve Cooper (1997) alan yazında bilgi okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, ekonomi okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, görsel okuryazarlığı gibi 34 farklı okuryazarlık alanı olduğundan söz etmektedir (Akt: Kurt ve Kürüm ,2010:21). Svanely ve Cooper'ın (1997) ifade ettiği bu okuryazarlık alanlarından en önemlisinin medya okuryazarlığı olduğu düşünülmektedir. Çünkü medya okuryazarlığı kavramı Avrupa genelinde kullanılan; "information literacy" (enformasyon/bilgi okuryazarlığı), "digital literacy" (dijital/sayısal okuryazarlık), "computer literacy" (bilgisayar okuryazarlığı), "electronic literacy" (elektronik okuryazarlık), "electronic information literacy" (elektronik enformasyon/ bilgi okuryazarlığı) gibi kavramları da kapsamaktadır (Akt: Pekman, 2006:17).

Önal'ın aktarımıyla (2007) Kubey; Livingstone ve Potter'a göre medya okuryazarlığı programlarının diğer okuryazarlık programlarından temel farklılıkları aşağıdaki şekilde özetlenmektedir:

1. Medya okuryazarlığı programları, güncel ve popüler kültür ürünü olan bilgi kaynakları üzerinde yoğunlaşarak onları eleştirel gözle incelemeyi öğretmektedir.

2. Eğitim ve öğretim kurumlarında derslerin kapsamı doğrultusunda öğretmen ve öğrencilerin hayata daha geniş bir açıdan bakmalarını sağlamaktadır. Özellikle, medya kapsamındaki bilgi kaynaklarını doğru kullanmayı öğreterek, okul ve yaşamı birbiriyle bütünleştirmektedir.

3. Bireylerin medya kapsamındaki bilgi kaynaklarının sadece kullanıcıları değil, aynı zamanda düşünce ve bilgi üreten kişiler olarak yetişmesini sağlamaktadır.

4. Bilinçli vatandaşların yetiştirilmesine katkıda bulunarak medya okuryazarlığı eğitim programlarından geçenleri asılsız ve tutarsız olan bilgi kirliliğinden korumaktadır (Apak: 2008,16).

Medya okuryazarlığını diğer okuryazarlık alanlarından ayıran ve onu en önemli okuryazarlık alanı olmasını sağlayan etken, medya okuryazarlığının bilinçli yurttaşlar yetişmesini sağlaması ve bireyi hayata hazırlamasıdır.

Medya okuryazarlığı kavramından sık sık medya eğitimi olarak da söz edilmektedir. Kubey (2001) medya eğitiminin daha çok Britanya'da ve Fransızca ve İspanyolca dillerinin konuşulduğu diğer ülkelerde kullanılagelen bir terim olduğunu ve İngilizce "okuryazarlık" teriminin bu dillere çevrilemediği için bu ülkelerde medya eğitimi ifadesinin kullanıldığını belirtmektedir (Akt: Altun, 2008). Bu durum da bize göstermektedir ki medya eğitimi ve medya okuryazarlığı aynı anlama sahip iki terimdir.

Medya okuryazarlığı alanında birçok bakış açısı bulunmaktadır. Medya okuryazarlığı kitabında W. James Potter (1998) medya okuryazarlığı konusundaki

farlı bakış açılarını, dört ana uzmanlık grubunda sınıflandırmıştır. Bu grupları şöyle belirtmiştir:

1. *Kamu politikası ve medyanın çocuklar üzerindeki potansiyel olumsuz etkisine ilgi duyanlar,*
2. *İnsanların, medya mesajlarını işlemekten geçirmek için gerekli olan beceriler konusunda nasıl eğitileceğiyle ilgilenenler,*
3. *Bir çocuğun medya mesajlarını işlemekten geçirme yeteneğini geliştirme konusunda ebeveyn ve yetişkinlere yardımcı olacak öneriler getirenler,*
4. *Kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki etkilerini eleştirel olarak inceleyenler (Akt: Altun, 2008:2).*

Potter'a (2001), göre medya okuryazarlığının birçok tanımı vardır. Çok yönlüdür. Görecelidir, kişiye göre değişir. İzleyici odaklıdır. Bilince ve bilinenlere göre değişir. Herkes belli bir oranda medya okuryazarıdır, kimse tam medya okuryazarı değildir. Kısaca karmaşık bir kavramdır, yani basit değildir (Akt: Efe-Özad, 2006:56).

Potter'ın (2001) da belirttiği gibi medya okuryazarlığı konusunda herkesin hem fikir olduğu bir tanım bugüne kadar yapılmamıştır. Eğitim bilimi uzmanları, iletişim uzmanları, sosyologlar, öğretmenler, dil bilimciler medya okuryazarlığı alanında yapılan tartışmalara katılmaktadır. Bu da medya okuryazarlığı konusunda herkesin kabul edebileceği bir tanım yapılmasına engel olmaktadır.

Medya okuryazarlığı en genel tanımıyla büyük çeşitlilik gösteren formatlardaki mesajlara ulaşma, bunları çözümüleme, değerlendirme, iletme yeteneği kazanabilmek olarak ifade edilmektedir (Çöloğlu ve Özalpman, 2009:195). Medya okuryazarlığı üzerine yapılan Ulusal Liderlik Konferansında çıkan tanıma göre medya okuryazarlığı analiz etme, değerlendirme ve mesajların iletimi yeteneğini kapsamaktadır (RTÜK, 2007b). Medya okuryazarlığı medya mesajlarına ulaşabilme, bu mesajları çözümleyebilme ve değerlendirme becerisini gerektirir.

Medya okuryazarlığı, çok genel olarak çeşitli biçimlerdeki mesajlara erişme, bunları analiz etme, değerlendirme ve yenilerini yaratma kabiliyeti olarak tanımlanırken medya okuryazarı ise medya mesajlarına erişebilen, bunları yorumlama ve analiz etme becerisine sahip olan ve kendi mesajlarını oluşturup yayabilecek imkânlarla sahip kesimler olarak tanımlanır (Baran, 2003; Hobbs, 1998; Potter ,2005; Livingstone, 2004; Akt: Hepkon ve Şakı-Aydın, 2006:45). Medya okuryazarlığı becerilerine sahip olan birey medya okuryazarı sıfatını alır ve medya okuryazarı olduktan sonra kendi mesajını oluşturup yayma imkânına sahip olur.

Ellen M. Enright Eliceir'e (1997) göre medya okuryazarlığı izleyicilerin kitle iletişim kanalları vasıtasıyla aldıkları enformasyonu yorumlamasını mümkün kılan ve onların, medya içeriği hakkında bağımsız kararlar geliştirmelerine izin veren eleştirel bir düşünme yeteneğidir (Akt: Erdoğan, 2010:50). Medya okuryazarlığı, medya içeriği hakkında bağımsız karar alabilme ve eleştirel düşünebilme becerisidir.

Baran'a (2004) göre medya okuryazarlığı medya içeriğinden haz alma, anlama ve medya okuryazarlığını takdir etme yeteneğidir (Akt: Özonur-Çöloğlu ve Özalpman, 2009). Medya okuryazarlığı, medya içeriğini anlamamanın yanı sıra medyadan haz alabilme ve medyayı takdir edebilme yeteneğidir. 9. yüzyılda okuryazarlık ne anlama geliyorsa günümüzde de medya okuryazarlığı o demektir (Geteway to the European Union, 2006; Akt: Apak, 2008:13).

Sonia Livingstoneve Maria Bovill'in "Genç İnsanlar, Yeni Medya" (1999) adlı çalışmasında medya okuryazarlığını; eleştirel olarak değer biçebilme ve farklı kaynaklardan bilginin bağıl değerlerine ulaşabilme ve ekrana dayalı içeriğin yapısı, biçimi, kuvveti ve sınırlamalarını anlama becerisini kazanabilme yeteneği olarak tanımlamaktadır (Thoman ve Jolls, 2005:9; Akt: Apak, 2008:13). Medya okuryazarlığı, medya araçlarına eleştirel bir bakış açısını gerektirmesinin yanı sıra özellikle televizyon, internet gibi araçları anlayabilme becerisidir.

Thoman (1999) medya okuryazarlığını, gündelik hayatta karşı karşıya olduğumuz televizyon, gazete, radyo, bilgisayar, dergi ve reklamlardan görsel ve sözel semboller çıkarma yeteneği olarak tanımlar (Akt: İnan ve Bayındır, 2009). Medya okuryazarlığı kitle iletişim araçlarından semboller çıkarabilme yeteneğidir. Medya Okur-yazarlığı izleyicileri medyada şiddet konusunda eleştirel düşünce geliştirmelerini ve medya uygulamaları, mesajları ve etkileri sorgulamalarını teşvik etmektedir (Cantor ve Wilson, 2003; Akt: İnan ve Bayındır, 2009).

Divina (2006) medya okuryazarlığını (Medya Eğitimi), medya hakkında verilen eğitim olduğunu ifade etmekle beraber, medya eğitiminde okul dışında, günlük yaşamda iç içe olunan ve yaşamda önemli bir role sahip medya araçlarından TV, internet, gazete, dergi, film, müzik vb. üzerine odaklanıldığını, bu araçları ve bu araçlardan gelen içerik ve mesajları anlamak, analiz etmek ve değerlendirmenin önemli olduğunu vurgulamıştır (Akt: Karaman, 2010:54). Medya okuryazarlığı, sadece okulda verilen bir eğitim değildir. Yaşam boyu devam eden bir süreçtir ve medya araçlarından gelen mesajları anlamayı, analiz etmeyi gerektirir.

İngiltere'nin medya düzenleme kurulu olan ve medya okuryazarlığı alanında önemli çalışmaları bulunan Ofcom (Office of Communication) ise medya okuryazarlığını genel olarak medya erişimi, medya ve medya içeriklerine farklı bakış açılarını eleştirel değerlendirme ve çeşitli içeriklerde iletişim yaratma yetenekleri olarak tanımlamaktadır (Ofcom, 2007; Akt: Apak, 2008:13). Medya okuryazarlığı, farklı medya içeriklerini takip etme ve eleştiri süzgecinden geçirebilme yeteneğidir.

Medya okuryazarlığı medyada yeniden kurgulanan iletileri ayırt edebilmek ve algılayabilmek, onunla ilgili yorumlarda bulunabilmek için ayrı bir beceri, altyapı bilgisi ve eğitsel organizasyon gerektiren bir eğitim sürecinin sonucu olarak medya yetkini sıfatını hak eden kişiyi betimleyen bir terim olarak tanımlanabilir (Taşkiran, 2007:7). Medya okuryazarlığı medyadan aldığımız iletilerin, medyada yeniden kurgulandığının farkına varabilme becerisini gerektirir. Bireyin medya yetkini olabilmesi için ayrı bir beceriye, altyapı bilgisine, eğitsel organizasyona ihtiyacı vardır.

Christ ve Potter'ın (1998:5-15) Journal of Communication dergisinin özel sayısındaki giriş yazısında ise medya okuryazarlığı; çeşitli bağlamlarda iletilere erişmek, çözümlmek, değerlendirme ve iletileri yaratma yeteneği olarak tanımlanır (Akt: Binark ve Gencel-Bek, 2010:56). Medya okuryazarlığı bir yetenektir ve medya okuryazarlığının son basamağını ulaşılan iletileri değerlendirerek yenilerini yaratmak oluşturur.

Medya okuryazarlığı, çeşitli formlardaki medyaya giriş (çeşitli kaynaklardaki bilgiye erişim), analiz(mesajların nasıl oluşturulduğunu keşfetme ve analiz etme), değerlendirme (medyadaki örtük ve açık mesajları etik, ahlaki ve demokratik ilkelere göre değerlendirme) ve yaratma (çeşitli medya materyalleri kullanarak kendi mesajını yaratma) yeteneğidir (Thoman ve Jolls, 2003:21; Hoem, 2004:3; Kellner ve Share, 2005b; Ofcom Media Literacy Bulletin, 2006:14; Akt: Karaman ve Karataş, 2009:321).

Avrupa Birliği Topluluğu (Europe's Information Society, 2007) medya okuryazarlığını, tüm medyada kolayca iletişim sağlayabilmeye birlikte günlük yaşantıdaki görüntü, söz ve seslere erişme, onları çözümlme ve değerlendirme yeteneği olarak tanımlar; Gilster (1997) ise medya okuryazarlığını, kitle iletişim araçlarının doğası, tekniği ve etkisi hakkında bilgiye ve eleştirel anlayışa sahip olma biçiminde tanımlamaktadır (Akt: Kurt ve Kürüm, 2010:22).

Medya okuryazarı olabilmek için medyayla iletişim halinde olmak gerekir. Medyayla iletişim halinde olan birey kitle iletişim araçları hakkında bilgiye sahip olmaya başlar. Zamanla da kitle iletişim araçları hakkında eleştirel anlayışa sahip olur.

Medya okuryazarlığı (medya yetkinliği), medya tarafından biçimlendirilen bir dünyada bireylerin, uygun eylemlerde bulunabilme becerilerine sahip olmalarını ifade etmektedir (Alver, 2011:11). Medya okuryazarlığı hayatı özetleyen bir çerçeve, uzun yıllar boyunca süreklilik gerektiren, yaşam kalitesini tamamen değiştiren potansiyel bir beceri ve yetenektir (Sadriu, 2008:54). Medya okuryazarlığı, medya araçlarına karşı bireyi bilinçlendirerek bireyin yaşam kalitesini yükseltmektedir.

UNESCO (1984) 1979 Paris birleşiminde medya okuryazarlığını “Hem pratik ve teorik sanatlar olarak medyanın tüm seviyelerdeki (ilk, orta, lise, yetişkin eğitimi, yaşam boyu eğitim) ve tüm durumlardaki bütün çalışma, öğrenme ve öğretim biçimleri, tarihi, yaratıcılığı, kullanımı ve değerlendirilmesi, hem de toplumda medyanın işgal ettiği yer, sosyal etkisi, medya iletişiminin, katılımının içinde saklı olan anlam, sebep oldukları algılama tarzı değişikliği, yaratıcı çalışma rolü ve medyaya ulaşma” olarak tanımlar (Akt: Altun, 2010:14).

Medya okuryazarlığı; yazılı ve yazılı olmayan, büyük çeşitlilik gösteren yapılardaki (internet, televizyon vb.) mesajlara ulaşma, bunları çözümüleme, değerlendirme ve iletme yeteneğidir (İnceoğlu, 2006:4). Sadriu ‘ya (2009) göre ise medya okuryazarlığı yaşam kalitesini tamamen değiştiren potansiyel bir beceri ve yetenektir. Medya okuryazarlığı, medya araçlarının değerlendirilmesini sağladığı için bireyin yaşam kalitesini yükselten bir beceridir.

Binark ve Gencel-Bek (2007) medya okuryazarlığını; yurttaşların farklı iletişim araçlarının özelliklerinin ve olanaklarının, medya sektöründeki üretim ilişkilerinin ve yapısının, bu araçlar dolayımı ile dolaşıma sokulan kültürel metinlerde kurgulanan dünya ve ülke halleriyle, yaşam tarzları önermelerinin, kimlik temsillerinin medya metinlerindeki uzlaşmaların, bu metinleri tüketen izler kitlenin çoklu ve aidiyet tasarımlarına sahip olduğunun; bu farklılıklarında medya metinlerini tüketme pratiğinde farklı ve çoklu etkilerinin olduğunun, ancak medyanın kolektif bellek yaratmada önemli rol oynadığının, dolayısı ile üretim ilişkileri ve yapısının, medya metinleriyle tüketim pratikleri arasındaki ilişkinin bir anlam haritası inşa etme süreci olduğunun farkındalığını sağlayan kültürel donanım olarak tanımlar.

Kitle iletişim araştırmacılarından Justin Lewis ve Sut Jhally medya okuryazarlığını, mesajların üretim ve aktarımındaki kültürel, ekonomik, politik ve teknolojik boyutların anlaşılması olarak tanımlamaktadır (Baran ve Davis, 2003:375; Akt: Türkoğlu, 2006:64). Medya mesajlarının üretiminde kültürel, ekonomik,

teknolojik boyutlar bulunmaktadır. Medya okuryazarlığı medyayla ilgili tüm boyutların farkına varılmasını sağlar.

Kanada Ontario Eğitim Bakanlığının medya okuryazarlığı tanımı şöyledir: “Medya okuryazarlığı kitle iletişim araçlarının doğası, kullandıkları teknikler ve bu tekniklerin etkisi hakkında öğrencilerin haberdar olmalarına ve eleştirel bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olmak; daha özel olarak, medyanın nasıl çalıştığı, anlamı nasıl ürettiği, nasıl düzenledikleri ve gerçeği nasıl yapılandırdığıyla ilgili öğrencilerin anlayışını ve memnuniyetini artırmak, öğrencilere medya ürünlerini meydana getirme yeteneğini kazandırmak amacıyla gerçekleştirilen eğitimidir (Rother, 2000:40; Akt: Altun, 2010:15). Medya okuryazarlığı eğitimi sürecinde öğrencilere medyanın gerçeği nasıl ortaya koyduğu ile ilgili bir anlayış kazandırılmaya çalışılır. Kazandırılan bu anlayış sonucunda öğrencilerin yeni medya ürünleri yaratması amaçlanır.

Bundan başka, the National Telemedia Council medya okuryazarlığını “Tükettiğimiz medyayı dikkatle seçme, içeriği, biçimi, etkiyi, endüstriyi ve üretimi bağlamı içinde anlama, soru sorma, değerlendirme, oluşturma ve/ya da üretme, tepki verme yeteneği” olarak tanımlar (Ross, 2001; Akt: Altun, 2010:15). Medya okuryazarlığı medya ürünlerini değerlendirebilmenin yanı sıra medyaya tepki verebilme yeteneğidir.

Rubin bu tanımlara ek olarak medya okuryazarlığının iletişim teknolojileri ve araçlarının, kullanılan kodların, üretilen mesajların ve bu mesajların seçimi, yorumlanması ve etkisinin anlaşılması ile ilgili olduğunu vurgulamaktadır (Baran-Davis, 2003:375; Akt: Türkoğlu, 2006:64). Medya okuryazarlığı, medya mesajlarının birey tarafından yorumlanmasını sağlayarak medya mesajlarının birey üzerindeki etkisinin anlaşılmasını sağlar.

Medya okuryazarlığı, medya ile karşı karşıya kaldığımız zaman medya mesajlarını daha iyi anlayabilmek için kullandığımız bir perspektiftir (Kutoğlu, 2006:64). Medya okuryazarlığı, medya mesajlarının daha iyi anlaşılmasını sağlar.

Hobbs, medya okuryazarlığını, çeşitli formlardaki medya metinlerine “erişim”, bu medya metinlerinin eleştirel analizi ve yine medya araçlarını kullanarak bireylerin kendi mesajlarını yaratma süreci olarak tanımlamasının yanı sıra medya okuryazarlığının amacını, analiz, muhakeme, iletişim ve kendini ifade etme yeteneklerini geliştirme yoluyla gittikçe artan sayıda akademisyen ve eğitimci tarafından eleştirel çözümleme sürecine ve kişinin kendi mesajlarını (basılı, işitsel, görsel, çoklu medya ile) yaratmayı öğrenmesine gönderme yapmak için kullanılmaktadır (Hobbs, 1998:122).

Medya okuryazarlığı; iletilere erişme, çözümleme, değerlendirme ve iletileri iletişimde kullanabilme kapasitesini ifade etmek için kullanılan bir kavramdır (Baran, 2004:51; Akt: Türkoğlu, 2006:166). Andrew Hart’a (1991) göre, medya okuryazarlığı medya mesajlarının nasıl bir işlevselliğe sahip olduğunun, bu mesajların kişisel deneyimlerden ve birbirlerinden nasıl ayrıldıklarının ve medya mesajlarının ana unsurlarının öğrenilip kullanılmasındadır (Akt: Alagözlü, 2006:12). Medya iletilerinin doğru algılanmasını sağlamak medya okuryazarlığının temel amaçları arasında yer almaktadır.

Medya okuryazarlığı okuma ve yazmayı, konuşma ve dinlemeyi, yeni teknolojilere ulaşmayı, eleştirel bakmayı ve kameralardan bilgisayarlara kadar geniş bir çeşitlilikteki yeni teknolojileri kullanarak kendi mesajını üretme yeteneği olarak tanımlanabilir (Altun, 2010:17). Medya okuryazarı olmanın ön şartı dil becerilerine hakim olabilmektir. Dil becerisine sahip olan birey yeni teknolojileri kullanarak kendi mesajını yaratmaya başlar.

Medya okuryazarlığı sosyal ve bilinçli vatandaş olmanın gereği kapsamında; TV ekranının ya da diğer yazılı ve yazılı olmayan kitle iletişim araçlarının bireye sunduğu her bir karenin, her bir haberin ya da yorumun, kişi tarafından algılanması, sonrasında bu bilginin doğruluğuna ilişkin eleştiriye tabi tutulması ve bu sürecin ardından eğer yanlış ise, söz konusu bilginin kabul edilmemesidir (Şeylan, 2008:40).

Uluslararası Sinema ve TV Konseyi 1979'da düzenlediği uluslararası bir uzmanlar toplantısında medya eğitimini şöyle tanımlamıştır: Medya eğitiminin amacı tarihte ve her alanda medyanın toplumdaki yerini, sosyal etkilerini, araştırmak ve değerlendirmektir (Topuz, 2006:2). Medya okuryazarlığı, medya iletilerinin birey tarafından değerlendirilmesini sağlamanın yanı sıra medyanın toplumdaki yerini araştırarak ortaya koyar.

1991'de Fransa'nın Toulouse kentinde yapılan uluslararası sempozyumda Afrika, Asya ve Güney Amerika'dan gelen katılımcıların önerdiği alternatif tanımlardan en çok kabul göreni şudur; "Medya okuryazarlığı, gerek iletişimin demokratikleşmesi, gerek toplumun ve teknolojik geleneksel medyanın gelişimi ve özgürlüğünün kullanımında topluluğun üyelerinin, yaratıcı ve eleştirel olarak katılımını (planlama, üretim ve sunum aşamalarında) sağlayan eğitsel bir süreçtir." (İnceoğlu, 2006:6). Medya okuryazarlığı, iletişimin demokratikleşmesini sağlar ve eğitsel bir süreç sonunda medya okuryazarı olunur.

AB tanımlamasıyla "Medya okuryazarlığı, eski ve yeni tüm medyada kolayca iletişim sağlayabilmenin yanı sıra gündelik hayatımızda bizi sarmalayan güçlü görüntü, söz ve seslere erişme, onları çözümlenme ve değerlendirme yeteneğidir." (Europe's Information Society, 2006; Akt: Pekman, 2006:18). Medya araçları güçlü ses ve görüntülerle toplumu etkisi altına almaktadır. Medya okuryazarlığı bu güçlü ses ve görüntülerle başa çıkmayı öğretir.

Avrupa Birliği (2007) Halka Danışma çalışması ile yaygın kabul gören bir medya okuryazarlığı tanımı yapmıştır: "Medya okuryazarlığı hem çağdaş yaşamımızın önemli bir parçası olan her gün karşı karşıya kaldığımız görüntülerin, seslerin ve mesajların gücüne ulaşmak, analiz etmek ve değerlendirmek hem de kişisel olarak ulaşabildiğimiz medyada yetenekli bir şekilde iletişime geçmektir (Akt: Altun, 2011).

Messaris (1998), medya okuryazarlığını kısaca; kitle iletişimin toplumdaki işlevinin nasıl olduğu hakkındaki bilgi olarak tanımlayarak bu bilginin, medyanın

çalışmalarının tüm yüzlerini (ekonomik temellerini, örgütsel yapılarını, psikolojik etkilerini, sosyal sonuçlarını ve en önemlisi medya içeriklerinin tüm formlarının, anlatımsal kurallarını ve hitabet stratejilerini içeren dilini) kapsamı gerektiğini vurgulamıştır (Akt: Yıldırım-Ankaralıgil, 2009:38).

Medya okuryazarlığı, tek bir tanımla ifade edilemeyecek kadar kapsamı geniş bir kavramdır. Bu nedenle Potter (2001) medya okuryazarlığını tek bir tanımda toplamamış ve maddeler halinde şu şekilde sıralamıştır:

- *Medya okuryazarı olmak medyayı akıllı ve etkili biçimde kullanmaktır.*
- *Medya endüstrilerinin siyasi görüşü, gelişmesi, ekonomik tabanı ve idari yapısı konusunda bilgi sahibi olmaktır.*
- *Farklı kaynaklardan gelen bilginin ve toplumun inanç, tavır, davranışlar ve değerler üzerindeki etkisinin bilincinde olmaktır.*
- *Demokratik bir biçimde değişik medya kanalları yoluyla etkili iletişim kurmaktır.*
- *Yeni iletişim ortamları sürekli oluşup, toplumun isteği doğrultusunda gelişmektedir (Akt: Altun, 2008).*

Potter (2001) medya okuryazarlığı kavramına geniş açıdan bakmış ve medya okuryazarlığının tüm boyutlarını vurgulamayı ihmal etmemiştir.

UNESCO'ya göre medya okuryazarlığı (medya eğitimi):

- Tüm iletişim medyasıyla ilgilenir ve herhangi bir teknoloji çeşidi ile iletilen hem yazılmış kelime, grafik, ses, fotoğraf hem de hareketli resmi içerir;
- İnsanların toplumlarında kullanılan iletişim medyasına ve bunların çalışma biçimlerine ilişkin bir anlayışa sahip olmalarını ve başkalarıyla iletişime geçmek için bu medyayı kullanma konusunda beceriler kazanmalarını sağlar;
- İnsanların şu davranışları kazanmalarına yardımcı olur:
 - a) Medya metinlerini analiz eder, eleştirel olarak hatalarını bulur ve medya metinleri yapabilir;

- b) Medya metinlerinin kaynağını, bu metinlerin politik, toplumsal, ticari ve kültürel kazançlarını ve bağlamalarını saptar;
- c) Medyanın sunduğu mesajları ve değerleri yorumlar;
- d) Kendi mesajlarını ya da hikayelerini iletmek için ya da planladıkları izleyiciye ulaşmak için uygun medyayı seçerler;
- e) Hem yayın almak hem de yayın yapmak için medyaya sahip olur ya da erişimi ister (Akt: Altun, 2009a:5).

UNESCO medya okuryazarlığının eğitim boyutuyla ilgilenmiştir. Medya okuryazarlığı eğitimi alan birey, medyaya karşı eleştirel bir bakış açısı kazanır ve medyanın sunduğu mesajları değerlendirir.

Medya okuryazarlığı ile ilgili yapılan yukarıdaki tanımlar incelendiği zaman bazı ortak noktalar dikkati çekmektedir.

- Medya okuryazarlığı ailede başlayan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir.
- Medya okuryazarlığının amacı bireylerin medyayı tanıması, anlaması ve medya mesajlarını eleştiri süzgecinden geçirebilmesi ve yeni iletişim teknolojilerini kullanarak kendi mesajını üretebilmesidir. Kendi mesajını üretme medya okuryazarlığının en son ve en önemli basamağıdır.
- Bireyleri medya okuryazarı yapmak için verilecek eğitimde medya, bir araç olmalı amaç olarak kullanılmamalıdır.
- Medya okuryazarlığı medyadan gelen mesajları değerlendirme ve çözümlene yeteneği ve kendi mesajını üretme becerisidir.
- Medya okuryazarlığının temelinde demokratik toplumun gereği olan bilinçli bir yurttaş yaratmak yatmaktadır.

Tüm bu tanımlardan ve ortak noktalardan yola çıkarak medya okuryazarlığını, boş zaman etkinliklerimizin başında yer alan radyo, televizyon, bilgisayar gibi kitle iletişim araçlarından gelen iletilerin gerçeği yansıtmadığının

farkına vararak medyaya eleştirel bir gözle bakabilmek, medya mesajlarını analiz edebilmek, bu analiz sonucu medyaya karşı uygun tutum ve davranışı geliştirebilmek, yeni iletişim teknolojilerini kullanarak kendi mesajını yaratabilmek olarak tanımlayabiliriz.

Medya okuryazarlığının temel basamaklarını Terkan (vd.,2007) şu şekilde sıralamaktadır:

- Medyanın, toplum üzerinde etkili olduğunun kavranması,
- Medyanın, kültürü anlamakta bir kaynak olarak görülmesi,
- Kitle iletişim mekanizmalarının kavranması,
- Medya iletilerinin çözümlenmesi ve tartışılması için stratejiler geliştirilmesi,
- Bireyin medya içeriğine dair yorumlama ve algılama yeteneğinin artırılması
(Akt: Toker-Erdoğan, 2010:52).

İletişim teknolojilerin gelişmesiyle ortaya çıkan kitle iletişim araçları hayatımıza hızlı bir şekilde girmiş ve bize medya dünyasının kapılarını aralamıştır. Medya dünyası uzaktan eğlenceli, zararsız bir dünya gibi görünse de aslında gerekli önlemler alınmadığı takdirde başta çocuklar olmak üzere toplumda yaşayan bireylere ciddi zararlar verebilecek bir yapıya sahiptir.

Medyadan gelebilecek zararları ortadan kaldırmak amacıyla çocukların küçük yaştan itibaren medyaya karşı bir bakış açısı geliştirmesi, daha da önemlisi medyayı okumayı öğrenmesi gerekmektedir. Gençlerin medya karşısında pasif alıcı olmalarını engellemek ve küçük yaşlardan itibaren medyaya eleştirel bakabilen bireyler olarak yetişmelerini sağlamak amacıyla medya okuryazarlığı eğitimi verilmesi gereklidir.

Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, bireyler var olan gerçeklik ile medyada onlara sunulan gerçeklik arasındaki farkı ne kadar erken yaşta öğrenip idrak etmeye başarlarsa medyanın üzerlerindeki olumsuz etkilerini de o ölçüde aza indirebilmektedir, bunun için medya okuryazarlığı dersinde öğrencilerin bazı medya

yayınlarının sunduğu enformasyonun sübjektif, dikkatlice seçilmiş, belli bir bakış açısına göre kurgulanmış ve birtakım etkilerle oluşturulmuş bir yeniden üretim olduğunu kavramaları sağlanmalıdır (İnan ve Bayındır, 2009). Küçük yaşlardan itibaren verilen medya okuryazarlığı eğitimi bireyin erken yaşta medyayı tanmasına ve medyayı daha iyi anlamsına yardımcı olur.

Jolls ve Thoman (2008) “Medya okuryazarlığının hedefini, öğrencileri medyanın her türünde yeterli, eleştirel ve okuryazar yapmak; böylece öğrencilerin gördüklerinin ve duyduklarının kontrolünde kalan değil, bunları kontrol eden kişiler olmalarını sağlamak olarak belirlemiştir (Akt: Toker-Erdoğan, 2010:53). Medya okuryazarlığı eğitimi almayan ve medyayı okuyamayan birey medya tarafından yönlendirilir. Seçimlerini medyanın isteklerine göre gerçekleştirir. Bu durum demokratik toplumun toplum yapısına ciddi zararlar verir.

Günümüzde ise medya okuryazarlığı, demokratik toplumlar için gerekli olan, bireylerin kendini ifade ve sorgulama yeteneğini, toplumda medyanın rolünü anlamayı bireylere kazandırmayı amaçlamaktadır (Thoman ve Jolls, 2003:21; Fedorow, 2003:7-12; Akt: Karaman ve Karataş, 2009:322).

Medya okuryazarlığı, demokratik toplum oluşturmanın birinci şartıdır; çünkü birey medya okuryazarlığı sayesinde kendini ifade ve sorgulama yeteneğini kazanır. Kendini ifade edemeyen ve kendini sorgulayamayan bireylerden oluşan toplum, demokratik toplum seviyesine yükselemez.

BÖLÜM II

İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİNE İLİŞKİN TÜRKİYE'DE GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALAR

Başta Amerika olmak üzere İngiltere, Kanada, Avustralya gibi dünyanın pek çok ülkesinde medya okuryazarlığı dersi 1960'lı yılların sonunda 1970'li yılların başında eğitim müfredatına girmesine karşın, ülkemizde ancak 2006 yılında eğitim müfredatına girebilmiştir. Medya okuryazarlığı alanında yapılan çalışmaları ülkemiz yaklaşık elli yıl geriden takip etmektedir.

Medya okuryazarlığı eğitiminde bu kadar geç kalınması, medyanın birey üzerindeki etkisinin geç fark edilmesi ve medyanın işlevsel yapısının görmezden gelinmesinden kaynaklanmaktadır. Ülkemizde medya okuryazarlığı çalışmaları Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun başkanlığında başlatılmış ve Millî Eğitim Bakanlığı ile işbirliğine gidilerek bu çalışmalara devam edilmiştir. Bu bölümde Türkiye'de 2003 yılından itibaren medya okuryazarlığı alanında yapılan çalışmalara değinilecektir.

2.1.1. RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU TARAFINDAN YAPILAN ÇALIŞMALAR

Medya okuryazarlığı alanında Türkiye'deki ilk çalışmalar RTÜK tarafından gerçekleştirilmiştir. Çocuk ve gençlerin medya karşısında pasif alıcı olmalarını engellemek; araştıran, sorgulayan bir gençlik yetişmesini sağlamak amacıyla Radyo Televizyon Üst Kurulu medya okuryazarlığı konusunu ilk kez 20-21 Şubat 2003 tarihinde düzenlenen İletişim Şurası'nda dile getirmiş ve konuya şuranın sonuç bildirgesinde yer vererek, Türkiye'de medya okuryazarlığına yönelik bir ilginin ortaya çıkmasını sağlamıştır (Altun, 2010:1).

RTÜK kitle iletişim araçlarının hayatımızdaki yerini ve önemini ortaya koymak, bu sayede ülkemizde nasıl bir medya okuryazarlığı eğitimi verilmesi gerektiğini belirlemek amacıyla pek çok araştırma yapmıştır. Bu araştırma sonuçları şu şekilde ortaya çıkmıştır:

İlköğretim Çağı Çocukları için TV İzleme Araştırması: Araştırma sonucunda; televizyon izlemenin ilköğretim çağındaki öğrencilerin boş zaman etkinlikleri arasında ikinci sırada yer aldığı, izleyicilerin yarısından fazlasının hafta içi 2 ile 5 saat arası televizyon izlediği, genel olarak bakıldığında 17.00 ve 22.00 diliminin ilköğretim çağındaki öğrencilerin en fazla TV izlediği zaman dilimi olduğu belirlenmiştir (URL7).

Spor Programlarını İzleme Eğilimleri Araştırması: Spor izleyicisinin eğilim, beklenti ve hassasiyetlerini ortaya koyan önemli bir çalışmadır. Araştırmanın bizim açımızdan en çarpıcı bulgularından biri, ülkemizde televizyon izleyicileri tarafından en fazla izlenen spor dalının yüzde 81,3'le futbol olmasıdır (URL7).

Kadınların Televizyon İzleme Eğilimlerinin Araştırılması: Araştırma 2007 yılının Nisan ayında uygulanan anket ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda televizyonu en çok evli ve ilkokul mezunu kadınların izlediği belirlenmiş, eğitim düzeyi yükseldikçe kadınların TV izleme saatlerinde belirgin bir düşüşün yaşandığı görülmüştür (URL7).

Haber İzleme Eğilimleri Araştırması: Televizyon izleyicilerinin (kamuoyunun) üçte ikisinden fazlasının, düzenli olarak her gün televizyonda haber izlediği belirlenmiştir (URL7).

Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması: Türkiye'de evlerinde 1 adet televizyona sahip olanların oranı % 54,6 iken evlerinde 2 adet televizyona sahip olanların oranı % 36,4 ve evlerinde 3 adet ve üzeri televizyona sahip olanların oranı

% 9 olarak tespit edilmesinin yanında hafta içi ortalama 5 saat televizyon izlendiği görülmüştür (URL7).

Radyo Dinleme Eğilimleri Araştırması: Esnaf-sanatkâr, öğrenci, işçi gruplarının radyoyu daha sık dinlediği, eğitim düzeyleri daha düşük olanların radyoyu daha fazla dinlediği, yaşla radyo dinleme arasında doğrusal ilişkinin olmadığı belirlenmiştir (URL7).

Özürülülerin Televizyon İzleme ve Dinleme Eğilimleri Araştırması: Özürülülerin hafta içi ortalama 4,3 saat televizyon izlediği, televizyon izleme/dinleme düzeyi cinsiyete, yaşa, medenî duruma, eğitime ve gelir düzeyine göre belirgin bir farklılaşma göstermediği belirlenmiştir (URL7).

Almanya'daki Türklerin Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması: Kadınlar arasında en beğenilen kanal Kanal D'dir. Söz konusu kanalın erkekler arasında beğenilme oranı daha düşüktür. 15-54 yaş arasında en beğenilen kanal Kanal D olurken 55 ve üzeri yaşlarda TRT ilk sırayı almaktadır. Yaşanılan yerin büyüklüğü en beğenilen kanallara ilişkin önemli bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir (URL7).

RTÜK tarafından yapılan araştırmalarda göstermektedir ki televizyon neredeyse bütün evlerde başköşeye kurulmuş, bilgisayar %47 gibi bir oranla evlerde yerini almıştır. Ortalama hafta içi 5 saat televizyon izlendiği, çocuklar için televizyonun boş zaman etkinlikleri içerisinde ikinci sırada yer aldığı göz önünde bulundurulduğu zaman başta televizyon olmak üzere kitle iletişim araçlarının hayatımızdaki yerini ve önemini ortaya koyması bakımından RTÜK'ün yaptığı araştırmaların sonuçları oldukça dikkat çekicidir.

Kitle iletişim araçlarının, toplum üzerinde olumsuz etkileri olmasının yanı sıra, özellikle çocuklar için ciddi bir tehdit oluşturduğu herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Kitle iletişim araçlarını bu saatten sonra hayatımızdan çıkarmayız ve çocuklar için sınırlandırmalar getirmek de kesin bir çözüm sağlamaz.

Kitle iletişim araçlarıyla bize ulaşan medyanın zararlı etkilerinden çocuklarımızı korumak için onları eğitmeliyiz. RTÜK medya okuryazarlığı konusunda ilk kuramsal vurguyu yapmasının yanı sıra çocuk ve gençlerin medyaya karşı eğitilmesi gerektiğini ilk fark eden kurum olmuştur (URL8). Bu tarihten itibaren RTÜK medya okuryazarlığı ile ilgili çalışmalarına devam etmiştir. Bu çalışmalarının bazılarını Millî Eğitim Bakanlığı ile işbirliğine giderek gerçekleştirirken bazılarını da kendi çabaları ile gerçekleştirmiştir.

Öncelikle Radyo Televizyon Üst Kurulu paneller düzenleyerek, medya okuryazarlığı ile ilgili konferanslara katılarak bu alanda kamuoyunu bilinçlendirmeyi amaçlamıştır (URL8). Ayrıca Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun temsil edildiği, Üst Kurul yöneticilerinin katıldığı bütün kamuoyuna açık toplantılarda medya okuryazarlığı kavramını tanıtan, medya okuryazarlığının gerekliliğini vurgulayan konuşmalar yapılmıştır (URL8). Aynı zamanda 2006 yılı boyunca iki ayda bir “Televizyon ve Çocuk” konulu panel düzenlenerek televizyon yayınlarının zararlı etkilerine karşı çocuklar bilinçlendirilmeye çalışılmıştır (URL9).

RTÜK tarafından düzenlenen “Televizyon Yayınlarında Şiddet” konulu kompozisyon yarışması ve “Akıllı İşaretler” konulu resim yarışması kamuoyunu bilinçlendirmek, televizyonda şiddet içeren yayınlara ve akıllı işaretler uygulamasına dikkat çekmek amacıyla yapılmış önemli yarışmalardır (URL9).

2006 yılında Devlet Bakanı Beşir ATALAY, dönemin Millî Eğitim Bakanı Hüseyin ÇELİK, RTÜK başkanı Zahid AKMAN medya okuryazarlığı dersini teşvik eden açıklamalar yapmıştır.

RTÜK, medya okuryazarlığı konusunda halkı bilgilendirmek için 24 Kasım 2006 tarihinde Ankara’da, “Medya Okuryazarlığı” paneli düzenlemiştir (URL2). İki oturumdan oluşan panelde; birinci oturumun konusu Medya Okuryazarlığı: Temel Aktör Olarak Medyanın Rolü; ikinci oturumun konusu, Medya Okuryazarlığı: Nasıl Bir Medya Okuryazarlığı Eğitimi’dir (URL2).

Panelde RTÜK üyeleri ve çalışanları, akademisyenler, MEB çalışanları ve medya okuryazarlığı alanında İngiltere’de faaliyetlerini sürdüren İletişim Ofisi (The Office of Communications: OFCOM) ile yine medya okuryazarlığı alanında Fransa’da faaliyetlerini sürdüren CLEMI’nin birer temsilcisi konuşma yapmışlardır (Alagözlü, 2012:23).

11 Eylül 2007 tarihinde, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Millî Eğitim Bakanlığının işbirliği sonucu hayata geçirilen "Medya Okuryazarlığı Projesi" kapsamında Özel Okullar Birliğine üye ilköğretim okullarında medya okuryazarlığı dersini okutacak öğretmenlere yönelik tanıtım toplantısı İstanbul’da, 1 Mart 2008 tarihinde, RTÜK tarafından düzenlenen “Medya Okuryazarlığı İl Millî Eğitim Müdürleri Bilgilendirme Toplantısı”, Kocaeli’nde, 26 Temmuz 2008 tarihinde Medya Okuryazarlığı Dersi İl Millî Eğitim Müdürleri Bilgilendirme Toplantısı Van’da, "Çocuk Gerçeği ve Medya Okuryazarlığı Dersinin Önemi" konulu uluslararası panel 07 - 08 Ekim 2008 tarihlerinde İstanbul’da gerçekleştirilmiştir (URL10).

RTÜK’ün medya okuryazarlığı konusunda yaptığı başka bir çalışmada 23 Nisan 2006 tarihinde akıllı işaretler uygulamasını başlatmasıdır. RTÜK’ün böyle bir çalışmayı başlatmasının nedeni yapılan geniş çaplı bir araştırma sonucunun anne-babaların %80’e yakınının televizyon programlarının içeriği konusunda bilgilendirilmek ve uyarılmak istediklerinin ortaya konulmasıdır (URL11).

Bu sistemde programın olası zararlı içeriği ve programın hangi yaş grubuna ait olduğu ile ilgili bilgi verilmektedir. Akıllı işaretler sistem logosu olarak TELE isimli bir çizgi karakter seçilmiştir (URL12). Tele, renk ve tasarım olarak basit unsurlardan oluşan, çeşitli animasyon teknikleriyle hareket eden, televizyonu çağrıştıran, çocuklara sempatik gelebilecek ve herhangi bir ayrımı çağrıştırmamak üzere cinsiyetsiz olarak tasarlanan, göz sembolüyle de yayınların küçüklerin korunması açısından titizlikle ve dikkatli bir gözle incelendiğini ifade eden bir karakterdir (URL13).

Bu uygulamanın amacı çocukları ve gençleri yayınların içeriği hakkında bilgilendirerek; cinsellik, şiddet, zararlı alışkanlıklar kötü dil kullanımı gibi olumsuzlukları içinde barındıran yayınlara karşı korumaktır.

RTÜK çocuk izleyicilere yönelik RTÜK çocuk sitesini oluşturmuştur. Bu sitede çocuk izleyicilere hem medya okuryazarlığı eğitimi verilmeye çalışılmakta hem de ilgilerini çekebilecek, dersleri için faydalı bilgilere yer verilmektedir. Çocuk sitesinde *Eskiden TV, Özgün Öyküler, Arkadaşım Televizyon, Vitamin, Oyun, TV Okuru, RTÜK, Ne İzleyelim, Çocuk Hakları, Sözlükler, Genel Kültür, Çocuk Parkı, Oyun, Kitap Tanıtımı* yer almaktadır (URL13).

RTÜK'ün çocuk izleyicileri düşünerek yaptığı başka bir projede “İyi Uykular Çocuklar Projesi”dir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Televizyon Yayıncıları Derneği'nin işbirliği sonucunda hazırlanan “İyi Uykular Çocuklar Projesi”, okul öncesi ve ilköğretim çağı çocuklarına akşamları erken yatma alışkanlığının kazandırılmasını, anne ve babaların çocukların erken yatırılması konusunda duyarlılıklarının ve etkinliklerinin artırılmasını ve çocukların geç saatlerdeki televizyon yayınlarının olası zararlı etkilerinden korunmasını amaçlamaktadır (URL9). Proje kapsamında üç canlandırmaya yer verilmiştir. Çocukların bilinçli ve güvenli birer internet kullanıcısı olmalarını sağlamak için “Çocuklarımız için İnternet Güvenliği” adı altında çocuklara ve anne-babalara yönelik çalışma da yapılmaktadır (URL9).

Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, (23-25 Mayıs 2005) Medya Okuryazarlığı Konferansı

23-25 Mayıs 2005 tarihleri arasında gerçekleştirilen I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı konferansı ülkemizde medya okuryazarlığı alanında yapılan ilk konferans olması bakımından önemlidir. Bu konferansın verilmesindeki amaç, kitle iletişim araçlarının hızla gelişip toplum hayatında yerini almasıyla birlikte medya okuryazarlığı kavramının ortaya çıkmasıdır (URL10).

Akademisyenler, medya çalışanları ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, öğrenciler ve halk katılarak konferansa büyük ilgi göstermiştir. Medya okuryazarlığı konferansında yirmi yedi tane bildiri sunulmuştur. Gülden TRESKE “Medya Okuryazarlığı: Neden Gerekli” isimli bildirisini sunmuş böylelikle RTÜK’ün medya okuryazarlığı eğitiminin yasal düzenlemeler kadar gerekli olduğu görüşü doğrultusunda, çeşitli boyutlar ile konunun önemine dair görüşlerini dile getirmiştir (URL10).

Bu konferansın düzenlenmesiyle medya okuryazarlığı dersine ilişkin kamuoyunda bilinç yaratılmıştır. I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı’nı takiben konu enine boyuna tartışılmaya, üniversitelerde dersler açılmaya, tezler hazırlanmaya, çeviriler gerçekleştirilmeye ve belki de en önemlisi eğitim programı için hazırlıklar yapılmaya başlamıştır (İnal, 2009:147; Akt: Erdoğan, 2010:67).

Konferansta sunulan bildiriler sayesinde üniversitelerde “medya okuryazarlığı” derslerinin programlara alınmasının yanı sıra, ortaöğretim müfredatında da bu derslerin yer alması gündeme gelmiştir (URL10). Kısaca bu konferans, ülkemizde medya okuryazarlığı alanında yapılan çalışmalarını hızlandırmıştır.

2.1.2. RADYO TELEVİZYON ÜST KURULU ve MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İŞ BİRLİĞİ ile MEDYA OKURYAZARLIĞI ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Uzmanların ve eğitimcilerin, başta televizyon, internet ve radyo olmak üzere kitle iletişim araçlarının çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yarattığına ilişkin görüşleri, okullarda şiddet olaylarının meydana gelmesi ve bu olaylara televizyon yayınlarındaki ve internet oyunlarındaki şiddet içeriğinin neden olduğuna ilişkin görüşlerin ortaya konması üzerine Radyo ve Televizyon Üst Kurulu konuyu gündemine almıştır.

2004 yılında Devlet Bakanlığı bünyesinde kurulan, ülkemizin önde gelen kamu kurumlarının, sivil toplum örgütlerinin ve üniversitelerinin temsil edildiği Şiddeti Önleme Platformu'nda, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ilk kez ilköğretim okullarında medya okuryazarlığı derslerinin okutulmasını önermiştir (URL8).

Millî Eğitim Bakanlığı Radyo Televizyon Üst Kurulunun bu isteğini dikkate almış ve çalışmalara başlamıştır. Yapılan ön hazırlık çalışmaları sonucunda, medya okuryazarlığı konusundaki çalışmaları yürütmek üzere; Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Uzmanları ve Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesinden akademisyenlerin de katılımıyla bir komisyon oluşturulmuştur (URL8). Bu komisyon, özellikle ABD ve Avrupa'daki örnekleri incelemiş, konuya ilişkin yurtiçi ve yurtdışı kaynaklı makaleleri ve diğer çalışmaları da detaylı bir biçimde değerlendirmiştir (URL8).

22 Ağustos 2006 tarihinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu arasında “**Öğretim Kurumlarına Medya Okuryazarlığı Dersi Konulmasına Dair İşbirliği Protokolü**” imzalanmıştır ve “İlköğretim Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı” da 31.08.2006 tarihinde MEB Talim ve Terbiye Kurulunda görüşülerek kabul edilmiştir (RTÜK, 2007b).

İlköğretim Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu

İlköğretim seçmeli medya okuryazarlığı öğretim programı Radyo Televizyon Üst Kurulu ve Millî Eğitim Bakanlığı işbirliği ile 2007 yılında hazırlanmıştır ve bu program akademisyenler, RTÜK ve MEB Talim ve Terbiye Kurulunda görevli uzmanlar ile öğretmenlerin katılımıyla oluşturulmuştur (URL8).

Medya okuryazarlığı öğretim programının yapısı inşacı yaklaşımla hazırlanmıştır. Bu yaklaşıma göre öğrenciler, uzak ya da yakın geçmişte, çevresinde gözlediği ve bilgiye dönüştürdüğü veriler veya eğitim kurumunda edindiği bilgilerle bu derste elde edeceği verileri ve edineceği bilgileri birbiri ile ilişkilendirecek, böylelikle

öğretmenin de rehberliğinde kendisi yepyeni bazı beceri ve değerlere ulaşacaktır (RTÜK, 2007a).

İnşacı yaklaşımla hazırlanan medya okuryazarlığı dersi öğretim programı bu dersi okutan öğretmenler için bir numaralı kaynak görevi üstlenmekte ve medya okuryazarlığı dersi bu programa göre işlenmektedir. Programda medya okuryazarlığı dersine bir ders saati yer verilmekte ve sene boyunca toplam 36 ders saatiyle bir öğrenci medya okuryazarı yapılmaya çalışılmaktadır.

a. Genel Amaçlar

Bu programı başarı ile tamamlayan öğrenci;

1. Medyayı farklı açılardan okuyarak yaşadığı çevreye duyarlı, ülkesinin problemlerini bilen, medyada gördüklerini aklın süzgecinden geçirecek bilinç kazanır.
2. Televizyon, video, sinema, reklamlar, yazılı basın, internet vb. ortamlardaki mesajlara ulaşarak bunları çözümleme, değerlendirme ve iletme yeteneği elde eder.
3. Yazılı, görsel, işitsel medyaya yönelik eleştirel bakış açısı kazanır.
4. Mesajların oluşturulmasına ve analizine dönük olarak cevap bulmaktan-soru sorma sürecine doğru bir değişimi gündeme getirir.
5. Bilinçli bir medya okuryazarı olur.
6. Toplumsal yaşama daha aktif ve yapıcı şekilde katılır.
7. Kamu ve özel yayıncılığın daha olumlu noktalara taşınması noktasında duyarlılık oluşturulmasına katkı sağlar (RTÜK, 2007a).

Medya okuryazarlığı dersi ile öğrencilere gözlem, araştırma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, sosyal ve kültürel katılım becerileri kazandırılmaya çalışılır (RTÜK, 2007a:7). İletişim Becerisi ve Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi medya okuryazarlığı dersine özgü becerilerdir (RTÜK, 2007a:7). Geriye kalan sekiz beceri diğer derslerde de kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Medya okuryazarlığı öğretim programı kılavuzunda üniteler şu şekilde belirlenmiştir: İletişime Giriş, Kitle İletişimi, Medya, Televizyon, Aile-Çocuk ve Televizyon, Radyo, Gazete ve Dergi, İnternet (Sanal Dünya). Medya okuryazarlığı dersi öğretim programı kılavuzunda ünitelerin içeriği ve işleniş süreci şu şekilde belirlenmiştir (RTÜK, 2007a):

“*İletişime Giriş*” Ünitesi: Medya okuryazarlığı dersinin ilk ünitesidir. Bu ünite “İletişime Giriş ve İletişim Türlerini Tanıyalım” konuları yer almaktadır (RTÜK, 2007a). “İletişim kavramını tanıtmak, öğelerinin fark edilmesini sağlamak ve iletişim türlerini sınıflandırmak” bu ünitenin temel kazanımlarıdır (RTÜK, 2007a). İnşacı yaklaşıma uygun olarak hazırlanan ünite drama ve soru cevap yöntemiyle işlenir (RTÜK, 2007a).

Dersin işleniş sürecinde soru-cevap yöntemi ve drama yöntemi ağırlıklı olarak kullanılır. Soru cevap yöntemiyle, öğrenciye bilgi sezdirilir ve bu sayede öğrenci bilgiye kendisi ulaşır. Drama yöntemiyle de yaparak yaşayarak öğrenme sağlanır. İletişim ünitesinin işleniş sürecinde kullanılan yöntemlerin kazanımlara ulaşmak için kullanılan uygun yöntemler olduğu düşünülmektedir. Medya okuryazarlığı dersine iletişim ünitesiyle başlanması doğru bir yaklaşımdır çünkü; bu konuya ilişkin temel kavramlar bu ünite öğrencilere kazandırılır. Ünitenin bitiminde yer alan çalışma kâğıdı, konunun pekiştirilmesini sağlaması bakımından gerekli ve önemli bir etkinliktir.

“*Kitle İletişim Nedir*” Ünitesi: İki ders saati ayrılan ünite kitle iletişim tarif edilerek “kitle iletişim araçlarını sınıflandırmak ve iletişim, kitle iletişim arasındaki ilişkiyi fark etmek” olmak üzere iki kazanıma yer verilmiştir (RTÜK, 2007a). Soru-cevap yöntemiyle işlenen ünitenin sonunda çalışma kâğıtlarına yer verilmesi konunun kavratılması açısından önem taşımaktadır. Yine bu ünite kitle iletişim, kitle iletişim araçları gibi temel kavramların kavratılmasıyla öğrencinin medya okuryazarlığı ünitesine hazır bulunuşluluk düzeyi artırılmaktadır.

“*Medya*” Ünitesi: Bu ünite “Medya, Toplum ve Kültür, Medya ve Ekonomi, Medya ve Etik, Nasıl Medya Okuryazarı Olunur” konularından oluşmaktadır (RTÜK, 2007a). Bu ünite; gözlem, iletişim, Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerilerine ağırlıklı olarak yer verilmiştir (RTÜK, 2007a). Medya ünitesinin içeriği düşünüldüğü takdirde bu becerilerin çok yerinde seçildiği görülmektedir.

Medya ünitesinin kazanımları medyayı tanıyarak işlevlerini sınıflandırmak; medyanın toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşam üzerindeki etkilerini irdelemek; medya yayınlarında etik kurallara bağlı kalınmasının önemine inanmak olarak belirlenmiştir (RTÜK, 2007a). Bu kazanımı gerçekleştirmek için çeşitli çalışma yaprakları hazırlanmıştır. Konuların çalışma yapraklarıyla zenginleştirilmesi konunun anlaşılmasını ve pekiştirilmesini sağlaması bakımından önemlidir.

Çalışma yapraklarıyla zenginleştirilen ünitenin içine medyanın toplum, kültür, ekonomiye etkilerini gösteren örnekler de eklenebilirdi. Çeşitli medya araçları sınıf ortamına taşınarak canlı örnekler öğrencilerle paylaşılabilirdi. Bu durum programda yer alan eksiklikler olarak dikkati çekmektedir.

Medya ünitesi medya okuryazarlığı dersi içinde işlenen önemli konulardan biridir. Çünkü bu dersin en önemli kazanımları “medyayı tanımak ve medyanın üzerimizdeki etkilerinin farkına varılmasını sağlamak” bu ünite öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Medya okuryazarlığı öğretim programında, bu kadar önemli konuya yedi ders saati gibi bir sürenin ayrılması ünite konuların derinlemesine işlenilmeden geçirildiğini düşündürmektedir. Ülkemizdeki sınıfların durumu da dikkate alındığında bu kadar önemli kazanımların yedi ders saatinde kazandırılması imkânsız olarak görülmektedir.

“*Televizyon*” Ünitesi: Bu ünite “Televizyonun Etkin Nitelikleri; Ne Fark Var; Hadi, Afiş Hazırlayalım; Kim, Neyi, Ne Kadar, Ne Zaman İzliyor?”

konularından oluşmaktadır (RTÜK, 2007a). Bu ünite öncelikle televizyonun etkin kullanılan bir kitle iletişim aracı olduğu düşüncesi analiz edilir.

“Ne Fark Var” konusunda ülkemizde televizyon yayıncılığını mülkiyet yapısına göre sınıflandırarak bunların özelliklerini ve yayın politikalarını belirleyen unsurları fark etmesi amaçlanmaktadır (RTÜK, 2007a). Konunun işleniş sürecinde sınıfın gruplara ayrılarak öğrencilerin araştırma yapması ve araştırma sonuçlarını sınıfla paylaşması öğrencilerin derse aktif bir şekilde katılımını sağlaması açısından olumlu bir etkinliktir. Bu konuya ayrılan bir ders saati süresinin de yeterli olduğu düşünülmektedir.

“Hadi, Afiş Hazırlayalım” konusunda televizyon program türlerini amaçları, işlevleri ve özellikleri bakımından ayırt etmesi amaçlanır (RTÜK, 2007a). Konunun işleniş sürecinde çeşitli televizyon program türleri sınıf ortamına taşınarak öğrencilerin kazanımlara daha kolay ulaşmaları sağlanabilirdi.

“Kim, Neyi, Neden, Ne Kadar ve Ne Zaman izliyor?” konusuna beş ders saati süre ayrılmıştır (RTÜK, 2007a). Bu konunun işleniş sürecine bakıldığında zaman diğer konulardan daha farklı bir yolun izlendiği görülmektedir. Bu ünite kapsamında televizyon izleme alışkanlıkları ve bunların sonuçları araştırmalar eşliğinde yorumlanmış, televizyonun olumsuz etkileri belirlenerek bunlardan korunma konusunda önerilerde bulunulmuştur (RTÜK, 2007a).

Uyarıcı simgeleri tanıyarak yaşama geçirmek için anket çalışması yapılmış ve bu anket çalışmaları yorumlanarak ders işlenmiştir (RTÜK, 2007a). Yaparak yaşayarak öğrenme ilkesine uygun olarak işlenen ders, anket uygulaması yapılarak zenginleştirilmiştir.

“Aile, Çocuk ve Televizyon” Ünitesi: Bu ünite ayrı bir ünite olarak almak yerine “Televizyon” ünitesi içerisinde bir konu olarak yer verilebilirdi. “Programları analiz edelim” konusundan oluşan üniteye dört ders saati süre ayrılmış ve TV program türlerinin içerik, gerçeklik-kurgusallık, tüketimi hedefleme, yanlış

bilgilendirme açısından irdeleyip değerlendirmek kazanım olarak belirlenmiştir (RTÜK, 2007a).

Çeşitli program türlerinin sınıf içerisinde izlenmesi ve gözlem formu da kullanılarak izlenen programların değerlendirilmesi kazanıma ulaşmak adına etkin bir yol olarak görülmektedir. Bu bölümün sonunda reklamların olumlu ve olumsuz yanlarını belirlemek amacıyla çalışma yaprağına yer verilmiştir. Reklamlar konusuna çalışma yaprağıyla kısaca değinmek yerine “Televizyon” ünitesinde ayrı bir başlıkta yer verilerek daha ayrıntılı işlenebilirdi. Reklamlar konusuna kısaca değinilmesi programda yer alan bir eksiklik olarak dikkati çekmektedir.

“*Radyo*” Ünitesi: “Radyoyu Tanıyalım, Radyo Dinlerken Nelere Dikkat Edelim?” konularından oluşan üniteye üç ders saati ayrılmıştır (RTÜK, 2007a). Bu üniteye radyonun işlevleri ve olumlu özellikleri ile ilgili bilgi verildikten sonra “radyonun olumsuz etkilerine örnekler vermek” ve daha sonra “bunlardan korunma konusunda önerilerde bulunmak” kazanımlarının gerçekleştirilmesi amaçlanır (RTÜK, 2007a).

Radyo ünitesine ayrılan süre konunun kavratılması açısından yeterlidir. Ders soru cevap yöntemiyle işlenmektedir. Bu yöntemin, öğrencinin bilgiye düşünerek ve eleştirel bir anlayışla ulaşmasını sağlaması açısından etkin bir yol olduğu düşünülmektedir.

“*Gazete ve Dergi*” Ünitesi: Bu üniteye öncelikle gazeteyle ilgili temel kavramların öğretilmesi amaçlanır (RTÜK, 2007a). Bu amaçla dersin girişinde yer verilen bulmaca etkinliği dikkat çekici ve öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir etkinliktir. Farklı gazetelerde aynı haberin farklı şekillerde yayınlanabileceğinin gösterilmesi, bu durumda gazetenin ekonomik durumunun, siyasi eğiliminin etkili olabileceğinin vurgulanması bu ünitenin en önemli bölümünü oluşturmaktadır.

Bu konuda yapılacak açıklamaların örneklerle desteklenmesi, öğrencilerde önemli kitle iletişim araçlarından biri olan gazeteye karşı eleştirel bir bakış açısının gelişmesini sağlayacaktır.

Gazete ve Dergi ünitesinde yer alan “Haydi Gazete Hazırlayalım” konusunda öğrencilere gazete hazırlama çalışması yaptırılmaktadır (RTÜK, 2007a). Uygulamalı olarak gerçekleştirilen gazete hazırlama çalışması öğrenilen bilgilerin pekiştirmesini sağlaması bakımından önemli bir çalışmadır.

“Dergileri İnceleyelim” konusu bu ünitenin son konusu olarak yer almaktadır. Dersin işleniş sürecinde çeşitli dergilerin sınıf ortamına getirilmesi ve bu dergilerin incelenmesi, konunun kavratılması açısından gerekli bir etkinlik olduğu düşünülmektedir. Ünitenin sonunda yer alan çalışma yaprağının öğrencilerin eleştirel düşünme becerisini geliştirmediği, bilgi düzeyinde kalan bir uygulama olduğu görülmektedir. Bu da programda yer alan bir başka eksiklik olarak dikkati çekmektedir.

“İnternet” Ünitesi: Bu ünite, medya okuryazarlığı dersinin son ünitesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzün en önemli kitle iletişim aracı olan internetin son üniteye yer alması olumsuz bir durum olarak değerlendirilmektedir. Altı ders saati ayrılan ünitenin ilk kazanımı, “İnternetin özelliklerini tanıyarak iletişime getirdiği yenilikleri keşfetmek”tir (RTÜK, 2007a). Üniteye girişte internetin özelliklerinin tanıtılması ve internetle ilgili genel bilgilerin verilmesi, öğrencilerin bilgi eksikliklerini tamamlayacağı için konuya girişte güzel bir başlangıç olarak kabul edilebilir.

Üç ders saati ayrılan “İnternet Kullanıyorum” konusunda soru-cevap yöntemiyle ders işlenmektedir (RTÜK, 2007a). Bu ünitenin kazanımları “İnternette bilgiye erişim, haber okuma, sohbet, e-posta, uzaktan eğitim, oyun gibi etkinlikleri uygulamalı olarak gerçekleştirme” olarak belirlenmiştir. Soru-cevap yöntemini uygulamak amacıyla hazırlanan soruların konunun işlenişine ve kazanımlara ulaşmak için uygun olduğu düşünülmektedir.

Yalnız bu konuda sadece soru-cevap yönteminin kullanılması farklı etkinliklere yer verilmemesi bir eksiklik olarak görülmektedir. Bu ünitenin son konusu “İnternet Dost mu Düşman mı” konusudur (RTÜK, 2007a). Bu konuyla internetin olumlu özelliklerinin yanı sıra olumsuz özelliklerinin de olduğunun farkına varılmasını sağlamak amaçlanmaktadır.

İnşacı yaklaşıma uygun olarak işlenen ünitenin sonunda internetin doğru kullanımını sağlamak amacıyla öğrencilere sözleşme imzalatılır. İmzalatılan bu sözleşmenin ders dışında da öğrencilerin interneti doğru kullanmalarına yardımcı olmasını sağlaması bakımından olumlu bir etkinlik olduğu düşünülmektedir.

Medya okuryazarlığı öğretim programına genel olarak bakıldığı zaman toplam 24 ünitenin yer aldığı ve bu ünitelere 36 ders saati ayrıldığı görülmektedir. Ünitelerin kapsamı ve ağırlığı göz önünde bulundurulduğu zaman sürenin ne kadar az olduğu dikkat çekicidir. İkinci kademedede (6,7,8) sadece iki dönem yer alan medya okuryazarlığı dersiyle öğrencilere hedeflenen kazanımların kazandırılması da zor görünmektedir.

Bunların yanı sıra üniteler ve işleniş süreci göz önüne alındığı zaman programın temel bilgileri öğrencilere başarılı bir şekilde öğrettiği ve inşacı yaklaşıma uygun olarak öğrencinin bilgiye kendisinin ulaştığı görülmektedir. Bunlar programın olumlu yanlarıdır. Fakat öğrencinin medyaya eleştirel bakmasını sağlayacak etkinlik sayısının oldukça az olmasının yanı sıra kılavuzda yer alan etkinlikler genellikle ders içerisinde tamamlanmakta ve medya okuryazarlığı eğitimi ders dışına taşınmamaktadır.

Ölçme değerlendirmeye gereken önemin verilmemesi bu programın en önemli sorunlarından birini oluşturmaktadır. Yazılı sınavların yapılmaması desteklenen bir durumdur fakat programın içine öğrencilerin medyayı okumalarını sağlayacak etkin proje ve performans görevlerine yer verilmesi gerekirdi. Bu

eksikliklerin giderilmesi durumunda programın daha etkili ve verimli olacağına inanılmaktadır.

İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı

RTÜK tarafından 2007 yılında hazırlanan ilköğretim medya okuryazarlığı dersi öğretmen el kitabının yayın kurulunda iletişim uzmanları, sosyologlar, araştırma görevlileri yer almaktadır. Medya okuryazarlığı dersi öğretmen el kitabının hazırlanma amacı öğretmenlerin medya okuryazarlığı alanında sağlıklı bir şekilde bilgilenmelerine yardımcı olmak, medyaya eleştirel bakabilen bir neslin yetişmesinin önemini fark etmelerini sağlamak, öğretmenlerin konuyu değişik boyutlarıyla ele almalarını sağlamak ve bu konudaki sorumluluğun yalnızca öğretmenlere ait olmadığını göstermek olarak belirlenmiştir (RTÜK, 2007b).

Kitap medya okuryazarlığı dersi öğretim programı kılavuzuna göre daha ayrıntılı hazırlanmış ve üniteler “*İletişime Giriş, Medya Kavramı ve Medyanın İşlevleri, Medya Okuryazarlığı ve Türkiye’deki Uygulama Alanları, Aile-Çocuk ve Televizyon, Televizyon, Radyo, Gazete ve Dergi ve İnternet*” olarak belirlenmiştir (RTÜK, 2007b). Medya okuryazarlığı dersi öğretim programı kılavuzunda yer alan Kitle İletişim ünitesine medya okuryazarlığı dersi öğretmen el kitabında yer verilmemesinin yanında “Medya Okuryazarlığı ve Türkiye’deki Uygulama Alanları” konusu ayrı bir ünite olarak alınmıştır.

İçerikte ünitelerle ilgili ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir. Ünite sonlarında öğretmenlerin araştırma yapmalarını sağlamak ve daha geniş bilgiye ulaşmalarına yardımcı olmak amacıyla zengin bir kaynakça da yer almaktadır (RTÜK, 2007b).Yalnızca “*İnternet*” ünitesinde yer alan kaynakçanın yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Ünitelerin bitiminde “Serbest Yazılar” bölümü oluşturulmuş bunun yanı sıra iletişim uzmanları tarafından medya ve reklam konusunda yazılmış yazılarla da

öğretmenlerin medyaya bakış açıları genişletilmeye çalışılmıştır (RTÜK, 2007b). Hizmet içi eğitime bile tabi tutulmayan öğretmenlerin bilgi eksikliklerini kapatmak için hazırlanan bu kitapla öğretmenlerin medya okuryazarlığı dersi okutmaları için gereken donanıma sahip olmaları zor görülmektedir.

2.2.MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİYLE İLGİLİ DÜNYADA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Medya okuryazarlığı ilk olarak İngiltere, Avustralya, Güney Afrika, Kanada ve Amerika’da gelişmiş; Hollanda, İtalya, Yunanistan, Avusturya ve İsviçre gibi ülkeler tarafından da artan bir ilgiyle izlenmiştir (Taşkiran, 2007:91). Bu bölümde medya okuryazarlığı eğitimine öncülük eden bazı ülkelerdeki uygulamalardan kısaca söz edilecektir.

Kanada

1960 yılında CASE’nin (Canadian Association for Screen Education) medya eğitimcileriyle Toronto’da düzenlediği toplantıda medya eğitiminin önemi tartışılmış ve toplantının ardından, 2000 yılında medya eğitimi ülkede zorunlu hale gelmiştir (Şeylan, 2008:78). Kanada medya eğitimini vatandaşlarına başarılı bir şekilde verebilmekte ve medya okuryazarlığı eğitiminde dünyanın en başarılı ülkesi konumunda yer almaktadır.

Kanada’nın medya eğitiminde başarılı olmasının nedenleri arasında eleştirel düşünce yapısının yerleşmesi, çağa uygun ve gerekli disiplinleri barındırması ve sınıflarda kolayca uygulanabilen bir sisteme sahip olması yer almaktadır (Şeylan, 2008:79). Kanada’nın medya eğitimi alanında başarılı olmasının bir başka sebebi de dersin diğer derslerle ilişkilendirilerek öğretilmesidir. Dil, İngilizce, Beden ve Sağlık Eğitimi, Sağlıklı Aktif Yaşam, Yaşam için Sağlık, Kanada ve Dünya Çalışmaları, Aile Çalışmaları ve Hukuk gibi dersler medya eğitimi dersinin ilişkilendirildiği dersler arasında yer almaktadır (Altun, 2010:48).

Medya eğitimi dersinde istenen başarıya ulaşmak ve belirlenen kazanımları öğrencilere kazandırmak için öğretmenlerin bu alanda iyi bir eğitimden geçirilmesi gerekmektedir. Bu durumun farkına varan Kanada, öğretmen eğitimine de büyük önem vermiştir. Bu amaçla Pungente'nin aktardığına göre; Kanada Saskatchewan Öğretmenler Birliği'yle işbirliği yaparak öğretmen eğitime yönelik dergi, konferans, hizmet içi eğitim gibi çeşitli çalışmalar yapmış, Manitoba Üniversitesi öğretmenlerin medya okuryazarlığı eğitimi konusunda yetiştirilmesi için bir yaz okulu hizmete sunmuş, New Brunswick Üniversitesi hem üniversite de okuyan aday öğretmenler için hem de deneyimli öğretmenler için medya okuryazarlığı öğretimi ile ilgili bir ders önermiştir (Altun, 2010:47).

Kanada'nın medya eğitimi konusunda yaptığı çalışmalar, Türkiye gibi medya eğitiminin önemini yeni fark etmiş ülkeler için de örnek teşkil etmektedir.

Avrupa Birliği

Avrupa Birliği üye devletler arasında özellikle İngiltere, İrlanda ve İskandinav ülkelerinde medya okuryazarlığının tarihi epey gerilere gitse de, medya okuryazarlığı kavramı AB kurumsal gündemine ancak 2000 yılı sonrasında girebilmiştir (Pekman, 2006). 1970'lerde ortaya çıkan medya okuryazarlığı kavramı Avrupa Birliği'nin gündeminde ancak 2000'li yıllarda Lizbon Zirvesi sonrasında yer almıştır (Şeylan, 2008:69).

Medya okuryazarlığı Avrupa Birliği'nde de çok yeni bir kavramdır ve yapılan çalışmalarda başlangıç düzeyinde yer almaktadır. Lizbon Zirvesi'nden sonra AB'de enformasyon toplumu uygulaması başlamış ve bu uygulamaya yönelik olarak hazırlanan eylem planında internet kullanım maliyetinin düşürülmesi, 2001 yılına dek tüm okullarda internet erişiminin sağlanması ve tüm öğretmenlerin internet kullanım bilgi-becerisi ile donatılması gibi maddeler yer almıştır (Binark ve Gencil-Bek, 2010:72).

Bu zirveden sonra hazırlanan eylem planında internet kullanımına büyük önem verilmiştir çünkü; bilgiye ulaşmanın en kolay yolu iyi bir internet kullanıcısı olmakta yatmaktadır. AB, Lizbon Zirvesinden sonra da medya okuryazarlığı ile ilgili çalışmalarına devam etmiştir. Bu amaçla e-Avrupa Eylem Planı çerçevesinde Avrupa Komisyonu 2000 yılının Mayıs ayında “E-öğrenme” girişimini benimsemiştir (Binark ve Gencel-Bek, 2010:73).

Bu çalışmaların yanı sıra 2006 yılında “Medya Okuryazarlığı Uzman Grubu” oluşturulmuş, “Daha Güvenli İnternet” programı hazırlanmış, “Halka Danışma” adında bir çalışma yürütülerek çeşitli ülkelerden görüşler alınmış, 2006 yılında “Avrupa’da Medya Okuryazarlığı ile İlgili Güncel Eğilim ve Yaklaşımlar” adlı çalışma yapılmış, Medya 2007 (MEDIA 2007) program kararı medya okuryazarlığı ve film eğitimi girişimlerinin önemine dikkat çekmiş ve özellikle okullarla işbirliği içerisinde genç izleyicilere yönelik festivaller düzenlenmiştir (Altun, 2010:8).

Avrupa Birliği medya okuryazarlığı eğitimine yönelik çalışmalara geç başlamış olmasına karşın yaptığı çalışmalarla kısa süre içerisinde bu eksikliği kapatmıştır.

İngiltere

İngiltere medya okuryazarlığı eğitiminin önemini erken fark etmiş ülkelerin başında yer almaktadır. İngiltere’de medya okuryazarlığı eğitimi İngilizce ve Vatandaşlık dersi içinde işlenmekte ayrı bir ders olarak müfredatta yer almamaktadır (Alagözlü, 2012:70).

İngilizce dersinin içinde yer alan medya eğitiminde, öğrencilerin medya kavramını ve hareketli medya metinleri olarak tabir edilen görsel medya içeriklerini öğrenmeleri, eleştirel düşüncede medyanın etkilerini öğrenerek, medyanın sunduğu sözlü, yazılı ve görsel eserleri analiz etmeleri; Vatandaşlık dersi içinde yer alan medya eğitiminde seçim, baskı ve kamuoyu oluşturma ile denetleme işlevleri

aracılığıyla medyanın demokratikleşme sürecine ne tür etkiler yaptığını incelemek amaçlanmaktadır (Alagözlü, 2012:70). Alagöz'ün aktardığı şekilde İngiltere'de medya okuryazarlığı faaliyetlerini sürdüren teşkilatlar şunlardır:

- İletişim Ofis (The Office of Communications)
- İngiltere Eğitim Bakanlığı (Department for Education)
- İngilizce ve Medya Merkezi (English and Media Center)
- Medya Eğitim Birliği (Media Education Association)
- Akıllı Medya (Media Smart)
- İngiliz Film Enstitüsü (British Film Institute)
- Film Sokağı (Film Street)
- İngiliz Yayıncılık Kuruluşu (British Broadcasting Corporation)
- Londra Çocuk Film Festivali (London Children's Film Festival)
- Kanal 4 (Channel 4)
- Sinema Kulübü (Cineclub)
- Thinkuknow
- Dijital Birleşme (Digital Unite)

Alagözlü'nün (2012) de belirttiği üzere geniş bir teşkilat yapısına sahip İngiltere'nin medya okuryazarlığı öğretiminde bazı aksaklıklar görülmektedir. Bu aksaklıklar öğretmenlerin eğitimine gereken özen gösterilmemesi, öğretmen eğitiminin bazı kısa eğitim çalışmalarıyla gerçekleştirilmesi, medya eğitimi amaçlarının gerçekleştirmek için nasıl bir eğitim verileceğinin tartışmalı olmasıdır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, ilköğretim ikinci kademedeki yer alan medya okuryazarlığı dersine ilişkin öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır.

3.2. Araştırmanın Önemi

Yaşadığımız çağda, çocuklar ve gençler zamanlarının önemli bir bölümünü medya ve medya araçlarıyla geçirmektedir. Gençler, vakitlerinin önemli bir bölümünü medya araçlarıyla geçirmenin yanı sıra medya araçlarından ciddi biçimde etkilenmekte ve yaşam şekillerini medya araçlarına göre belirlemektedirler. Medya gerçeği yansıtmayan kurmaca bir dünyadır. Buna karşın gençler ve çocuklar medyayı gerçek olarak algılamakta ve medyadan gelen her türlü iletiyi doğru olarak kabul etmektedir. Medya araçları, etkileme gücünün yüksek olması sonucunda toplumun kültürünü yozlaştırmakta, bireylerin değer yargılarını değiştirebilmektedir.

Bu durumun RTÜK tarafından yapılan araştırmalarla da ortaya konması MEB’i harekete geçirmiş ve çeşitli çalışmaları başlatma gereğini ortaya çıkarmıştır. İhtiyaçlar sonucunda 2006-2007 eğitim-öğretim yılında müfredata girebilen medya okuryazarlığı dersi ile yetişecek bireylerin kültürlerine bağlı olmaları ve kitle iletişim araçlarını sorgulayan bir gençlik yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.

Geçmiş çok yeni olan medya okuryazarlığı dersine ilişkin Türkiye’de yapılan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Bu araştırmayla literatürdeki önemli bir eksiklik giderilmiş, öğrencilerin medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasındaki ilişkinin ne düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerle medya okuryazarlığı öğretim programına ilişkin

bazı eksiklikler ortaya konulmuş, öğretmenlerin gözüyle dersin içeriğinde ve işleniş sürecinde yer alan eksiklikler belirlenmiş ve bu dersi alan öğrencilerin medyaya bakış açılarında nasıl bir değişiklik olduğu saptanmıştır.

3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2011-2012 eğitim-öğretim yılı Konya'nın Ereğli ilçesi merkez ilköğretim okullarında eğitim gören ve ölçeği yanıtlayan öğrenciler, medya okuryazarlığı dersine giren ve görüşmeye katılan öğretmenlerle sınırlıdır.

3.4. Problem Cümlesi

İlköğretim ikinci kademe medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığına ilişkin tutumları ve medya okur-yazarlığı düzeyleri arasındaki ilişki ne düzeydedir?

3.5. Alt Problemler

İlköğretim ikinci kademe medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığına ilişkin tutumları ve medya okur-yazarlığı düzeyleri;

1. Öğrenim gördükleri sınıflara göre farklılık göstermekte midir?
2. Babalarının eğitim durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
3. Annelerinin eğitim durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
4. Bir günde televizyon izleme saatlerine göre farklılık göstermekte midir?
5. Günlük olarak gazete okuyup okumadıklarına göre farklılık göstermekte midir?

6. Radyo dinleme sıklıklarına göre farklılık göstermekte midir?

- İlköğretim ikinci kademe medya okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerin medya okuryazarlığına dersine ilişkin görüşleri nelerdir?

3.6. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma karma yöntem ile yapılandırılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi (Karasar, 1999:77)” amaçladığından tarama (survey) modeli, nitel boyutunda ise görüşme yöntemi kullanılmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemleri bir arada kullanıldığından araştırma karma yöntemde yapılandırılmıştır.

3.7. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışmanın grubunu Konya ili Ereğli ilçesi merkez ilköğretim okullarında görev yapan ve seçmeli ders olarak medya okuryazarlığı dersini alan öğrenciler ve bu dersi veren öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 1: Çalışma Grubuna Giren Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	n	%
6. Sınıf	246	55,1
7. Sınıf	72	16,2
8. Sınıf	127	28,5
Toplam	445	100

Tablo 1'e göre 6. sınıflardan 246 öğrenci, 7. Sınıflardan 72 öğrenci ve 8. Sınıflardan 127 öğrenci çalışmaya katılmıştır.

Tablo 2: Çalışma Grubuna Giren Öğretmenlerle İlgili Kişisel Bilgiler

Öğretmen Kodu	Cinsiyeti	Yaşı	Mezun Olduğu Bölüm	Hizmet Süresi
T1	Kadın	34	Türkçe Öğretmenliği	12
T2	Erkek	56	Eğitim Enstitüsü/Türkçe Öğretmenliği	18
T3	Bayan	29	Türkçe Öğretmenliği	7
S1	Erkek	32	Sosyal Bilgiler Öğretmeliği	10

Görüşme 4 öğretmen ile yapılmıştır. Öğretmenlerin 2 tanesi bayan, 2 tanesi erkektir. T1 kodlu öğretmenin hizmet süresi 12 yıl, T2 kodlu öğretmenin hizmet süresi 18 yıl, T3 kodlu öğretmenin hizmet süresi 7 yıl, S1 kodlu öğretmenin hizmet süresi 10 yıldır. Üç öğretmen Türkçe öğretmeni 1 öğretmen sosyal bilgiler öğretmenidir.

Tablo 3: Öğretmenlerle Yapılan Görüşmelere Ait Bilgiler

Öğretmen Süresi	Görüşme Tarihi	Görüşme Yeri	Görüşme
T1	01/05/2012	Kütüphane	35dk.
T2	03/05/2012	Kütüphane	30dk.
T3	14/05/2012	Kütüphane	25dk.
S1	16/05/2012	Öğretmenler Odası	20dk.

Görüşmeler 01/05/2012 – 16/05/2012 tarihleri arasında yapılmıştır. Okullarda görüşme odaları olmadığı için görüşmeler kütüphanede ve öğretmenler odasında gerçekleştirilmiştir. En uzun görüşme T1 ile 35dk. gerçekleştirilirken en kısa görüşme S1 ile 20 dk. gerçekleştirilmiştir. Öğretmenler, medya okuryazarlığı dersine girmeden önce hizmet içi eğitim almamışlardır.

3.8. Veri Toplama Araçları

Araştırma problemine yanıt aramak amacıyla medya okuryazarlığı dersine giren öğretmenlere uygulanmak üzere standartlaştırılmış açık uçlu sorulardan oluşan “Öğretmen Görüşme Formu” ve medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilere uygulanmak üzere “Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutum Ölçeği, Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği” kullanılmıştır.

“Öğretmen Görüşme Formu” kullanılarak öğretmenlerle bireysel görüşmeler yapılmıştır. Görüşme sürecinde, öğretmenlere sorulan sorular aynı tarzda ve aynı sırada sorularak görüşmeci etkisi ve öznel yargılar en aza indirilmeye çalışılmıştır. Görüşmeler görüşülen kişiden izin alınarak kayıt altına alınmıştır.

Araştırma sırasında öğretmenlerin bir kısmı medya okuryazarlığı dersinde diğer dersleri işlemeleri ve bu derste farklı etkinliklere yer vermeleri gibi gerekçelerle sorulara cevap vermek istememişlerdir. Gerekli güvenceler verildikten sonra öğretmenler gönüllü bir şekilde sorulara yanıt vermişlerdir.

Görüşme sonucunda elde edilen verilerin analiz edilmesi için tüm katılımcılara birer sembol verilmiştir. Türkçe öğretmenleri T1, T2, T3 şeklinde; sosyal bilgiler öğretmeni S1 şeklinde kodlanmıştır.

Öğrencilere uygulanmak amacıyla hazırlanan ölçek, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Kişisel Bilgi Formu” başlığı altında 8 soru bulunmaktadır. Bu sorularla öğrencilerin anne baba eğitim düzeyi ve medya araçlarıyla günde kaç saat zaman geçirdikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

İkinci bölümde “Medya Okuryazarlığına İlişkin Tutum Ölçeği” ne yer verilmiştir. Elma ve diğerleri (2009a) tarafından hazırlanan ölçeğin bu çalışmada kullanılabilmesi için gerekli izinler alınmıştır. Öğrencilerin medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumlarının belirlenmeye çalışıldığı bu ölçekte 31 madde yer almaktadır.

“Medya Okuryazarlığı Tutum Ölçeği” dört faktörlü olarak belirlenmiştir. Her bir alt faktör için güvenilirliğin bir göstergesi olarak alfa iç tutarlılık katsayısı ile madde toplam korelasyonlarının hesaplanmış ve sonuçta ölçekte yer alan maddelerin iyi derecede ayırt edici olduğu saptanmıştır. Medya okuryazarlığı tutum ölçeğinde öğrencilerin verilen ifadelerle ilişkin tepkilerini belirlemek amacıyla beşli Likert derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, (5) Tamamen Katılıyorum, (4) Katılıyorum, (3) Fikrim Yok, (2) Katılmıyorum, (1) Hiç Katılmıyorum seçeneklerinden oluşmuştur.

Üçüncü bölüm de “Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği” yer almaktadır. Karaman ve Karataş (2009) tarafından hazırlanan bu ölçek öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini belirlemeyi amaçlar. Araştırma esnasında bu ölçek kullanılırken bazı maddeler ilkökul öğrencilerinin anlayacağı şekilde düzenlenmiştir. Bu ölçeğin araştırma sürecinde kullanılabilmesi için gerekli izinler alınmıştır.

Veri toplama aracı öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 6 soru, öğrencilerin kitle iletişim araçları ile olan ilişkisini ortaya koymak yönelik 8 soru ve medya okuryazarlık düzeyini belirlemeye yönelik 17 sorunun yer aldığı üç bölümden oluşmaktadır. Medya okuryazarlığını belirlemeye yönelik sorular

5’li likert tipinde “1=Hiçbir zaman, 2=Nadiren, 3=Ara sıra, 4=Sıklıkla ve 5=Her zaman”ı ifade edecek şekilde derecelendirilmiştir.

Ölçekteki maddeler “bilgi sahi olmak”, “analiz edebilme ve tepki oluşturabilme”, “yargılayabilme/örtük mesajları görebilmek” olmak üzere üç faktörde toplanmıştır.

3.8.1. Medya Okur-Yazarlığı Düzey Belirleme Ölçeğine İlişkin Yapı Geçerliliği ve Güvenilirlik Çalışması

Araştırma için ölçeğin geçerliğini tespit etmek amacıyla faktör analizi yapılmasına karar verilmiştir. Ölçeğin öncelikli olarak, faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak amacıyla KMO ve Barlett testi yapılmıştır. Bu kapsamda KMO testi ölçüm sonucunun .50 ve daha üstü, Barlett küresellik testi sonucunun da istatistiksel olarak anlamlı olması gerekmektedir (Jeong, 2004: 70). Bu çalışma sonucunda KMO testi sonucu .93, Barlett küresellik testi de ($P<0.01$) anlamlı bulunmuş ve ölçeğe faktör analizi yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerleri için sınır değer .45 olarak alınmış, faktörlerin kendileriyle yüksek ilişki veren maddeleri bulmak ve faktörleri daha kolay yorumlayabilmek için dik döndürme tekniklerinden varimax tekniği kullanılmıştır. Medya Okur-Yazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği açımlayıcı faktör analizine ilişkin bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Sonuçlar

Madde No	Faktör Ortak Varyansı	Faktör-1 Yük Değeri	Döndürme Sonrası Yük Değeri	
			Faktör-1	Faktör-2
Düzey1	,660	,713		,778
Düzey2	,705	,737		,804
Düzey3	,635	,683		,772
Düzey4	,649	,762		,722
Düzey6	,553	,736		,593
Düzey7	,478	,669		,593
Düzey8	,472	,665	,594	
Düzey9	,482	,690		,540
Düzey10	,582	,635	,749	
Düzey11	,555	,678	,699	
Düzey12	,554	,694	,682	
Düzey13	,568	,703	,691	
Düzey14	,499	,659	,648	
Düzey15	,509	,670	,648	
Toplam Açıklanan Varyans: %56,42				
Faktör 1 Açıklanan Varyansı: %28,45				
Faktör 2 Açıklanan Varyansı: %27,97				

Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeğine yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda 2 faktör elde edilmiştir. İlk faktör ölçeğe ilişkin toplam varyansın %28,45'ini, ikinci faktör %27,97'sini açıklamaktadır. Ölçeğin faktör boyutlarının toplamı ise ölçeğin %56,42'sini açıklamaktadır. Büyüköztürk (2002: 119), tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın %30 ve daha fazla olmasının yeterli görülebileceğini ifade etmektedir. Yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen veriler ölçeğin geçerliğinin yüksek düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeğinin ilk etapta 16 maddeden oluştuğu sonucuna ulaşılrken, bu çalışma için belirlenen örnekleme herhangi bir faktörde yer almayan veya .45'in altında yük değerine sahip maddeler (5, 16) ölçekten atıldıktan sonra ölçek 14 maddeye düşmüştür ve kalan maddeler üzerinden değerlendirmeye alınmıştır. Büyüköztürk (2002: 119), maddelerin faktör ortak varyanslarının 1'e yakın ya da .66'nın üzerinde olmasının iyi bir çözüm olduğunu ancak bunu uygulamada karşılamanın genellikle zor olduğunu ifade etmektedir.

Faktör döndürme sonrasında, ölçeğin birinci faktörünün 7 maddeden (8, 10, 11, 12, 13, 14, 15); ikinci faktörünün 7 maddeden (1, 2, 3, 4, 6, 7, 9) oluştuğu görülmektedir.

Ölçeğin güvenilirliğini tespit etmek amacıyla Cronbach Alfa güvenilirlik istatistiği yapılmıştır. Yapılan istatistiklere göre ölçeğin tamamında Cronbach Alfa değeri .93 olarak bulunmuştur. Ölçeğin birinci faktörüne ilişkin Cronbach Alfa değeri .87, ikinci faktörüne ilişkin Cronbach Alfa değeri .90 olarak bulunmuştur. Tezbaşaran (1997:47), likert tipi bir ölçekte yeterli sayılabilecek bir güvenilirlik katsayısının olabildiğince 1'e yakın olması gerektiğini ifade etmektedir. Bu sonuçlara göre ölçeğin güvenilirliğinin ilk üç faktörde yüksek, son faktörde ise orta düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

Medya Okuryazarlığına Dersine İlişkin Tutum Ölçeği İlişkin Yapı Geçerliliği ve Güvenilirlik Çalışması

Araştırma için ölçeğin geçerliğini tespit etmek amacıyla faktör analizi yapılmasına karar verilmiştir. Ölçeğin öncelikli olarak, faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak amacıyla KMO ve Barlett testi yapılmıştır. Bu kapsamda KMO testi ölçüm sonucunun .50 ve daha üstü, Barlett küresellik testi sonucunun da istatistiksel olarak anlamlı olması gerekmektedir (Jeong, 2004: 70). Bu çalışma sonucunda KMO testi sonucu .88, Barlett küresellik testi de ($P < 0.01$) anlamlı bulunmuş ve ölçeğe faktör analizi yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerleri için sınır değer .45 olarak alınmış, faktörlerin kendileriyle yüksek ilişki veren maddeleri bulmak ve faktörleri daha kolay yorumlayabilmek için dik döndürme tekniklerinden varimax tekniği kullanılmıştır. Medya okuryazarlığına dersine ilişkin tutum ölçeği açımlayıcı faktör analizine ilişkin bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Medya Okuryazarlığına Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Sonuçlar

Madde No	Faktör Ortak Varyansı	Faktör-1 Yük Değeri	Döndürme Sonrası Yük Değeri			
			Faktör-1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4
Medya1	,559				,691	
Medya2	,519				,719	
Medya3	,396				,620	
Medya4	,335				,517	
Medya5	,409				,499	
Medya7	,493			,582		
Medya8	,579	,478		,712		
Medya9	,674			,802		
Medya10	,515			,633		
Medya14	,360	,489	,547			
Medya15	,326	,555	,530			
Medya16	,439	,639	,602			
Medya17	,513	,662	,628			
Medya18	,405	,553	,633			
Medya19	,551	,705	,695			
Medya20	,545	,731	,656			
Medya21	,508	,605				,572
Medya22	,533	,577				,624
Medya23	,649	,622				,702
Medya24	,416	,623	,496			
Medya26	,416	,636	,572			
Medya27	,564	,712	,724			
Medya29	,559	,691	,661			
Medya30	,431	,600	,612			
Medya31	,487	,655	,679			
Toplam Açıklanan Varyans: %48,72 Faktör 1 Açıklanan Varyansı: %22,59 Faktör 2 Açıklanan Varyansı: %9,13 Faktör 3 Açıklanan Varyansı: %8,54 Faktör 4 Açıklanan Varyansı: %8,46						

Medya okuryazarlığına dersine ilişkin tutum Ölçeğine yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda 4 faktör elde edilmiştir. İlk faktör ölçeğe ilişkin toplam varyansın %22,59'unu, ikinci faktör %9,13'ünü, üçüncü faktör %8,54'ünü, dördüncü faktör %8,46'sını açıklamaktadır. Ölçeğin faktör boyutlarının toplamı ise ölçeğin %48,72'sini açıklamaktadır. Büyüköztürk (2002:119), tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın %30 ve daha fazla olmasının yeterli görülebileceğini ifade etmektedir. Yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen veriler ölçeğin geçerliğinin yüksek düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

Medya okuryazarlığına dersine ilişkin tutum ölçeği ilk etapta 31 maddeden oluştuğu sonucuna ulaşılrken, bu çalışma için belirlenen örnekleme herhangi bir faktörde yer almayan veya .45'in altında yük değerine sahip maddeler (6, 11, 12, 13, 25, 28) ölçekten atıldıktan sonra ölçek 25 maddeye düşmüştür ve kalan maddeler üzerinden değerlendirmeye alınmıştır. Büyüköztürk (2002: 119), maddelerin faktör ortak varyanslarının 1'e yakın ya da .66'nın üzerinde olmasının iyi bir çözüm olduğunu ancak bunu uygulamada karşılamının genellikle zor olduğunu ifade etmektedir.

Faktör döndürme sonrasında, ölçeğin birinci faktörünün 13 maddeden (14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 24, 26, 27, madde 29, madde 30, madde 31); ikinci faktörünün 4 maddeden (7, 8, 9, 10); üçüncü faktörün 5 maddeden (1, 2, 3, 4, 5); dördüncü faktörün 3 maddeden (21, 22, 23) oluştuğu görülmektedir.

Ölçeğin güvenilirliğini tespit etmek amacıyla Cronbach Alfa güvenilirlik istatistiği yapılmıştır. Yapılan istatistiklere göre ölçeğin tamamında Cronbach Alfa değeri .88 olarak bulunmuştur. Ölçeğin birinci faktörüne ilişkin Cronbach Alfa değeri .89, ikinci faktörüne ilişkin Cronbach Alfa değeri .73, üçüncü faktörüne ilişkin Cronbach Alfa değeri .63, dördüncü faktörüne ilişkin Cronbach Alfa değeri .70 olarak bulunmuştur. Tezbaşaran (1997:47), likert tipi bir ölçekte yeterli sayılabilecek bir güvenilirlik katsayısının olabildiğince 1'e yakın olması gerektiğini ifade etmektedir. Bu sonuçlara göre ölçeğin güvenilirliğinin ilk üç faktörde yüksek, son faktörde ise orta düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

3.9. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi

Toplanan verilerin çözümlemesine geçilmeden önce anketlere birer sıra numarası verilmiştir. Değerlendirmeler için toplam 445 ölçek üzerinden yapılmıştır. Çözümlemeler sonucunda medya okuryazarlığına dersine ilişkin tutum ölçeği puanları (5) Tamamen katılıyorum, (4) Katılıyorum, (3) Fikrim yok, (2) Katılmıyorum ve (1) Hiç Katılmıyorum şeklinde puanlanmıştır. Medya okuryazarlığı

düzeş belirlere ölçęđi ise (1) Hiçbir zaman, (2) Nadiren, (3) Ara Sıra, (4) Sıklıkla ve (5) Her zaman ifade edecek şekilde derecelendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde problem cümlesine ve alt problemlere ilişkin bulgular ve yorumu verilecektir.

4.1. Problem Cümlesine İlişkin Bulgular

Araştırmanın problem cümlesi olan “İlköğretim ikinci kademe medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığına ilişkin tutumları ve medya okur-yazarlığı düzeyleri arasındaki ilişki ne düzeydedir?” sorusuna ilişkin korelasyon tablosu Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Medya Okuryazarlığına Dersine İlişkin Tutum ile Medya Okuryazarlığı Düzeyleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Tablosu

	Tutum	Düzyey
r	1	,195(**)
p		,000
n	445	445

Tablo 6 incelendiğinde, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutum düzeyi ile medya okuryazarlık düzeyleri arasında pozitif, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=.195$, $p<0,05$). Bu bulgu, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutum düzeyi arttıkça medya okuryazarlık düzeylerinde de artış olacağı ya da tam tersi şeklinde olacağı anlamına gelebilmektedir.

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersini algılama biçimleri, dersten etkilenme düzeyleri arttıkça bu derse yönelik tutumlarında da artış meydana gelmektedir. Derse yönelik olumlu tutum geliştiren öğrencilerin medya okuryazarlığı düzeylerinde de artış olmaktadır.

Literatür incelendiği zaman ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutum düzeyi ile medya okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

4.2. Araştırmanın İlk Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ilk alt problemi olan “İlköğretim ikinci kademe medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığına ilişkin tutumları ve medya okur-yazarlığı düzeyleri öğrenim gördükleri sınıflara göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: İlköğretim İkinci Kademe Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Tutumları ve Medya Okur-Yazarlığı Düzeyleri Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Durumlarını Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Tablosu

Ölçek		Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p
Tutum	Gruplar Arası	3.439	3	1.146	2.555	.055
	Grup İçi	197.801	441	.449		
	Toplam	201.239	444			
Düzyey	Gruplar Arası	3.403	3	1.134	.979	.402
	Grup İçi	510.850	441	1.158		
	Toplam	514.253	444			

Tablo 7’de görüldüğü üzere, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıflar ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ($F_{(3-441)}=2.555$, $p>0.05$) ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında ($F_{(3-441)}=.979$, $p>0.05$) manidar fark olmadığı yapılan tek yönlü varyans analizi testi sonucunda bulunmuştur.

Yeşil ve Korkmaz (2008:68) öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre televizyon bağımlılık ve okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğunu

tespit etmiştir. Buna göre 4. Sınıfta okuyan öğretmen adaylarının televizyon okuryazarlık düzeyleri 1. sınıfta okuyan öğretmen adaylarına göre anlamlı derecede yüksektir.

4.3. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “İlköğretim ikinci kademe medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığına ilişkin tutumları ve medya okur-yazarlığı düzeyleri babalarının eğitim durumlarına göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: İlköğretim İkinci Kademe Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Tutumları ve Medya Okur-Yazarlığı Düzeyleri Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Durumlarını Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Tablosu

Ölçek		Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p
Tutum	Gruplar Arası	.624	4	.156	.342	.849
	Grup İçi	200.615	440	.456		
	Toplam	201.239	444			
Düzye	Gruplar Arası	3.722	4	.930	.802	.524
	Grup İçi	510.532	440	1.160		
	Toplam	514.253	444			

Tablo 8’de görüldüğü üzere, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin babalarının öğrenim düzeyi ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ($F_{(4-440)}=.342$, $p>0.05$) ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında ($F_{(4-440)}=.802$, $p>0.05$) manidar fark olmadığı yapılan tek yönlü varyans analizi testi sonucunda bulunmuştur.

Literatürde, ilköğretim ikinci kademe medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığına ilişkin tutumları ve medya okuryazarlığı düzeyleri ile babalarının öğrenim durumları arasındaki ilişkiyi gösteren bir çalışmaya rastlanmamıştır.

4.4. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “İlköğretim ikinci kademe medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığına ilişkin tutumları ve medya okur-yazarlığı düzeyleri annelerinin eğitim durumlarına farklılık göstermekte midir?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: İlköğretim İkinci Kademe Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Tutumları ve Medya Okur-Yazarlığı Düzeyleri Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Durumlarını Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Tablosu

Ölçek		Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p
Tutum	Gruplar Arası	1.834	5	.367	.807	.545
	Grup İçi	199.405	439	.454		
	Toplam	201.239	444			
Düzyey	Gruplar Arası	5.050	5	1.010	.871	.501
	Grup İçi	509.204	439	1.160		
	Toplam	514.253	444			

Tablo 9’da görüldüğü üzere, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin annelerinin öğrenim düzeyi ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ($F_{(5-439)}=.807$, $p>0.05$) ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında ($F_{(5-439)}=.870$, $p>0.05$) manidar fark olmadığı yapılan tek yönlü varyans analizi testi sonucunda bulunmuştur.

Literatürde, ilköğretim ikinci kademe medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığına ilişkin tutumları ve medya okuryazarlığı düzeyleri ile annelerinin öğrenim durumları arasındaki ilişkiyi gösteren bir çalışmaya rastlanamamıştır

4.5. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “İlköğretim ikinci kademe medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığına ilişkin tutumları ve medya okur-yazarlığı düzeyleri bir günde televizyon izleme saatlerine göre farklılık göstermekte midir? ” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: İlköğretim İkinci Kademe Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Tutumları ve Medya Okur-Yazarlığı Düzeyleri Bir Günde Televizyon Seyretme Zamanlarına Göre Durumlarını Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Tablosu

Ölçek		Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p
Tutum	Gruplar Arası	2.333	5	.467	1.030	.399
	Grup İçi	198.906	439	.453		
	Toplam	201.239	444			
Düzyey	Gruplar Arası	4.989	5	.998	.860	.508
	Grup İçi	509.264	439	1.160		
	Toplam	514.253	444			

Tablo 10’da görüldüğü üzere, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin bir günde izledikleri televizyon süreleri ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ($F_{(5-439)}=1.030$, $p>0.05$) ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında ($F_{(5-439)}=.860$, $p>0.05$) manidar fark olmadığı yapılan tek yönlü varyans analizi testi sonucunda bulunmuştur.

Literatür incelendiği zaman bir günde izledikleri televizyon süreleri ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları ve düzeyleri arasında ilişkiyi ölçen bir çalışmaya rastlanamamıştır.

4.6. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi olan “İlköğretim ikinci kademe medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığına ilişkin tutumları ve medya okur-yazarlığı düzeyleri günlük olarak gazete okuyup okumadıklarına göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: İlköğretim İkinci Kademe Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Tutumları ve Medya Okur-Yazarlığı Düzeyleri Günlük Gazete Okuma Durumlarına Göre Durumlarını Gösteren Bağımsız t Testi Tablosu

Ölçek	Gazete Okuma	n	\bar{x}	s	t	p
Tutum	Evet	215	3.55	.65	3.582	.000
	Hayır	228	3.33	.68		
Düzey	Evet	215	3.58	1.07	2.482	.013
	Hayır	228	3.33	1.07		

Tablo 11’de görüldüğü üzere, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin günlük gazete okuma durumları ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ($t_{(441)}=3.582$, $p<0.05$) ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında ($t_{(441)}=2.482$, $p<0.05$) manidar fark olduğu yapılan bağımsız t testi sonucunda bulunmuştur. Farkın kaynağına bakıldığında, farkın günlük gazete okuyanlar lehine olduğu görülmektedir.

Karaman ve Karataş (2009) da öğretmen adaylarının gazete takip edip etmemelerine göre medya okuryazarlık düzeylerini araştırmış ve gazeteleri takip edenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin etmeyenlere göre anlamlı derecede farklılık gösterdiği bunun yanı sıra gazeteleri takip eden bireylerin medya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Şahin ve Tüzel (2011) medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtma düzeyinin öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda belirlemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Bu çalışma sonucunda; televizyonu, radyoyu ve interneti en güvenilir medya aracı olarak gören öğretmen adaylarının, kitap ve gazeteyi en güvenilir medya

aracı olarak gören öğretmen adaylarına göre medya dünyasının gerçek dünyayı yansıtması konusunda daha olumlu görüşlere sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Yazgan ve Kıncal (2009:509) da yaptıkları araştırmada, akranlarına göre daha fazla gazete okuyan üniversite öğrencilerinin eleştirel medya okuryazarlığı becerilerinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir (Akt: Şahin ve Tüzel, 2011:135). Benzer çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlar araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir.

4.7. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi olan “İlköğretim ikinci kademe medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medya okuryazarlığına ilişkin tutumları ve medya okur-yazarlığı düzeyleri radyo dinleme sıklıklarına göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: İlköğretim İkinci Kademe Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Tutumları ve Medya Okur-Yazarlığı Düzeyleri Radyo Dinleme Sıklıklarına Göre Durumlarını Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Tablosu

Ölçek	Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p	
Tutum	Gruplar Arası	5.987	3	1.996	4.508	.004
	Grup İçi	195.252	441	.443		
	Toplam	201.239	444			
Düzyey	Gruplar Arası	13.185	3	4.395	3.868	.009
	Grup İçi	501.068	441	1.136		
	Toplam	514.253	444			

Tablo 12’de görüldüğü üzere, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin radyo dinleme sıklıkları ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ($F_{(3-441)}=4.508$, $p<0.05$) ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında ($F_{(3-441)}=3.868$, $p<0.05$) manidar fark olduğu yapılan tek yönlü varyans analizi testi sonucunda bulunmuştur. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucuna

göre, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları günde birkaç saat dinleyen ile hiç dinlemeyen arasında günde birkaç saat dinleyen lehine fark olduğu görülmektedir.

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin medya okuryazarlığı düzeyleri ise haftada bir defa dinleyen ile dinlemeyen öğrenciler arasında haftada bir defa dinleyenlerin lehine fark olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yapılan literatür taramasında bu bulguyla doğru orantılı veya ters orantılı bir bulguya rastlanmamıştır.

4.8. Araştırmanın Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Soru1 : Medya okuryazarlığı programı hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

T1: Ders kitabı hazırlanmış ama kitapta daha çok teorik bilgiler var. Farklı metinler konulabilirdi veya yardımcı olması için değişik materyaller sunulabilirdi. Biz onları kitapta olmadığı için kendimiz dışarıdan araştırarak, internet ve dergilerden faydalanarak ulaştığımız materyalleri sınıfa getiriyoruz. ... Programda kuru bilgiden çıkıp öğrencinin dikkatini çekecek, onların seviyesine inebilecek onları aktif hale getirebilecek etkinlikler olabilir diye düşünüyorum. Biz sadece buradaki bilgileri kullanmadık. Sadece kitaptaki etkinlikleri kullanırsak ders sıkıcı hale geliyor...

T2: Medya okuryazarlığında öncelikle birinci ünite de iletişim temasını işledik. İletişim temasında çocukların ne kadar büyük eksiklikleri olduğunu gördük. Çocuklarda bunları fark etti aslında iletişimde. ... daha sonra iletişim temasından farklı olarak medya üzerinde durduk. Medya gerçekten günümüzde çok önemli olan, bizi yakından ilgilendiren, çocukların günlük hayatında iç içe oldukları, aileyi çok fazla ilgilendiren bir konu. Medyayı nasıl kullanmamız gerektiğini, televizyon olsun internet bilgisayar olsun gazete olsun bunlara ne kadar zaman ayırmamız gerektiğini, bilinçli bir şekilde teknolojiden nasıl yararlanmamız gerektiğini bu ders

çok güzel anlatıyor... bu program öğrenciye medyaya karşı bir bakış açısı açar ve bu programla öğrenci medyaya eleştirel bakmayı öğrenir.

T3: *...programın yeterli olduğunu düşünüyorum. ...öğretmenlerin bu derse faydalı olabilmesi için mutlaka ve mutlaka hizmet içi eğitim almaları gerekiyor... Öğretmenin elinde örnek bir kitap var. Öğrencilere kitap dağıtılmaması programın işlenişinde sıkıntılara neden olabiliyor. Öğrencilere kitap verilmesi faydalı olur. Programın işlenişinde sürenin yeterli olduğunu sanmıyorum. Bir saatte tam derse (biliyorsunuz) başlanmıyor. İlk anda bir motiveyle ilgili 5-10 dk. geçiyor. Tam derse adapte olmaya yakın konuyu bitirmeden zil çalıyor. Konu içerikleri iyi, dolu dolu; ama süre bakımından bir sıkıntımız var. Sadece bir saat yetmeyebiliyor. O anlamda ne yapılabilir bilmiyorum; ama sürenin biraz daha uzatılmasında fayda var diye düşünüyorum.*

S1: *Programın diğer öğretim programları gibi içerik olarak yeterli olduğuna inanıyorum. Süre olarak da program haftalık olarak uygulanma açısından etkinliklerle birlikte 40 dakika veriliyor. Yeterli olduğunu düşünüyorum. Sınıfta etkinlikleri zamanında yapabiliyoruz. Kazanımlara ulaşabiliyoruz. ... öğretim programı hakkında genel olarak kazanımlar günlük hayata uygun, öğrencilerin günlük hayatta karşılaştığı şeyler ve bunu da sınıf içerisinde rahatça algılayabiliyoruz. Geri dönütünü sağlayabiliyoruz. Medya okuryazarlığı dersinin bizim için en büyük dezavantajı kitapların olmaması. Bu da fotokopi çoğaltma problemine neden oluyor. Tabi projeksiyonumuzun olmadığı sınıflarda da projeksiyondan yansıtamadığımız için fotokopi çekirmek zorunda kalıyoruz. Bu da bize külfet getiriyor. Bunun sıkıntısını yaşıyoruz etkinlik yapma konusunda.*

Yukarıda öğretmen görüşme kayıtlarından yapılan alıntılarda genel olarak öğretmenlerin, kitap dağıtılmamasından kaynaklanan bir sorun yaşadığı görülmektedir. Öğretmenler, öğrencilerde kitap olmamasının programın düzenli işlenmesinde sorun olduğunu düşünmektedir. Oysaki bu derste kitap dağıtılmamasının nedeni ezberci anlayışın önüne geçmek istenilmesinden kaynaklanmaktadır.

Buradan yola çıkarak öğretmenlerin medya okuryazarlığı dersini ezberci bir anlayışla işledikleri söylenebilir. Bunun yanı sıra öğretmenlere bu derse girmeden önce hizmet içi eğitim verilmemesi, öğretmenlerin medya okuryazarlığı dersine ve programına yönelik gerekli bakış açısını kazanmalarına engel teşkil etmektedir. Programı değerlendirmeleri istendiği zaman ders kitabıyla ilgili yorum yapmaları bu dersin programı hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıklarının bir göstergesidir.

Soru 2: Medya okuryazarlığı dersinin içeriği hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

T1: *Bu dersin içerisine etkinlikler konulmuş. Bazı bölümlerin sonunda ünite değerlendirmek amacıyla bazı görseller verilmiş, çocuklardan onlarla ilgili yorumlar yapılması istenmiş. ... bu etkinlikler çocuğun seviyesine göre bence çok basit. Ortaokul düzeyinde bir çocuğa göre bunları gösterip yorum yapmalarını istemek biraz, kendimde yaptırırken çok sıkıntı yaşıyorum. Cevap vermek istemiyorlar. Örnekler ikinci kademe öğrencisine göre seçilmemiş... Çalışma yapraklarıyla ilgili konuşmaları istendiğinde çoğu parmak bile kaldırmıyor. Zorla birkaç kişiye söyletmeye çalışıyoruz. Açıkçası ben bu etkinliklerin çoğunu geçtim. Kendimiz birkaç öğrenciye ödev vererek çok daha ilginç çok daha farklı bir şeyler bulmaya çalıştık derslerde işlemek için...*

T2: *İçeriği hakkında görüşlerim mesela biz televizyonun içeriği hakkında röportaj yaptık. Öğretmen, memur, diğer çalışanlarla ilgili çocuklar gezdiler. Kitapta olan bir etkinlik değildi. Televizyonun bize faydaları, zararları aile içi televizyon kitabımızda da var hangi dizilerin hangi programların aileyle beraber seyredildiğiyle ilgili araştırma yaptılar. Hazırlanan içerik medya okuryazarlığı eğitimi için uygun.*

T3: *İçerik fena değil hatta oldukça iyi. Zaten öğretmenler farklı kaynaklarla kendi bilgi birikimleriyle veya diğer kaynaklarla bunu destekliyorlar. O konuda pek sıkıntı yok. Misal biz şöyle bir şey yaptık. Fatma Karabıyık Barborosoğlu diye bayan yazarın daha önce okulumuzda öğrencilerimizle grup halinde okuduğumuz bir kitabı vardı “Medya Senfoni” diye. Kitaptan çok faydalandık. içerik gayet güzel. Sıkıntı*

zamanla ilgili benim anladığım kadarıyla... marifet biraz da öğretmene kalıyor. Öğretmen bu medya dersinde sadece kitaba bağımlı kalmamalı. Hem kendi kaynaklarıyla bunu desteklemeli hem de bununla ilgili kursa tabi tutularak bu şekillenmeli diye düşünüyorum.

S2: ...içerik olarak zengin bir içeriği olduğunu düşünüyorum. Radyo olsun, gazete olsun, internet olsun bunların kullanımı hakkında öğrencilerimizin dikkat etme konusunda hem biz öğretmenlerin de dikkat etme konusunda büyük katkı sağladığına inanıyorum. ... süre olarak yeterli. Kazanımlar olarak yeterli...

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden alınan alıntılara göre öğretmenler, genel olarak içeriğin yeterli olduğunu düşünmektedir fakat konuların arkasında verilen etkinliklerin kısa ve öğrenci seviyesine uygun olmadığını belirtmektedir. Bu sebeple bu etkinlikleri ya kısaca geçiyorlar ya da farklı kaynaklardan edindikleri, kendi oluşturdukları etkinlikleri sınıfta uyguluyorlar.

Öğretmenlerin bir kısmı sürenin yeterli olduğunu düşünürken bir kısmı bu ders için yeterli olmadığını düşünmektedir. Her öğretmenin farklı bir yolla dersini işleme sonucu süre konusunda fikir ayrılığı yaşadıkları düşünülmektedir.

Soru 3: Medya okuryazarlığı dersinin işlenişine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

T1: Tabi önce kitapta verilen bilgileri okuyoruz. Teorik bilgiler var, onları okuyoruz. Daha sonra (varsa) zaten çok da fazla etkinlik yok ünitelerde. O etkinliklerden çocuğun seviyesine uygun bulduklarımı soruyorum. Sınıfta onun üzerine konuşuyoruz. Ondan sonra zaten kendim sorular sormaya konuşturmaya, kendi ürettiğim sorularla çocukların daha çok dikkatini toplamaya çalışıyorum. Ders çok dolu dolu bir ders. Kendim Türkçe dersine girdiğim için Türkçe dersinin de müfredatı dolu. Açıkçası çoğu zaman medya dersinde Türkçe dersi işlediğimiz oluyor...

T2: *Konu televizyonsa eğer röportaj yapıyoruz. Röportaj sonuçlarını sınıfta birbirleriyle paylaşıyorlar. Aileyle ilgili akıllı işaretlere ne kadar uyulup uyulmadığıyla ilgili çalışmalar yaptık. Sınıfa gazete dergi getirdik. Mesela her ay gazete hazırlanıyor okulumuzda. Bu medya okuryazarlığı dersiyle daha çok ön plana çıktı. Bir hafta önceden gelecek haftanın konusunu veriyorum. televizyonsa televizyon, radyoysa radyo, gazeteysse gazete. Çocuklar bu konuyla ilgili ön bilgi ediniyorlar. Sınıfta beraber tartışıyoruz. Tartışma yöntemini bu derste daha fazla kullanıyorum.*

T3: *Arkadaşlarım ve benim işleyişimizde bir sıkıntı yok. Daha önce konuyla ilgili başlıkları veriyoruz. Konuyla ilgili araştırmalar yapmalarını tavsiye ediyoruz. Kendimizde zamanımızın elverdiği müddetçe o konu hakkında farklı kaynaklar edinmeye çalışıyoruz. Biraz önce de örneğini vermiştim. Daha sonra kısaca derste girişte konuyu sezdirdikten sonra kitaptaki örneklerle kendi kaynaklarımızla destekleyerek konuyu işlemeye çalışıyoruz. İşleme sürecinde konuyu doğrudan biz anlatmıyoruz. Sadece konu başlıklarını verdikten sonra orda örnek hikâyeleştirilmiş metinler, birebir gerçek hayattan basından alınmış örnekler var. O örnekler bazen biz bazen öğrencilerimiz tarafından okunuyor. Sonra o öğrencilerin önünde kitap olmadığı için dikkatlice dinlenen metin üzerinde öğrenciler kendi kişisel görüşlerini deneyimlerini, yaşadıklarını aktarıyorlar. ... başta illaki konuyu hatırlatmak babında okuma yapılıyor veya kitapta verilen örneklerle ilgili sezdirilme yapılıyor. Ondan sonra tartışma yöntemi ağırlıkta olarak öğrencilerin de hoşuna gidiyor. Drama yöntemi daha ağırlıkta olarak uygulanıyor. Bu yönteminde öğrencilerin hoşuna gittiğini gördüm. Yani verimli de oluyor. Ağırlıkta olarak tartışma yöntemi uygulanıyor.*

S1: *Dersin işlenişi kazanıma ulaşmak için yeterli. Kazanımlar zaten öğrencilerin günlük hayatta karşılaştığı kazanımlardır. Günlük hayat haricinde kazanım verilmemiş. Kazanımlar çok rahat öğrencilerde geri dönüt olarak görülebiliyor. Bunun haricinde en büyük sıkıntımız biraz öncede söylediğim gibi kitapların olmaması. ... Derse başlamadan önce tabii ki her dersimizde olduğu gibi öğrencilerimizi motive edici konuya çekici örnek olaylarla derse başlıyoruz. Bunun*

yanı sıra kitabımızda örnek metinler var ise onları okuyoruz veya bu konu hakkında öğrencilerin gerek televizyon gerek radyo gerek internet gerek gazete okuma alışkanlıkları izleme alışkanlıkları hakkında derse başlıyoruz. Devamında da derisi öğrencilerle birlikte dediğim gibi öğrenciler derisi işlemeye çok yatkın oluyorlar çünkü günlük hayatlarında çok karşılaştıkları bir şey olduğu için.

Öğretmen görüşmelerinden yapılan alıntılardan anlaşıldığı üzere öğretmenler, ilköğretim medya okuryazarlığı derisi öğretmen el kitabından faydalanarak derisi işlemektedir. Öncelikle, burada yer alan bilgiler okuma yapılarak öğrencilere aktarılıyor. Ardından burada verilen bilgilerden hareket edilerek öğrencilere çeşitli sorular soruluyor.

Öğrencilere günlük hayatta karşılaştıkları örneklerden de hareket ederek bu sorulara yanıt veriyorlar. Bu dersin işlenişinde tartışma yöntemi ağırlıklı olarak uygulanıyor. Yine öğretmenler farklı etkinlikler oluşturarak, araştırma ödevleri vererek öğrencileri bir şeyler üretmeye yöneltiyor.

Genel olarak dersin yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına uygun olarak işlendiği görülmektedir. Fakat öğretmenlerin medya okuryazarlığı alanında hizmet içi eğitim almaması öğrencileri bilgilendirirken zorluk yaşamalarına neden olduğu ve bazı konuları yüzeysel geçmelerine sebebiyet verdiğini düşündürmektedir.

Soru 4: Medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medyaya bakış açısı hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

TI: ...Öğrencilerimiz medyaya eleştirel bakamıyorlar, onlar ne çıkarsa izleyen dinleyen beğenen bir grup. Bu da bilmedikleri için. Buna da biz kendimiz elimizden geldiği kadar zaten bu ders olmasa bile Türkçe dersinin içerisinde sürekli değiniyorduk yani ben kendi adıma değiniyordum. Televizyonun faydalı olabileceğini, ama biz faydalarının çok fazla farkında olmadığımız için çoğunlukla zarar görüyoruz diye anlatıyoruz çocuklara.

T2: *Bu dersi aldıktan sonra öğrenci daha önce sorgulamadığı şeyleri sorguluyor. Nasıl söyleyim? Bilinçsizlik var bizde. Yani medyayı bilinçsizce takip etme. Gazete olsun, televizyon olsun söylenen haberleri verilen dizileri bilinçsizce izleme var ama bu ders medya okuryazarlığı dersi sayesinde çocuklar bilinçli bir izleyici bilinçli bir okuyucu oldular diye düşünüyorum. Öncesinde daha bilinçsizken bu ders sayesinde daha bilinçli hareket ettiler.*

T3: *Medya okuryazarlığı dersini almadan önce öğrencilerin medyaya güvenilip güvenilmemesiyle ilgili kafalarında herhangi bir şey olmadığını, medyaya sorgulamadıklarını gördüm. Dersi işlemeye başladıktan sonra medyaya ilgili kafalarında birtakım soru işaretleri olmaya başladı. Artık öğrencilerimizin özellikle bir kısmı sadece seyretmiyor. Seyrettiğinin ardında olayları sorguluyor ve arka planını araştırıyor. İnek şaban filmi seyrederek gibi ağızları açık seyretmiyorlar, düşünüyorlar.*

S1: *Medya denilince öğrencilerimizin akıllarına ilk başta televizyon geliyor. Yani diğer medya araçları onlar içinde ikinci planda oluyor. Televizyon onlar için bir eğlence aracı ama dersi aldıktan sonra özellikle medyanın televizyonun diğer işlevlerinin de farkına varıyorlar ve artık bilinçli bir televizyon izleyicisi haline dönüşüyorlar. Bunun sonucunda medyaya bakış açılarında önemli değişiklikler yaşanıyor. Özellikle televizyon konusunu işledikten sonra dizilerimiz Türkiye'nin en büyük problemi olan diziler konusunda seçici oluyorlar. ...televizyonun yeri ve zamanında kullanıldığı zaman veya gazetenin derginin radyonun birçok olumlu yanının olduğunun farkına varıyorlar; bilinçli bir izleyici, dinleyici, takip edici hale dönüşüyorlar. Bunların yanı sıra televizyonun kendilerinin zamanının çaldığını düşünüyorlar bir süre sonra. Bununla ilgili kendi açılarından kendi aralarında bir savaşa başlıyorlar. Televizyonu saatli ve süreli veyahut ilgi alanlarında yaş seviyelerindeki programları izleme konusunda...*

Öğretmen görüşmelerinden yapılan yukarıdaki alıntılardan yola çıkarak bu dersin öğrencilerin medyaya bakış açılarını olumlu etkilediği söylenebilir. Medya okuryazarlığı dersini almadan önce öğrenciler medyaya karşı bir bakış açısına sahip

değiller. Medyadan gelen her türlü iletiyi alan bir öğrenci kitlesi bulunuyor fakat bu dersi aldıktan sonra medyaya karşı bakış açılarında olumlu bir gelişme yaşanıyor. Öğrenciler eleştiren, sorgulayan ve düşünen bir birey haline dönüşüyorlar.

Soru 5: Medya okuryazarlığı dersinin etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

T1: Evet, etkili olduğunu düşünüyorum. Konuştuğumuz zaman çocuklardan aldığımız yorumlar bunu gösteriyor. Bazen çocuklara soruyorum. Anne babalarınız bu konuda ne düşünüyor ya da siz artık şu programı izliyor musunuz diye sorduğum zaman olumlu cevaplar alıyorum ya da en azından yorum yapıyorlar. Öğretmenim bu programda şu var, bize hiç uymuyor, gelenek göreneklerimize yaşantımıza uymuyor tarzında bir şeyler söyleniyor. Bu bile bir adımdır.

T2: Medya okuryazarlığı dersi bence etkili. Çok güncel çok da zevkli işlenebilen bir ders. Çocuklar çok hevesli öğretmenim hadi şunu tartışalım hadi bu konuyu tartışalım. İşte biz şu konuyu araştırdık, işte şunu öğrendik. Mesela internette yeni konular öğreniyorlar, araştırıyorlar. Bu ders öğrenciyi de etkili hale getiriyor.

T3: Genel anlamda mutlaka faydalı bir ders olduğuna inanıyorum. İçi biraz daha zenginleştirilir, bu dersi verecek öğretmenler bilgi olarak biraz daha genişletilir, biraz daha televizyon kültürünün olumsuz yanları öğretmenlere kavratılırsa bu dersin çok faydalı olacağına inanıyorum.

S1: : Tabii etkili olduğunu düşünüyorum. Özellikle sınıf içerisinde almış olduğumuz cevaplar sonucunda öğrencilerimizin medya okuryazarlığı dersinden sonra televizyon izleme alışkanlıklarının biraz daha düzenlediklerini özellikle önemini yitiren radyoya daha çok önem verdiklerini bunun yanı sıra dergi okuma alışkanlıklarının oluştuğunu hatta sınıflarımızda dergilere bile abone olan öğrencilerimizin olduğunu süreli yayınlarımızı takip ettiğini bunun yanı sıra gazete okuma alışkanlıklarının ortaya çıktığını görüyoruz. Günlük bir gazete almasalar bile

ellerine geçirmiş oldukları önceden kalma bir gazeteyi bile dikkatle incelediklerini medya dersinin bu şekilde etkili olduğunu bu şekilde karşılaşılarak gördük.

Öğretmen görüşmelerinden yapılan alıntılardan anlaşılacağı üzere öğretmenler, medya dersinin etkili olduğu konusunda hem fikirdirler. Öğrenciler, bu dersi aldıktan sonra özellikle televizyona yaklaşımları değişmiş, kendi yaşlarına ve seviyelerine uygun programlara yönelmişlerdir. Televizyon dışındaki medya araçlarına daha fazla ilgi göstermeye başlamışlardır. Öğretmenler bu konuda eğitildikleri takdirde bu dersin veriminin artacağını ve öğrenci üzerinde daha etkili olacağına inanmaktadırlar.

Soru 6 : Medya okuryazarlığı dersinin ilköğretimde yer alan hangi dersle örtüştüğünü düşünmektесiniz, nedenleri ile açıklar mısınız?

T1: Kesinlikle Türkçe dersiyile örtüşüyor. Belki sosyal bilgiler dersiyile de örtüşüyordur. Konularını çok fazla bilmiyorum ama sosyal bilgiler dersinin de bu dersle bağlantılı olduğu bir ders diye düşünüyorum... Türkçe dersinde ayrı bir başlıktan oluşan iletişim teması var. Zaten Türkçe dersinde işlediğimiz metinler kültürümüze gelenek göreneklerimize uygun şeyler. Oralardan yola çıkarak medyaya televizyona, internete değiniyoruz. Birebir bağlantılı. Aslında ilk başta böyle bir dersi neden koymuşlar diye düşündüm. Zaten biz Türkçe dersinin içerisinde çoğunlukla bu konuya değiniyoruz. Ama tabii ki ayrı bir ders olması önemine dikkat çekmesi bakımından faydalı olur.

T2: . Özellikle sözel (Türkçe,Sosyal bilgiler) derslerle birebir örtüşüyor. Diğer derslerle de bence yandan örtüşüyor... Ben Türkçe öğretmeniyim. Dersimde iletişim, medya, televizyon, internet metinlerimize yayılmış durumda. Aylık olarak verilen metinde planda programda var. Biz bunları metinler içinde zaten veriyoruz çocuklara. Medya dersiyile de örtüşüyor. Sosyal bilgiler dersiyile de örtüştüğünü şöyle anlıyoruz. Çocuklar (aa) öğretmenim biz sosyal bilgiler dersinde de tam bu konuyu görmüştük diyorlar oradan anlıyoruz.

T3: *Medya dersi öncelikli olarak branşımız olan Türkçe dersi ile çok örtüştüğünü düşünüyorum. Çünkü Türkçe dersi biliyorsunuz önu açık bir ders. İçinde her türlü (matematikten, hayat bilgisine, dinden müziğe kadar) her konunun işlenebileceği bir ders olduğu için öncelikle Türkçe dersi ile ilişkilendirilebileceğini düşünüyorum. Onun dışında resim dersiyle, müzik dersiyle örtüştüğünü düşünüyorum. ...medyanın görsel olan kısmında müzik olmazsa olmazlardan olduğu için medya okuryazarlığı dersinin müzik dersiyle örtüştüğünü düşünüyorum. Resimde yine görsel öğelerle yüklü bir ders. Renkler, yazılar, şekiller... O anlamda iki dersle de ilgili olduğunu düşünüyorum.*

S1: *Tabi sosyal bilgiler dersiyle bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Özellikle de bizim sosyal bilgiler öğretim programıyla ilgili konular herhalde vardır. 7. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programının ilk konusu iletişim konusudur. Medya okuryazarlığıyla sosyal bilgiler öğretim programı birbirine paraleldir. Bunun yanı sıra sosyal bilgiler dersinin olmasını düşündüğüm bir yanı ise sosyal bilgiler güncel olaylardan meydana geldiği için özellikle bazı olayları güncel olarak işleyebiliyoruz. Bunu da medyadan takip etmeleri gerekiyor. Bu yüzden sosyal bilgiler dersiyle iç içe olması gerektiğinin düşüncesindeyim.*

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden yapılan alıntılardan anlaşılacağı üzere öğretmenler, medya okuryazarlığı dersini kendi branşlarıyla bağlantılı olduğunu düşünüyorlar. Bu durumun nedeninin de kendi branşların içeriğine hakim olmaları ve diğer branşlara uzak olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Öğretmenler genel olarak bu dersin Türkçe ve Sosyal bilgiler dersiyle örtüştüğünü düşünmektedir.

Öğretmenlerin öğrencilerinden aldığı dönüt bu dersin sosyal bilgiler dersiyle daha fazla örtüştüğünü düşündürmektedir. Programda yer alan “Medya okuryazarlığı dersi üniteleri sosyal bilgiler dersi üniteleriyle ilişkilendirilerek işlenmelidir.” ifadesi bu derse sosyal bilgiler öğretmenlerinin girmesi gerektiğini düşündürmektedir; çünkü

medya okuryazarlığı öğretim programı sosyal bilgiler öğretim programıyla örtüşecek şekilde hazırlanmıştır.

Farklı okullarda medya okuryazarlığı dersine farklı branş öğretmenlerinin girmesi ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmakta ve bu konuda okullarda belirsizlik yaşandığı düşünülmektedir.

Soru 7: Öğretmen yetiştirme programları kapsamında medya okuryazarlığı dersine ilişkin neler yapılmalıdır?

T1: *Eğer bu ders ilköğretim müfredatına tamamen yerleşecekse (iki yıldır bu derse giriyorum ben) öğretmen olacak kişilerin öncesinde bu işe hazırlıklı olmaları gerekiyor. Üniversitelerde bu derse yer verilmesi gerekiyor. ... öncesinde öğretmenliğe başlamadan önce bu dersle ilgili konuyla ilgili derin birikim sahibi olunursa çocuklara bu dersi vermek öğretmen adına çok daha kolay olur.*

T2: *Tabi. Aslında çok şey yapılabilir. Biz de keşke daha önceden bilgi sahibi olsaydık. Bu derse girmeden önce dediğiniz gibi bir yetiştirme kursu alsaydık veya öğrencilik yıllarımızda bununla ilgili bize de bir şeyler aktarılsaydı daha faydalı olurdu diye düşünüyorum. Kesinlikle üniversitelerde bu konuda sempozyum düzenlenebilir. Medyayla ilgili etkin insanlar davet edilip onların konuşmaları dinlenebilir diye düşünüyorum.*

T3: *Öğretmen yetiştiren yüksek okullarımızda bu konuyla ilgili ayrı bir ders konulabilir. Şu andaki durumu bilmiyorum. Eğer verilmiyorsa bu konuya ders olarak ciddi anlamda zaman ayrılmalı. Çünkü gelecekte bu ülkemizi birtakım zor durumlara sokabilir. Bütün dünya medyanın olumsuz yönleriyle baş etmenin yollarını arıyorlar. O yüzden şimdiden peşin peşin önlem alınırsa, öğretmen yetiştiren okullarımızda bu konuyla ilgili dersler konulursa çok güzel olur. Mezunlara bizim durumumuzda olan okulu bitirmiş öğretmenlere hizmet içi eğitimin mutlaka verilmesi lazım.*

S1: Ben 1998-2002 yılları arasında sosyal bilgiler öğretmenliği okudum. Bu dönemde bize medyayla ilgili herhangi bir ders etkinlik veya program uygulanmadı. Uygulanmalı mıydı? Bence uygulanmalıydı. Bizde bu konuda daha kapsamlı daha donanımlı hale gelebilirdik. Üniversitelerde bununla ilgili neler yapılabilir? Bu konuda ders konulabilir. Bunun yanı sıra her öğrenciye üniversitelerde medyayla ilgili medya yayınlarıyla ilgili aktif bir programa katılabilir. En büyük eksiklikler nelerdir. İşte okul gazetesi etkinlikleri olabilir. Dergi etkinlikleri olabilir. Üniversiteler de radyolar var. Üniversite radyolarında etkinliklere katılabilir. Üniversite de öğrencilerimizin ders olarak olmasa da bu etkinliklere mutlaka katılması gerektiğini düşünüyorum.

Yapılan görüşmelerden anlaşılacağı üzere medya okuryazarlığı dersine giren öğretmenler bu derse girmeden önce bu alanda eğitim almaları gerektiğini düşünmektedir. Bunun dışında üniversite düzeyinde öğrencilere medya eğitimi verilmesi gerektiğini, bu konuda sempozyumlar düzenlenebileceğini ve üniversitelerde öğrencilerin çeşitli medya organlarında çalışmalarının faydalı olacağını düşünmektedirler.

Soru 8: Yapılandırıcı öğrenme ile medya okuryazarlığı arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz, nedenleri ile açıklayınız.

T1: Derste işlenen herhangi bir temada geçen konuyla ilgili soru sorularak öğrencinin kendi hayatından örnek vermesini sağlıyorum. Bu şekilde çocuk farkında olmadan bilgiye ulaşıyor zaten.

T2: Medya okuryazarlığı dersin de biz çocuklara bir hafta önceden konularımızı verdiğimiz için (mesela hangi iletişim araçlarını kullanmalıyım) bu konuda bilgi sahibi oluyor. Bir hafta boyunca çalışmalar yapıyor. Çocuk o gün araştırdığı konu ne ise (Mesela medya bizi değiştirebilir mi, Medya hangi katkıları sağlıyor, medyada etik) sınıfta sunuyor. Haydi gazete hazırlayalım dedik, gazete hazırladık. Haydi dergi hazırlayalım dedik, dergi hazırladık. Ben ne yapıyorum çocuklara? Daha önce hazırlanmış dergilerden sunum yapıyorum. Diyorum ki bakın bunu bir öğrenci

hazırlamış, böyle bir çalışma yapmış. İsterseniz sizde bu bilgilerden yararlanıp kendinizde yeni şeyler ekleyerek orijinal bir şey üretebilirsiniz. Okulumuzda şu ana kadar çok güzel iki üç tane dergi ortaya çıktı. ... Medya okuryazarlığı dersi bir avantaj. 40dk. boyunca çocuklarla bir şeyler paylaşıyoruz. Mesela grup çalışması yapıyorlar. Yapılandırmacı eğitimde o da var. Öğrencilerin bir araya gelip bir ürün ortaya çıkarması. Bunu da yaptılar.

T3: *...konu genel hatlarıyla masaya yatırıldığında derste artık o seviyeye ulaştıklarında kendileri araştırmaya, öğrenmeye bir şeyleri getirmeye başladılar. Evet, düşünüyorum yapılandırıcı öğrenmeyle medya okuryazarlığı dersi arasında bir ilişki var. Sezdirilmeden bu ilişkinin olduğu veya adı konmadan bu ilişkinin olduğu, süreç içerisinde ortaya çıkıyor.*

S1: *Medya okuryazarlığı dersi de öğrencilerin güncel olduğu için ve gününbirlik takip etme imkanlarının çok fazla olduğu bir ders olduğu için yapılandırmacı öğretim metoduyla bu dersin bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Öğrencilerin kendilerini çok rahat ifade edecekleri konular mevcut. Görüşlerini çok rahat ifade edebiliyorlar. Günlük hayattan örnekler verebiliyorlar. Bu da dersin işlenmesinde ve akıcılığında çok büyük katkılara sebep olmaktadır. Özellikle öğrencilerin demokratik ortamda duygu ve düşüncelerini çok rahat ifade etmelerine sebep oluyor.*

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden yola çıkılarak öğretmenlerin, yapılandırmacı öğretim metodu hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları düşünülmektedir. Bu soruya cevap verirken medya okuryazarlığı öğretmen el kitabından faydalanarak dersi işleme süreci hakkında öğretmenlerin bilgi aktardıkları görülmektedir. 21. yüzyıl eğitim sisteminin temeli olan yapılandırmacı öğretim metoduna hakim olamamaları ve kulaktan dolma bilgilerle bu yöntemi uygulamaya çalışmaları ciddi bir sorun olarak görülmektedir. Öğretmenlerin bu konuda kısa süre içerisinde gerekli bilgiyle donatılması gerektiği düşünülmektedir.

Soru9: Medya okuryazarlığı dersi kapsamında hangi kitle iletişim araçlarının yer alması gerektiğini düşünüyorsunuz, gerekçeleri ile açıklayınız.

T1: ...kitapta bütün kitle iletişim araçları olmalı. Bazıları çok kullanılmasa da (radyo gibi) hepsine mutlaka değinilmesi gerekiyor. Çocuk onu görmeli. Çok kullanılmasa da radyonun da bir kitle iletişim aracı olduğunu bilmeli. Radyo da çok değişik programlar yer alıyor. Çocuk bunların ne olduğunu bilmezse bunların etkisi altında kalabilir...

T2:Televizyon, gazete, dergi, internet zaten bunlara kitabımız yer vermiş. Bence kitle iletişim araçlarıyla ilgili konular çok güzel dağıtılmış. Senenin sonu geldiğinde biz konuları tamamlamış oluyoruz. Bence bu derste bütün kitle iletişim araçlarından bahsedilmeli.

T3:Televizyon, bilgisayar, gazete, dergi kısaca bütün kitle iletişim araçları medya okuryazarlığı dersinde yer almalı. ...internetin yani yazılı basının bu dersi zenginleştirmek anlamında mutlaka yer alması gerektiğini düşünüyorum. İnternet radyonun, derginin, gazetenin yerini almaya onları sahiplenmeye başladı. Bu nedenle radyo, dergi, gazete gibi kitle iletişim araçları bu dersin kapsamında yer almalı.

S1: : Medya okuryazarlığı dersi içerisinde biz televizyon, internet, gazete, dergi, radyo bunların hepsini konu olarak işliyoruz. Bunların hepsinin yer alması gerektiğini düşünüyorum. Gerekçe olarak da bunların hepsine bizler rahatça ulaşabiliyoruz. Özellikle televizyon, internet günümüzün en yaygın kitle iletişim araçlarıdır...

Öğretmenlerle yapılan görüşme alıntılarında anlaşılacağı üzere öğretmenler, medya okuryazarlığı dersi kapsamında bütün kitle iletişim araçlarının yer alması gerektiğini düşünmektedir. Bunun gerekçeleri arasında internetin diğer kitle iletişim araçlarının yerini alması, birkaç kitle iletişim aracının işlenmesinin çocuklarda bıkkınlık yaratacak olması, günlük hayatımızda bütün kitle iletişim araçlarını kullanmamız gösterilmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, istatistiksel işlemler sonucu araştırmadan elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

5.1.1. Öğrencilere Uygulanan Medya Okuryazarlığı Düzey ve Tutum Ölçeklerinin İstatistiksel İşlemlerle Değerlendirilmesiyle Ortaya Çıkan Sonuçlar

1. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutum düzeyi ile medya okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki incelendiği zaman pozitif, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutum düzeyi arttıkça medya okuryazarlık düzeylerinde de artış olacağı ya da tam tersi şeklinde olacağı anlamına gelebilmektedir.
2. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıflar ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında manidar fark olmadığı ortaya çıkmıştır.
3. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin babalarının öğrenim düzeyi ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında manidar fark olmadığı görülmüştür.
4. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin annelerinin öğrenim düzeyi ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında manidar fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin bir günde izledikleri televizyon süreleri ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında manidar fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

6. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin günlük gazete okuma durumları ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında manidar fark olduğu görülmüştür. Gazeteyi takip eden öğrenciler

7. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin radyo dinleme sıklıkları ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında manidar fark olduğu görülmüştür. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları günde birkaç saat dinleyen ile hiç dinlemeyen arasında günde birkaç saat dinleyen lehine fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.2. Öğretmenlerle Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Yapılan Görüşmelerden Ortaya Çıkan Sonuçlar

1. Öğretmenlerle yapılan görüşme sonucunda, öğretmenlerin medya okuryazarlığı öğretim programına yönelik yeteri kadar bilgiye sahip olmadıkları ve ezberci anlayışa yakın bir sistemle medya okuryazarlığı dersini işledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

2. Öğretmenler, medya okuryazarlığı dersinin içerik olarak yeterli olduğunu buna karşılık etkinliklerin yetersiz olduğunu düşünmektedir.

3. Öğretmenler, dersi işlerken birinci kaynak olarak “Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı” nı kullandıkları ve dersin işleniş sürecinde tartışma yönteminin ağırlıklı olarak kullanıldığını belirtmektedir. Yapılan görüşme sonucunda, öğretmenlerin medya okuryazarlığı dersine yönelik hizmet içi eğitim almamalarının öğrencileri bilgilendirirken zorluk yaşamalarına neden olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

4. Öğretmenler, bu dersin öğrencilerin medyaya bakış açılarını olumlu etkilediğini düşünmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenler, öğrencilerin bu dersi aldıktan sonra medyaya karşı bakış açılarında olumlu bir gelişme yaşandığını ifade etmektedir.
5. Öğretmenler, medya dersinin etkili olduğu konusunda hem fikirdirler. Öğrencilerin, bu dersi aldıktan sonra özellikle televizyona yaklaşımlarında değişme olduğunu, kendi yaşlarına ve seviyelerine uygun programlara yöneldiklerini belirtmektedirler.
6. Öğretmenler, medya okuryazarlığı dersini kendi branşlarıyla bağlantılı olduğunu, yani bu dersin, Türkçe öğretmenleri Türkçe dersiyle sosyal bilgiler öğretmeni sosyal bilgiler dersiyle örtüştüğünü düşünmektedir.
7. Öğretmenler, bu derse girmeden önce bu alanda eğitim almaları gerektiğini, üniversite düzeyinde öğretmen adaylarına medya eğitimi verilmesi gerektiğini, bu konuda sempozyumlar düzenlenebileceğini ve üniversitelerde öğrencilerin çeşitli medya organlarında çalışmalarının faydalı olacağını düşünmektedirler.
8. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden yola çıkılarak öğretmenlerin yapılandırmacı öğretim metodu hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ortaya çıkmaktadır.
9. Öğretmenler, medya okuryazarlığı dersi kapsamında bütün kitle iletişim araçlarının olması gerektiğini düşünmektedirler.

5.2. Öneriler

Bu araştırmadan çıkan sonuçlar çerçevesinde medya okuryazarlığı dersinin işlenişine yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

1. Öğrencilerin medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutum düzeyi arttıkça medya okuryazarlığı düzeyi de artmaktadır. Öğrenci medya okuryazarlığı dersini nasıl algılıyorsa ve bu dersten ne kadar etkileniyorsa o yönde tutum geliştirmektedir. Bu durum göz önünde bulundurularak medya okuryazarlığı öğretim programı

hazırlanmalı, öğrencinin ilgisini çekebilecek seviyesine uygun etkinliklere yer verilmelidir. Böylece, ders amacına ulaşmış ve öğrencinin medya okuryazarlığı düzeyi artmış olur.

2. Öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıflar ile medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları arasında ve medya okuryazarlığı düzeyleri arasında fark olmaması sebebiyle bu ders ilköğretimin ikinci kademesinde istenildiği zaman (6,7,8. sınıflarda) okutulabilir.

3. Öğrencilerin gazete okumaları medya okuryazarlığı düzeylerini ve tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Bu sebeple öğrenciler medya okuryazarlığı dersinde, gazeteleri takip etmeleri yönünde yönlendirilmelidirler.

4. Öğrencilerin radyo dinlemeleri medya okuryazarlığı düzeylerini ve tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Bu sebeple öğrenciler medya okuryazarlığı dersinde radyo dinlemeleri yönünde yönlendirilmelidir.

5. Öğretmenler medya okuryazarlığı dersine yönelik hizmet içi eğitime tabi tutulmalıdırlar. Bu şekilde medya okuryazarlığı dersinin işlenişine ve medya okuryazarlığı dersi öğretim programına yönelik bilgi eksiklikleri ortadan kaldırılmalıdır. Ayrıca üniversitelerde öğretmen adaylarına medya okuryazarlığı eğitimi verilmelidir.

6. Medya okuryazarlığı dersine farklı okullarda farklı branş öğretmenleri girmektedir. Bu konuda gerekli önlemler alınarak yaşanan kargaşa ortadan kaldırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- ADAK, Nurşen (2004), “Bir Sosyalizasyon Aracı olarak Televizyon”, *Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Dergisi*, Antalya, s.30: 27-38.
- AKSAÇLIOĞLU, Ayşe Gül, YILMAZ, Bülent (2007), “Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerindeki Etkisi”, *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, s.21: 3-28.
- AKTAŞ ARNAS, Yaşare (2005), “3-18 Yaş Grubu Çocukların İnteraktif İletişim Araçlarını Kullanmalarının Değerlendirilmesi”, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, s.4: 59-66.
- ALAGÖZLÜ, Çağrı (2012), “Türkiye’de ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Medya Okuryazarlığı”, *Doktora Tezi*, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Ankara.
- ALTUN, Adnan (2008), “Medya Okuryazarlığı”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, s.103: 27-35
- ALTUN, Adnan (2009a), “21.Yüzyıl Vatandaşlığı için Gerekli Bir Beceri Olarak Medya Okuryazarlığı: UNESCO, AB ve Türkiye Örnekleri” , *I.Uluslararası Avrupa Birliği Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu*, c.1: 19-27, Uşak.
- ALTUN, Adnan (2009b), “Eğitim Bilim Açısından Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Programına Eleştirel Yaklaşım”, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, c.10: 97-109.
- ALTUN, Adnan (2010), “Kanada’daki Medya Okuryazarlığı Eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, c.10: 41-57.
- ALVER, Füsün (2011), “Medya Yetkinliğinin Kuramsal Temelleri”, *Kocaeli Üniversitesi Araştırma Dergisi*, s.7: 9-26.

- APAK, Özlem (2008), “Türkiye, Finlandiya ve İrlanda İlköğretim Programlarının Medya Okuryazarlığı Eğitimi Açısından İncelenmesi”, *Doktora Tezi*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ARAL, Neriman, AKTAŞ, Yaşare (1997), “Çocukların Televizyon ve Diğer Etkinliklere Ayırdıkları Zamanın İncelenmesi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, c.13: 99-105.
- ATA, Emine, E., AKPINAR, Şenay, KELLEÇİ, Meral (2011), “Üniversite Öğrencilerinin Problemlerini İnternet Kullanımı ile Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişki”, *TAF Preventive Medicine Bulletin*, c.10(4): 473-480.
- AYTAÇ, Önder, BİLİR, İhsan (1999), “Teleşnikof: Medyanın Gücü mü, Güçlerin Medyası mı?”, *Polis Bilimleri Dergisi*, c.1(3): 27-48.
- BEZİRGAN ARAR, Yurdagül (2006), “Televizyon ve Gazete Haberlerinde “1 Mayıs” Temsilleri: Bir Medya Okuryazarlığı Çalışması”, *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 132-141, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.
- BİNARK, Mutlu, GENÇEL BEK, Mine (2007), *Eleştirel Medya Okuryazarlığı*, İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- BİLSİN, Ayşegül (2007), “Kültür Endüstrisi Olgusunun Özel Bir Görünümü Olarak Günümüz Türk Toplumunda Eğlencenin İdeolojik Temellendirilmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- BÜLBÜL, A.Rıdvan (2000), *İletişim ve Etik*, Konya: Damla Ofset.
- BÜTÜN, Eda (2010), “Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Öğretmen, Öğrenci, Veli Görüşleri Samsun İli Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2002), *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: PegemA Yayınları.

- CANBEK, Gürol, SAĞIROĞLU, Şeref (2007), “Çocukların ve Gençlerin Bilgisayar ve İnternet Güvenliği”, *Politeknik Dergisi*, c.10: 33-39.
- CESUR, Sevim, PEKER, Oya (2007), “Televizyon ve Çocuk: Çocukların TV programlarına İlişkin Tercihleri”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, c.6: 106-125.
- TARI CÖMERT, İtir, KAYIRAN, Sinan, M. (2010), “Çocuklar ve Ergenlerde İnternet Kullanımı”, *Çocuk Dergisi*, s.10(4): 166-170.
- DEMİR, Vedat (2006), *Medya Etiği*, İstanbul: Beta Yayınları.
- DERYAKULU, Deniz (1992), “Eğitim İletişimi Kavramı”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, c.25(2): 787-794.
- EFE ÖZAD, Bahire (2006), “ Medya Okuryazarlığı ve Yetişkinlerin Öğrenmesi”, *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 55-61, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.
- ELMA, Cevat, KESTEN, Alper, DİCLE, Abdullah, N., MERCAN, Elif, ÇINKIR, Şakir, PALAVAN, Özcan (2009), “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Medya ve Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutumları”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s.27: 93-113.
- ERSÖZ, Selva, MERAL, Pınar, S. (2006), “İnternet Okuryazarlığı ve Dijital Uçurum”, *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 149-159, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.
- ERTÜRK, Yıldız, D., AKKOR GÜL, Ayşen (2006), *Çocuğunuzu televizyona Teslim Etmeyin (1. Baskı)*, Ankara: Nobel Yayınları.
- GÜNDOĞDU, Dinçer (2006), “İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanım Düzeyleri ve Amaçları”, *Yüksek Lisans Tezi*, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- HEPKON, Zeliha, ŞAKI AYDIN, Oya (2006), “Medya Okuryazarlığına Politik Bir Bakış: Medya Okuryazarlığı Hareketi”, *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 45-54, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.

- HOBBS, Renee (2004), “Medya Okuryazarlığı Hareketinde Yedi Büyük Tartışma”, (Çev. Melike Türkan Bağlı), *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, c.37: 122-140.
- İNAN, Taşkın, BAYINDIR, Nida (2009), “Medya Okuryazarlığı Dersinin Gerekliliğine Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Görüşleri”, *The First International Congress of Educational Research*, Onsekiz Mart Üniversitesi.
- İNCEOĞLU, Yasemin (2006), “Medyayı Doğru Okumak”, *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 4-7, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.
- JEONG, Jinchul (2004), "Analysis of the Factors and the Roles of Hrd in Organizational Learning Styles as Identified by Key Informants at Selected Corporations in The Republic Of Korea; Major Subject: Educational Human Resource Development ", *Doktora tezi*, Texas A&M University, Amerika.
- KABASAKAL, Kemal (2007), “Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinde Boyun Eğici Davranışlar ve Şiddetle ilişkisi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- KARAMAN, M. Kemal (2010), “Öğretmen Adaylarının TV ve İnternet Teknolojilerini Kullanma Amaç ve Beklentilerinin Medya Okuryazarlığı Bağlamında Değerlendirilmesi” , *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s.3(2): 51-62.
- KARAMAN, M. Kemal, KARATAŞ, Adem (2008), “Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlıkları”, *İlköğretim Online*, s.8(3), 2009.
- KARASAR, Niyazi (1999), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- KARTAL, Osman Yılmaz (2007), “Ortaöğretim 10.Sınıf Öğrencilerinin Televizyon Dizilerindeki Mesajları Algılamalarında Medya Okuryazarlığının Etkisi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

- KINCAL, Remzi, Y., YILMAZ KARTAL, Osman (2009), “Medya Okuryazarlığı Eğitimi”, *Milli Eğitim Dergisi*, s.181: 318-333.
- KOCADAŞ, Bekir (2005), “Medya ve Kültür”, *Bilig Dergisi*, s.34: 1-13.
- KORKMAZ, Murat (2010), “İnternet Kullanımı Konusunda Uygulanan Akran Eğitiminin Ergenler Üzerindeki Etkisi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- KURT, Adile, A., KÜRÜM, Dilruba (2010), “Medya Okuryazarlığı ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişki”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s.2: 20-34.
- KUTOĞLU, Ülfet (2006), “Medya Okuryazarlığı ve Çocuk Eğitimi”, *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 62-71, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.
- MUTLU, Erol (2004), *İletişim Sözlüğü (4. Baskı)*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- NACAROĞLU, Derya (2006), “Etkin Bir Medya Okuryazarlığı için Yerel Olanak ya da Olanaksızlıklar”, *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 81-87, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.
- ODABAŞI, Ferhan, KABAKÇI, Işıl, ÇOKLAR, Ahmet, N. (2007), *İnternet, Çocuk ve Aile, (2. Baskı)*, Ankara: Nobel Yayınları.
- ÖNCEL TAŞKIRAN, Nurdan (2007), *Medya Okuryazarlığına Giriş, 2. Baskı*, Ankara: Beta Yayınları.
- ÖZKAN, Recep (2004), “Televizyonun Eğitimdeki Yeri ve Televizyon Dizilerinde Verilmek İstenen Mesaj”, *Milli Eğitim Dergisi*, s.162.
- ÖZONUR ÇÖLOĞLU, Defne, ÖZALPMAN, Deniz (2009), “Türkiye’de Medya Okuryazarlığı Projesi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Marmara İletişim Dergisi*, s.15: 195-212.
- PEKAN, Cem (2006), “Avrupa Birliği’nde Medya Okuryazarlığı”, *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 81-87, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.

- POSTMAN, Neil (2010), *Televizyon Öldüren eğlence Gösteri Çağında Kamusal Söylem* (Çev. Osman AKINHAY), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- RTÜK, (2006), *Televizyon Programlarındaki Şiddet İçeriğinin, Müstehcenliğin ve Mahremiyet İhlallerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı Üzerindeki Olumsuz Etkileri*, Ankara: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Yayını.
- RTÜK, MEB, 2007a, *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara.
- RTÜK, 2007b, *Öğretmen El Kitabı*, Ankara.
- SADRIU, Selma (2009), “Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Alan İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Ders Sonu Çıktılarına Yönelik Bir ‘Pilot Araştırma’”, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- SALMAN GÜNALP, Özlem, (2006), “Etkin Bir Medya Okur-yazarlığı için Yerel Olanak ya da Olanaksızlıklar”, *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 72-80, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.
- ŞAHİN, Çavuş, TÜZEL, Sait (2011), “Medya Dünyasının Gerçek Dünyayı Yansıtma Düzeyinin Öğretmen Adaylarının Görüşleri Doğrultusunda Belirlenmesi” *Eğitim ve Bilim Dergisi*, c.36: 127-140.
- ŞEYLAN, Seher, (2008), “Medya Okuryazarlığı Ders Uygulamalarında Dünya Üzerinde Görülen Aksaklıklar”, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TEZBAŞARAN, A. Ata (1997), *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*, 2. Baskı, Ankara: Türk Psikologları Derneği.
- TOKER ERDOĞAN, Müge, (2010), “Toplumsal Eşitliğin Sağlanmasında Medya Okuryazarlığının Rolü”, *Doktora Tezi*, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- TOPUZ, Hıfzı (2006), “Medya Eğitimi: Medya Çözümlemesi”, *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 1-3, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.

- TRESKE, Gülден (2006), “Medya Okuryazarlığı: Neden Gerekli”, *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 8-15, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.
- TOTAL CHEVİRON, Nilgün (2006), “Medya Okuryazarlığı: Erişim Sorunu Seyirselleşme, Sansasyonelleşme”, *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 116-126, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.
- TÜRK DİL KURUMU (TDK), (2005), *Türkçe Sözlük, 10. Baskı*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TÜRKOĞLU, Nurçay (2006), “Okuryazarlıktan Medya Okuryazarlığına: Şifrelerin Ortaklığını Aramak”, *I. Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı Bildiri Kitabı*, c.1: 166-170, İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını.
- UYSAL, Meral (2006), “Medya ve Şiddet”, *Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu 20-21 Mayıs 2006*, Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- YILDIRIM ANKARALIGİL, Side (2009) “İlköğretim 6. Ve 7. Sınıf Öğrencilerinde Medya Okuryazarlığı ve Eleştirel Düşünme Üzerine Bir Araştırma”, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- YUMLU, Konca (1994), *Kitle İletişim Kuram ve Araştırmaları*, İzmir.
- URL1: iletisimbilimleri.blogspot.com, Erişim Tarihi: 07/05/2012.
- URL2: <http://www.medyakuryazarligi.org.tr/neden.html>, Erişim Tarihi: 03/06/2012.
- URL3: <http://arsiv.zaman.com.tr>, Erişim Tarihi: 16/04/2012
- URL4: <http://www.medyakuryazarligi.org.tr/neden.html>, Erişim Tarihi: 30/04/2012
- URL5: <http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0internet>, Erişim Tarihi: 03/06/2012
- URL6: <http://www.bilgideposu.org/genel/turkiyede-1998-2011-yillari-arasi-internet-kullanim-oranlari/>, Erişim Tarihi: 03/06/2012

URL7:<http://www.medyakuryazarligi.org.tr/arastirma>,Erişim Tarihi: 10/06/2012

URL8: www.medyakuryazarligi.org/tarihce, Erişim Tarihi: 03/06/2012.

URL9: www.rtuk.org.tr, Erişim Tarihi: 03/06/2012.

URL10: www.medyakuryazarligi.org, Erişim Tarihi:03/06/2012.

URL11: www.medyakuryazarligi.org.tr/isaretler, Erişim Tarihi:03/06/2012.

URL12: www.marmara.edu.tr, Erişim Tarihi:03/06/2012.

URL13: <http://www.rtukocuk.org.tr/>, Erişim Tarihi:03/06/2012.

EKLER

Ek-1: Ölçeği Kullanmaya Yönelik Resmi İzin Yazıları

 T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

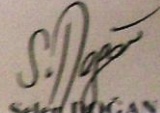
SAYI :B.30.2.NGÜ.0.43.00-302.08.01-137
KONU :Araştırma İzni

08/05/2012

Sayın Emine SUR
Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

Niğde Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 04.05.2012 tarih ve 838 sayılı yazısı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Selim DOĞAN
Müdür

EK: İlgili Yazı ve Ekleri (7 Sayfa)

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Tel:0388 225 27 33 Fax:0388 225 27 30
web: <http://www.nigde.edu.tr/ebis> e-mail: ebis@nigde.edu.tr

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı :B.30.2.NĞÜ.0.72.00.00/302-08-01/838
Konu :Araştırma İzni Emine SUR

04/05/2012

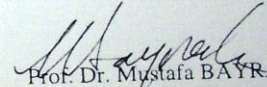
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: a)03.04.2012 tarih ve B.30.2.NĞÜ.0.42.00-302.08.01/91 sayılı yazımız.
b)Konya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 30.04.2012 tarih ve B.08.4.MEM.0.42
20.02-605.99/14268 sayılı yazısı.

Enstitünüz Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı tezli yüksek lisans programı 101823002 numaralı öğrencisi Emine SUR' un tez çalışmasının uygun görüldüğüne dair Konya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün ilgi b)' de kayıtlı yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve ilgede kayıtlı yazı gereğince yüksek lisans öğrencisi Emine SUR' un araştırma sonuçlarını CD ortamında İl Millî Eğitim Müdürlüğüne teslim etmesi hususunda;

Gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Mustafa BAYRAK
Rektör V.

EKLER:
1-İlgi yazı ve ekleri (6 sayfa)

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.42.20.02-605.99/14268
Konu : Araştırma izni

30 NİS 2012

NİĞDE ÜNİVERSİTESİNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 09/04/2012 tarihli ve B.30.2.NĞÜ.0.72.00.00-302.08.01/676 sayılı yazı

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Emine SUR'un "İlköğretim 2. Kademe Öğretmen ve Öğrencilerin Medya Okur Yazarlığına İlişkin Görüşlerin İncelenmesi" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen ve onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen araştırmanın, İlimiz Ereğli ilçesi ekli listede belirtilen okullardaki öğrenci ve öğretmenlere uygulanmasında sakınca görülmemektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen nüshalar kullanılacak olup sonucun CD ortamında iki nüsha olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir. Bilgilerinizi ve adı geçene tebliğini arz ederim.

Serafettin TURAN
İl Millî Eğitim Müdürü

EKLER:

- 1- Öğrenci Anket Formu (5 Sayfa)
- 2- Öğretmen Görüşme Formu (1 Sayfa)
- 2- Okul Listesi (1 Sayfa)

Ek-2: Kişisel Bilgi Formu

Değerli Öğrenciler;

Yapacağım çalışma ile ilgili yardımlarınıza ihtiyaç duymaktayım. Ekte size sunulmuş olan iki formda toplam 47 maddeden oluşan medya okuryazarlığı ile ilgili görüş ifadeleri sunulmuştur. Bunların herhangi bir doğru ya da yanlış değeri bulunmamaktadır, burada amaç sizin görüşlerinizi almaktır. Bu çalışma sonucu elde edilecek olan veriler bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Bu ifadelerden size uygun olanın karşısında bulunan kutucuklarda yer alan seçeneklerden yalnızca bir tanesini işaretleyiniz.

Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Emine SUR
Niğde Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi

Kişisel Bilgi Formu

1. Bulduğunuz Sınıf Düzeyi:
() 6. Sınıf () 7. Sınıf () 8. Sınıf
2. Babanızın Eğitim Düzeyi
() Okur-yazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite
3. Annenizin Eğitim Düzeyi
() Okur-yazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite
4. Günde kaç saat televizyon izliyorsunuz
() 1 () 2 () 3 () 4 () 5 ve daha fazla
5. Günlük Gazete ya da Dergi Okur musunuz?
() Evet () Hayır
6. Evinizde internet var mı?
() Evet () Hayır
7. Bir günde internette kaç saat geçirirsiniz?
() 1 () 2 () 3 () 4 () 5 ve daha fazla
8. Radyoyu ne sıklıkta dinlersiniz?
() Günde birkaç saat () Haftada bir defa
() Ayda bir defa () Dinlemem

Ek-3:Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutum Ölçeği

MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİNE İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1.	Medya araçlarının kültürel değerlerin bozulmasına neden olduğunu düşünüyorum.					
2.	Medyanın haber ve bilgi verme işlevini yerine getirmekten uzak olduğunu düşünüyorum.					
3.	Medyanın kültürel ve toplumsal değerlerin korunmasında titiz davranmadığını düşünüyorum.					
4.	Medyanın tarafsız olduğuna inanmıyorum.					
5.	Medya kuruluşlarında yayınlanan haberlerin abartılı olarak sunulduğunu düşünüyorum.					
6.	Türkiye'deki medyanın eğlendirme-eğlence işlevini daha çok öne çıkardığını düşünüyorum.					
7.	Bu derste kullanılan araç-gereci yeterli buluyorum.					
8.	Medya ile ilgili sınıf içi tartışmaları yeterli buluyorum.					
9.	Medyaya ilişkin sınıf içinde yapılan etkinlikleri yeterli buluyorum.					
10.	Bu derste kullanılan öğretim yöntemlerini yeterli buluyorum.					
11.	Öğretmenimizin derste işleme biçimini beğeniyorum.					
12.	Bu derste çok sıkıcı buluyorum.					
13.	Bu dersin zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum.					
14.	Bu dersin en ilgi çekici özelliğinin, çok farklı etkinliklerle işlenmesi olduğunu düşünüyorum.					
15.	Bu dersin her kademede verilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
16.	Bu derste almayan arkadaşlarıma, bu derste seçmelerini tavsiye ediyorum.					
17.	Bu dersin zevkli ve eğlenceli olduğunu düşünüyorum.					
18.	Anne-babaların da medya-okuryazarlığı konusunda eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
19.	Bu dersin gerekli olduğunu düşünüyorum.					
20.	Bu dersin yararlı olduğunu düşünüyorum.					
21.	Bu derste aldığım bilgi, ailemin televizyon izleme alışkanlığında değişme olduğunu gözlemliyorum.					
22.	Bu dersten edindiğim bilgileri, bu derste almayan arkadaşlarımla da paylaşıyorum.					
23.	Medya okuryazarlığı dersinde öğrendiklerimi aileme de paylaşıyorum.					
24.	Bu derste aldıktan sonra, TV izleme alışkanlığımın değiştiğini düşünüyorum.					
25.	Medya okuryazarlığı dersinin olaylara bakışımı değiştirdiğini düşünüyorum.					
26.	Bu dersten edindiğim bilgilerin tüketim alışkanlığımda daha seçici davranmama yol açtığını düşünüyorum.					
27.	Bu derste aldıktan beri, gözlem yetencüğümde daha da geliştiğini fark ediyorum.					
28.	Bu derste aldıktan beri, TV'deki programların seçiminde daha seçici davranıyorum.					
29.	Bu derste aldıktan beri, medya araçlarını (TV, radyo, gazete, internet) değişik bir gözle inceliyorum.					
30.	Bu derste aldıktan beri, medyada verilen mesajları daha eleştirel bir gözle inceliyorum.					
31.	Bu dersten edindiğim bilgiler sayesinde daha iyi bir medya okuryazarı olduğumu düşünüyorum.					

Ek-4: Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutum Ölçeği

MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİNE İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ		Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Medya araçlarının kültürel değerlerin bozulmasına neden olduğunu düşünüyorum.					
2.	Medyanın haber ve bilgi verme işlevini yerine getirmekten uzak olduğunu düşünüyorum.					
3.	Medyanın kültürel ve toplumsal değerlerin korunmasında titiz davranmadığını düşünüyorum.					
4.	Medyanın tarafsız olduğuna inanmıyorum.					
5.	Medya kuruluşlarında yayınlanan haberlerin abartılı olarak sunulduğunu düşünüyorum.					
6.	Türkiye'deki medyanın eğlendirme-eğlence işlevini daha çok öne çıkardığını düşünüyorum.					
7.	Bu derste kullanılan araç-gereci yeterli buluyorum.					
8.	Medya ile ilgili sınıf içi tartışmaları yeterli buluyorum.					
9.	Medyaya ilişkin sınıf içinde yapılan etkinlikleri yeterli buluyorum.					
10.	Bu derste kullanılan öğretim yöntemlerini yeterli buluyorum.					
11.	Öğretmenimizin derste işleme biçimini beğeniyorum.					
12.	Bu derste çok sıkıcı buluyorum.					
13.	Bu dersin zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum.					
14.	Bu dersin en ilgi çekici özelliğinin, çok farklı etkinliklerle işlenmesi olduğunu düşünüyorum.					
15.	Bu dersin her kademe de verilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
16.	Bu derste almaya arkadaşlarıma, bu derste seçmelerini tavsiye ediyorum.					
17.	Bu dersin zevkli ve eğlenceli olduğunu düşünüyorum.					
18.	Anne-babaların da medya-okuryazarlığı konusunda eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
19.	Bu dersin gerekli olduğunu düşünüyorum.					
20.	Bu dersin yararlı olduğunu düşünüyorum.					
21.	Bu derste aldığım bilgi, ailemin televizyon izleme alışkanlığında değişime olduğunu gözlemliyorum.					
22.	Bu dersten edindiğim bilgileri, bu derste almaya arkadaşlarıma da paylaşıyorum.					
23.	Medya okuryazarlığı dersinde öğrendiklerimi aileme de paylaşıyorum.					
24.	Bu derste aldıktan sonra, TV izleme alışkanlığımın değiştiğini düşünüyorum.					
25.	Medya okuryazarlığı dersinin olaylara bakışımı değiştirdiğini düşünüyorum.					
26.	Bu dersten edindiğim bilgilerin tüketim alışkanlığında daha seçici davranmama yol açtığını düşünüyorum.					
27.	Bu derste aldıktan beri, gözlem yetencğim daha da geliştiğini fark ediyorum.					
28.	Bu derste aldıktan beri, TV'deki programların seçiminde daha seçici davranıyorum.					
29.	Bu derste aldıktan beri, medya araçlarını (TV, radyo, gazete, internet) değişik bir gözle inceliyorum.					
30.	Bu derste aldıktan beri, medyada verilen mesajları daha eleştirel bir gözle inceliyorum.					
31.	Bu dersten edindiğim bilgiler sayesinde daha iyi bir medya okuryazarı olduğumu düşünüyorum.					

Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği		Hicbir Zaman	Nadiren	Ara Sıra	Sıklıkla	Her Zaman
1.	Kitle iletişim araçlarında yer alan mesajların doğruluğuna ve yanlışlığına kendim karar verebilirim.					
2.	Kitle iletişim araçları tarafından üretilen tüketim kültürü, şiddet vb. değerlerin farkına varırım.					
3.	Mesajların hangi amaçlarla (sosyal sorumluluk, tüketim, bilgi verme, eğlendirme vb.) oluşturduğunu fark ederim.					
4.	Kitle iletişim araçlarındaki yayınların olumlu ve olumsuz yanlarını belirlerim.					
5.	Kitle iletişim araçlarında verilen mesajlara eleştirel bir bakış açısıyla bakarım.					
6.	Kitle iletişim araçlarının bireyleri nasıl etkilediği konusunda yeterliliğe sahibim.					
7.	Kitle iletişim araçlarındaki mesajlara olumlu ve olumsuz tepki veririm.					
8.	Kitle iletişim araçlarındaki yayınların olumsuzluklarından korunma konusunda önerilerde bulunurum.					
9.	Verilen mesajların farklı kitle iletişim araçlarında farklı biçimlerde oluşturulduğunu bilirim.					
10.	Kitle iletişim araçlarının yayınlarında kanuni ve etik kurallara bağlı kalınmadığını takip ederim.					
11.	Birey olarak kitle iletişim araçlarındaki üretim sürecine ne kadar etkim olacağını bilirim.					
12.	Kitle iletişim araçlarında yanlış habercilik yapıldığının hemen farkına varırım.					
13.	Kitle iletişim araçlarında yapılan gizli reklamı fark ederim.					
14.	Sponsorların yayın üzerindeki etkisini gözlemleyebilirim.					
15.	Kitle iletişim araçlarının aktardığı örtük (genide kalan) mesajların farkına varırım.					
16.	Kitle iletişim araçlarıyla verilen mesajlardaki anlamları çözümlemede yeterliliğe sahibim.					

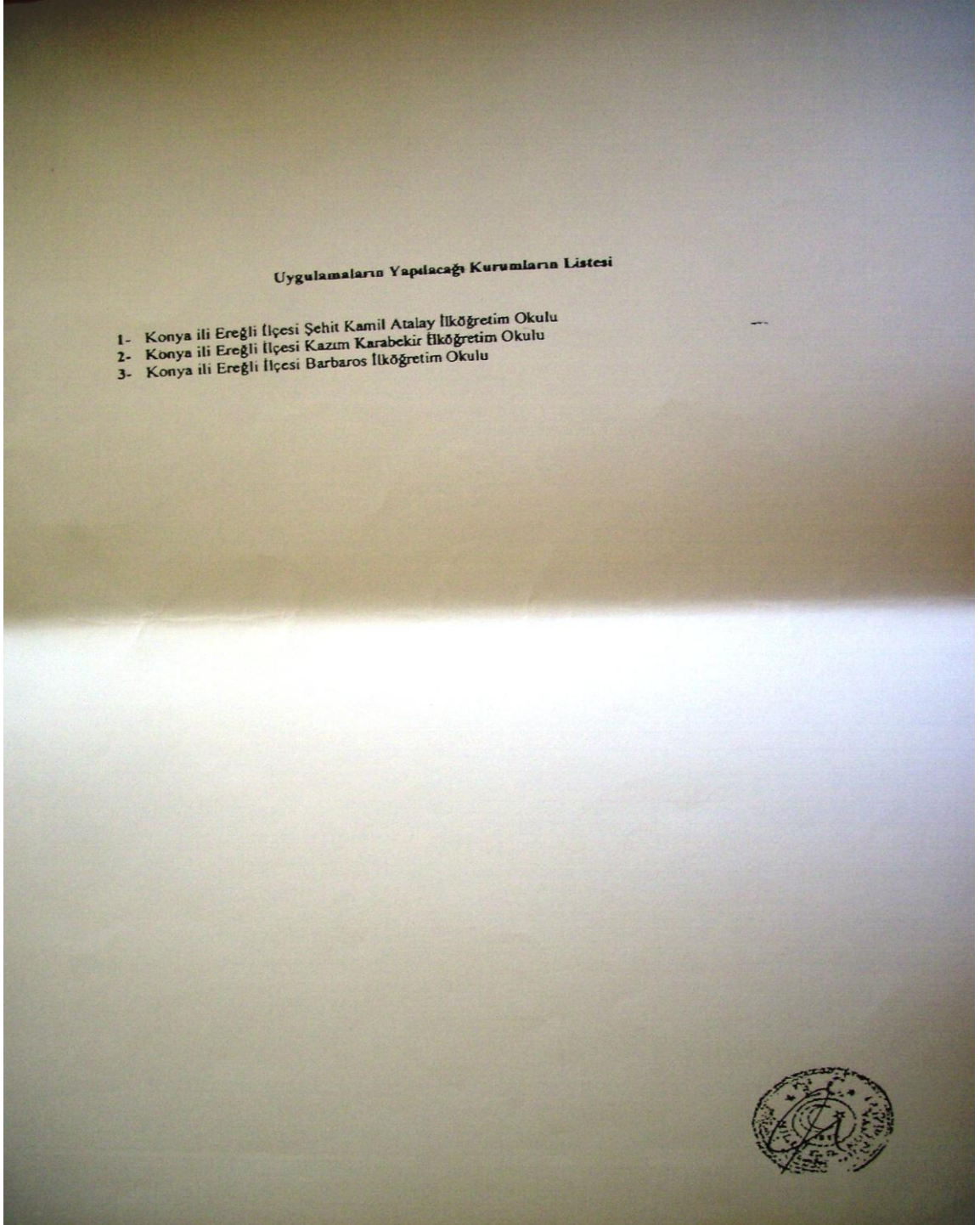
Ek-5: Öğretmen Görüşme Formu

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

- 1- Medya okuryazarlığı programı hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- 2- Medya okuryazarlığı dersinin içeriği hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- 3- Medya okuryazarlığı dersinin işlenişine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 4- Medya okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medyaya bakış açısı hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- 5- Medya okuryazarlığı dersinin etkili olduğunu düşünüyor musunuz?
- 6- Medya okuryazarlığı dersinin ilköğretimde yer alan hangi dersle örtüştüğünü düşünüyorsunuz, nedenleri ile açıklayınız?
- 7- Öğretmen yetiştirme programları kapsamında medya okuryazarlığı dersine ilişkin neler yapılmalıdır?
- 8- Yapılandırıcı öğrenme ile medya okuryazarlığı arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz, nedenleri ile açıklayınız.
- 9- Medya okuryazarlığı dersi kapsamında hangi kitle iletişim araçlarının yer alması gerektiğini düşünüyorsunuz, gerekçeleri ile açıklayınız.

Ek-6: Uygulamaların Yapılacağı Kurumların Listesi

**Ek-7: Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutum Ölçeğini Geliştiren
Kişilerden Ölçeği Kullanabilmek için E posta ile Alınan İzin**

Merhaba Emine,

medya okuryazarlığı ile ilgili geliştirdiğimiz ölçeği kullanabilirsin.

Kolay gelsin...

Yrd. Doç. Dr. Cevat ELMA
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü
Atakum / Samsun

Tel: 0 362 4450255 / 7396
E-Posta: cevatemla@yahoo.com

Ek- 8: Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeğini Geliştiren Kişilerden Ölçeği Kullanabilmek için E posta ile Alınan İzin

Sevgili Emine Merhaba,

Yaptığın çalışmaya anketimizi kullandığına dair belirgin bir açıklama koyma ve tezinin elektronik ortamdaki bir örneğini çalışman bittikten sonra bizimle paylaşman şartlarıyla anketimizi kullanmanda bir sakınca görmüyoruz. Sana ve sayın danışmanına kolaylıklar diliyoruz.

Yrd. Doç. Dr. Alper Kesten, Yrd. Doç. Dr. Cevat Elma

Yrd. Doç. Dr. Alper KESTEN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi B Blok
İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği A.B.D.
Kurupelit-SAMSUN
Tel: +90 3623121919-5929

ÖZGEÇMİŞ

1988 yılı Konya/Ereğli doğumludur. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini Konya/Ereğli'de tamamladı. Lisans eğitimini 2009 yılında Erciyes Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde tamamladı. Yabancı dili İngilizce olup, halen Konya/Ereğli'de Zübeyde İşeri İlköğretim Okulunda Türkçe Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.